

**Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний технічний університет**

**МАТЕРІАЛИ
II Всеукраїнської
науково-практичної інтернет-конференції
здобувачів вищої освіти
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА,
ТЕКСТОЛОГІЇ І ДИСКУРСОЛОГІЇ»**

Запоріжжя, 5 квітня 2019 р.

2019

УДК 81'25
ББК 81.2/7-7
А 43

Рекомендовано до друку Вченою радою ЕГІ ЗНТУ
(протокол № 6 від 28.03.2019)

Редакційна колегія:

Приходько А. М., д-р філол. наук, професор, зав. каф.
Волошук В. І., канд. філол. наук, професор
Підгорна А. Б., канд. філол. наук, доцент
Костенко Г. М., канд. філол. наук, доцент
Куц Е. О., канд. філол. наук, доцент
Кузнєцова І. В., канд. філол. наук, доцент
Хавкіна О. М., канд. філол. наук, доцент
Тарасенко К. В., канд. філол. наук, доцент

Тези доповідей публікуються методом прямого відтворення тексту, представленою авторами, які несуть відповідальність за його форму і зміст.

А 43 Актуальні проблеми перекладознавства, текстології і дискурсології : тези доповідей II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції здобувачів вищої освіти (5 квітня 2019 р., м. Запоріжжя). Запоріжжя : ЗНТУ, 2019. 175 с.

У збірці представлені результати досліджень з актуальних проблем перекладознавства, текстології і дискурсології.

Для фахівців з філології та перекладознавства, студентів філологічних факультетів.

УДК 81'25

ББК 81.2/7-7

© Запорізький національний
технічний університет
(ЗНТУ), 2019

ЗМІСТ

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНА ПАРАДИГМА ЗНАННЯ

ЯКІВ'ЮК М. І. Метафоричні етнономінації в сучасній англійській мові	8
---	---

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ

АНИКАНОВА Л. О. Конвергенція стилістичних прийомів як засіб актуалізації категорії комічного у романі Джейн Остін «Гордість та упередження»	10
ВОЛЕНКО К. В. Інформаційно-пошукова компетенція перекладача у дослідженні англомовних термінів-телескопізмів інтернет галузі	11
ГРІЧЕНКО Т. С. Сучасні проблеми дефініцій двох суміжних понять: текст і дискурс	13
ДУКА М. В. Українські реалії у романі автора-емігранта М. Левицької «A Short History of Tractors in Ukrainian»	14
КАЛАШНИК А. А. Стилiстичні особливості англомовних текстiв iнновацiйних технологiй	17
ТКАЧУК А. С. Поняття «метафори» в сучасній лінгвістиці	18

СУЧАСНА ДИСКУРСОЛОГІЯ ТА КОНЦЕПТОЛОГІЯ

АНИСИМОВА В. О. Жанри англомовного наукового дискурсу	20
БОНДАРЕВСЬКА М. А. Проблема використання англiцизмiв у нiмецькiй рекламi та їх неправильна iнтерпретацiя нiмецькими споживачами	22
ГУДИМ О. С. Особливості інтернет-дискурсу у світлі комунікативної лінгвістики	24
КОЛЧИНА А. В. Вербалізація расових та етнічних стосунків в США (на матеріалі книги «The Help»)	27
КОМАР О. М. Інтердискурсивність як об'єкт лінгвістичних досліджень	29
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ В. Ю. Лексичні характеристики футбольного телекоментаря як жанру спортивного дискурсу	30
НЕБОГА А. А. Специфіка національної мовної картини світу в лінгвокультурологічній моделі перекладу	33
СИДОРЕНКО А. І. Стратегії і тактики англомовного медичного дискурсу	34
ШИРОКОВА І. І. Концепт ДИТИНА в індивідуально-авторській картині світу В. Блейка	36

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ

АВETИСЯН Л. А. Фразеологічні одиниці як спосіб вираження емоції гніву в англійській мові	38
БЄЛУХА О. Ю. Стилiстичні аспекти фразеології	39
ВЕЛИКА В. В. Structural and semantic peculiarities of pragmatic idioms in English	42
ДЕРЕВЯНКО Ю. М. Знакова природа етикету та типи етикетних знаків	43
ПОДОПРИГОРА О. В. Класифікація та особливості дослідження семантики дієслів в сучасній англійській мові	46
РУБАН В. М. Етнонім vs. етнофобізм	47
ТАРАСЕНКО А. І. Англомовні тексти бренду Apple: лінгвопрагматичний аспект	49
ЧЕРНЕЙ Д. В. Фразеологічні одиниці з зоонімами	50

РОЗВИТОК СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНИХ МОВ

АРТЕМЕНКОВА О. К. Поповнення англійської електротехнічної термінології за рахунок запозичень	52
БАДРАК Д. В. Суфіксальна система сучасної англійської мови	54
БУРЯК К. М. Англійська зооморфна метафора в мовній картині світу	56
КРАСЮК Д. К. Використання запозичень у футбольній лексиці німецької мови	57
КУЗНЄЦОВ Т. В. Вживання англійських семантичних неологізмів в інтернет-просторі	59
МІРОШНИЧЕНКО О. І. Word formation process by conversion from English phrasal verbs	61
НІКУЛІНА Г. В. Кореляція американського та британського варіантів англійської мови: соціолінгвальний аспект	62
ПОДОЛЯКІНА М. О. Категоріальні ознаки фразеологічних одиниць	64

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ

БЛАКИТА І. О. Відтворення полілогічності вертикального контексту у мові перекладу (на матеріалі перекладу повісті О. Кобилянської «В неділю рано зілля копала»)	66
ГАЛИЦЬКА Ю. В. Перевод как герменевтическая интерпретация в современном дискурсе массовой культуры	67
ЗАГРІВА В. В. Особливості перекладу фітонімів з англійської мови на російську у медіа сфері на матеріалі серіалу « <i>Game of Thrones</i> »	69
МІНЬКО В. О. Специфіка інтертекстуальності в технічному	70

перекладі	
НУРІЄВА О. С. Social and cultural aspects of legal documents translation. Approaches and requirements	72
ПАСІЧНИК К. С. Прагматичні функції перекладу назв кінострічок	74
ПОДЛЄСНА А. В. Особливості перекладу назв англомовних фільмів українською мовою	75
СТАРЕНКОВА Г. О. Англійські фразеологізми лексико-семантичного поля «наука» та їх переклад українською мовою	77

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ

АНДРІЄНКО К. В. Особливості перекладу фахових текстів	78
БІЛЯЄВА К. В. Способи перекладу англомовних термінів галузі електротехніки	80
ВЕЛЬМОЖКО К. Г. Способи перекладу англомовних термінів галузі радіотехніки	83
ГОРБУНОВА І. С. IT-переклад: специфіка та труднощі	85
ДВОРНИК О. С. Використання перекладацьких трансформацій при перекладі англомовної науково-технічної термінології українською мовою на матеріалі серіалу «The Big Bang Theory»	86
ЖЕРЕБЦОВ О. О. Особливості перекладу англійських термінів футбольної сфери	88
ЖИГУЛІН В. В. Особливості перекладу англійських телескопічних одиниць	90
КОРОСТОВЕЦЬ М. Г. Ідеографічні синоніми як одна з перекладацьких проблем	91
КРАШЕВСЬКА І. В. «Динамізм» гандболу при перекладі німецькомовних текстів засобів масової інформації	93
КУДЛАЙ Т. С. Переклад фразеологізмів в текстах галузі мистецтвознавства	94
ЛАДАНОВА М. В. Особливості перекладу абревіатур в текстах галузі радіотехніки	96
ЛЕПЕТЧЕНКО А. Г. Переклад термінів-словосполучень у галузі електротехніки	98
НЕДОТОПА М. В. Особливості перекладу текстів рекламної галузі	100
ОВЧИННИКОВА К. В. Специфіка термінів фотографії в технічному перекладі	102
ПАВЛЕНКО С. М. IT-переклад vs. науково-технічний переклад	104
ПОРТНА А. А. Специфіка перекладу складених термінів	105
РИЖИК М. М. Особливості перекладу англійських архітектурно-будівельних термінів	107
СІМАГІНА А. К. Терміни у мові художньої прози	108
СКИРТА А. А. Вторинна номінація при перекладі англомовних	110

юридичних термінів	
СТРЕЛКОВСЬКА Е. В. Роль скорочень в англомовних наукових текстах	112
ТРИГУБ А. Ю. Переклад багатокомпонентних термінів галузі радіотехніки	113
УХАНЬ О. О. Специфіка семантики терміна в технічному перекладі	115
ШУМАКОВ В. Д. Structural-semantic peculiarities of the English language terms and their Ukrainian counterparts in banking	116

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА

АРТЮХ М. В. Структурні особливості англомовних термінів галузі радіотехніки	118
ГАВРИЛЕНКО В. М. Специфіка використання корпусного методу у роботі з двомовними термінологічними глосаріями	119
КОЗАК Г. В. Структурно-типологічні особливості німецьких складних прикметників	121
КОРІНЬ К. І. Суфіксально-префіксальний спосіб термінотворення	122
МАКАРЕНКО А. В. Специфіка відтворення англомовних термінів галузі психології засобами української мови	124
МЄЛАЙ Д. О. Специфіка перекладу неологізмів сфери ІТ-технологій	126
НАЛИВАЙКО В. Г. Способи творення термінів в галузі прав людини	128
ПЕТРЕНКО О. О. Способи перекладу англійських багатокомпонентних біотехнічних термінів	129
ПРОКОПЕНКО О. С. Інтернаціоналізми та фальшиві друзі перекладача у сфері офісного приладдя	131
СОКОЛ І. О. Лексико-семантичні групи медичних термінів в анотаціях	132
ТИЧИНА Л. М. Англійські метафоричні терміни музичної терміносистеми	134
ФЕСЕЧКО Д. М. Структурні особливості англомовної термінології галузі електротехніки	135
ШЕСТЕРНІН І. О. Семантичний спосіб утворення англомовної комп'ютерної терміносистеми	137

ЛІНГВОПОЕТИКА ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

АНДРЕЙЧИКОВА М. М. Еволюція образу Лорелеї в художній літературі	139
БІЛОУСОВА Е. С. Багатозначність авторської позиції	141

Дж. Конрада у повісті «Серце п'їтьми»	
БРУСНЯК С. В. Курзу-верзу, бурмоковт чи казняк: трудноці відтворення нонсенсної поезії Л. Керрола українською мовою	142
ГАЛАХОВА М. О. Втілення типових німецьких рис у головних героях роману Данієля Кельмана «Обмірювання світу»	144
ДЕРКАЧОВА А. О. Специфіка науково-фантастичних оповідань Герберта Веллса	146
ДИКОВА А. В. Постмодерністська складова роману Дж. Фаулза «Колекціонер»	148
ДОНІНА А. О. Образ митця у романі Т. Манна «Доктор Фаустус»	150
ДОЦЕНКО Д. С. Кіноверсії п'єси «Ідеальний чоловік» О. Уайлда	151
ЗЕЛИНСЬКА Р. К. Способи створення фентезійної складової в циклі романів Дж. Р. Р. Мартіна «Пісня льоду та полум'я»	153
КВЯТКОВСЬКИЙ Р. В. Специфіка репрезентації естетичних поглядів О. Вайлда у романі «Портрет Доріана Грея»	155
КОРОЛЬОВА А. О. Традиції та новаторство у романі Емілії Бронте «Буремний перевал»	157
ЛЕПЕТЧЕНКО А. Г. Риси роману-антиутопії у творі «451 градус за Фаренгейтом»	159
МАКСИМОВСЬКА А. Р. Жанрово-стилістична своєрідність оповідань Джека Лондона	160
МЕЛЬНИЧУК А. О. Терміни як стилетвірний елемент в романах Д. Брауна «Янголи і демони» та «Код да Вінчі»	162
МОІСЕСНКО О. А. Жанрові кліше в романі Дж. Р. Р. Мартіна «A Game of Thrones»	164
ПРЯДКІНА А. А. Трагічний пафос Гамлета В. Шекспіра: художня своєрідність та особливості перекладу	165
СКОРІНА С. Д. Роман А. Мельничука «Що сказано» як зображення долі України	167
ШИНКАРЕНКО А. О. Образ сильної жінки у романі Дж. Р. Р. Мартіна «A Game of Thrones»	169

СОЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ. КРОСКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

МЕЛЕЩЕНКО Р. А. Metaphor as a means of language conceptualization in the business discourse in Egypt	170
СКУПСЬКА К. О. Techniques of the modern leader's speech writing	173

КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНА ПАРАДИГМА ЗНАННЯ

Яків'юк М. І., студент
Бялик В. Д., д. філол. н., проф.
Чернівецький національний університет
ім. Юрія Федьковича

МЕТАФОРИЧНІ ЕТНОНОМІНАЦІЇ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Засобами надання характеристик різних націй, народів, етносів є метафоричні етнономінації. Подібні одиниці є зазвичай оцінними, що віддзеркалюють складні асоціативно-образні уявлення представників етнічних і національних спільнот про себе та інших.

За своєю природою метафора – антропометрична, а сама здатність мислити метафорично властива лише людині. У процесі метафоризації відбувається зміна референтної співвіднесеності, перенесення назви одного референта на інший на підставі встановлення їх подібності за певними ознаками [3, с. 16]. Метафоричне значення завжди формується ознаками того референта, назва якого переноситься на іншого. Отже, метафора є не чим іншим ніж порівнянням, у якому людина не стільки відкриває подібність, скільки створює її сама. Метафора кваліфікувалася як фігура мовлення на підставі порівняння ще у працях Аристотеля.

У сучасній лінгвокультурології, що вивчає взаємозв'язок і взаємодію культури та мови, метафора розглядається як один із ключових елементів культури [2, с. 37]. Так, наприклад, відзначаючи, що між мовою та культурою відбувається взаємодія, в результаті якої не тільки культура впливає на мову, але й мова на культуру, В. А. Маслова вказує на те, що метафора є способом представлення культури, оскільки вона відзеркалює фундаментальні культурні цінності тієї чи іншої лінгвоспільноти [1, с. 19]. Дослідження метафор, їх порівняльних аналіз уможлиблює з'ясування не тільки ідіоетнічних рис тієї чи іншої нації, особливостей її світосприйняття, але й розуміння глибинних, універсальних основ світоглядних позицій і настанов людства, кодифікованих за допомогою них. Глибинні світоглядні настанови отримують відповідно національно-культурну інтерпретацію та об'єктивізацію у тій чи іншій мові та її метафоричних одиницях.

У повсякденності метафоричне мислення є надзвичайно суттєвим, оскільки інтуїтивне почуття подібності сприяє пізнанню, визначає поведінку людини, що не може не відобразитися в мові. Людина здатна не тільки ідентифікувати (впізнавати) об'єкти,

встановлювати подібність між областями, що сприймаються різними органами почуттів (явище синестезії), але також і вловлювати спільні ознаки між конкретними й абстрактними об'єктами, матерією та духом.

Використовуючи ознаки предметів або природних явищ для позначення таких абстрактних сутностей, як національний характер, менталітет, спосіб життя, носій мови наближає до себе, пізнає, оцінюючи інші народи й етноси. Наприклад, метафора *hun* вживається стосовно німців, хоча й позначає давні племена гунів, що завоювали Європу у III-IV ст. н. е. (*hun – a member of a group of people who attacked Europe in the 300-th and 400-th A.D.; an offensive word for a German person* [4, с. 494]). Використовуючи історичну назву давніх народів, мовна традиція приписує таку рису характеру, як жорстокість усім представникам народу, а не фіксує факт її існування.

Велика кількість метафоричних етнономінацій є зооморфними. Це пояснюється тим, що співставлення людини з іншою живою істотою зі світу тварин уявляється носію мови цілком природнім, оскільки протягом історичного розвитку людства тварини займали важливе місце у діяльності людини, співіснували з людиною, постійно спостерігалися та вивчалися нею (наприклад, *Crow (Jim Crow)* – зневажлива назва афроамериканців, де основою переносу є схожість кольору їх шкіри та кольору пір'я у птаха; *rabbit* – зневажлива назва білошкірої людини, що постійно метушиться, дратуючи цим).

Література

1. Маслова В. А. Введение в лингвокультурологию. М. : Наследие, 1997. 207 с.
2. Маслова В. А. Homo lingualis в культуре. М.: Гнозис, 2007. 319 с.
3. Складаревская Г. Н. Метафора в системе языка. СПб. : Наука, 1993. 152 с.
4. Cambridge International Dictionary of English / P. Procter. С. : Cambridge Illustrated History, 1995. 1774 р.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ

Аніканова Л. О., студентка
Єнікєєва С. М., д. філол. н., проф.
Запорізький національний університет

КОНВЕРГЕНЦІЯ СТИЛІСТИЧНИХ ПРИЙОМІВ ЯК ЗАСІБ АКТУАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ КОМІЧНОГО У РОМАНІ ДЖЕЙН ОСТІН «ГОРДІСТЬ ТА УПЕРЕДЖЕННЯ»

Базовим критерієм визначення категорії комічного є невідповідність між вдавано значущою формою та недосконалим змістом певних явищ дійсності, зокрема, розбіжністю між нормою та відхиленнями від неї, серйозними намірами та незграбними діями, що й стає причиною сміху. Категорія комічного об'єктивується у художньому тексті за допомогою стилістичних прийомів.

Стилістичні прийоми – це свідомі цілеспрямовані комбінації мовних засобів, за допомогою яких досягається певний стилістичний ефект [3, с. 42]. Здійснюючи стилістичний аналіз художнього тексту, можна виявити випадки одночасного використання різних стилістичних прийомів для реалізації конкретних лінгвопрагматичних цілей, актуалізації певного смислового навантаження. У такому випадку доцільним є використання терміну «конвергенція» – поєднання різних стилістичних прийомів та засобів виразності для досягнення стилістичного ефекту [1, с. 98]. Для здійснення всебічного стилістичного аналізу тексту художнього твору необхідно, виділивши основні стилістичні прийоми, простежити їхню взаємодію у творенні певного стилістичного ефекту. Слід зауважити, що між категорією комічного та мовними засобами її актуалізації у художньому творі існує взаємовплив.

У соціально-психологічному романі Джейн Остін «Гордість та упередження» яскраво виражена категорія комічного, тому аналіз стилістичних прийомів створення комічного ефекту на матеріалі саме цього твору є цілком виправданим. Конвергенція лексичного (іронії) та синтаксичного (риторичних питань) прийомів актуалізації категорії комічного представлена у цьому творі в одному з діалогів містера та місіс Беннет: *«Oh! Single, my dear, to be sure! A single man of large fortune; four or five thousands a year. What a fine thing for our girls!» - «How so? How can it affect them?» – «My dear Mr. Bennet, replied his wife, how can you be so tiresome! You must know that I am thinking of his marrying one of them».* – *«Is that his design in settling here?»* [2, с. 5]

У наведеному прикладі риторичні питання містера Беннета відзначаються іронічною конотацією. У першому випадку комічний ефект посилюється повтором експресивного мовного засобу –

питального прислівника «*how*». Містер Беннет своїми питаннями висловлює вдаване непорозуміння.

В аналізованому творі часто спостерігається конвергенція лексичних і синтаксичних стилістичних прийомів, як, наприклад, у діалозі містера Дарсі та Кароліни Бінглі: «*Miss Elizabeth Bennet!*» – *repeated miss Bingley*. «*I am all astonishment. How long has she been such a favorite? – and pray, when am I to wish you joy?*» – «*That is exactly the question which I expected you to ask. A lady's imagination is very rapid: it jumps from admiration to love, from love to matrimony in a moment. I knew you would be wishing me joy.*» – «*Nay, if you are serious about it, I shall consider the matter is absolutely settled. You will be having a charming mother-in-law, indeed; and, of course, she will always be at Pemberley with you*» [2, с. 57].

У розмові між персонажами комічний ефект створюється за допомогою конвергенції такого синтаксичного стилістичного прийому як паралельні конструкції та лексичного стилістичного прийому іронії.

Отже, результати проведеного аналізу свідчать про те, що у більшості випадків комічний ефект у романі Джейн Остін «Гордість та упередження» досягається в результаті конвергенції стилістичних прийомів. Система мовних засобів актуалізації категорії комічного у проаналізованому художньому творі має комплексний, комбінаторний характер.

Література

1. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка (Стилистика декодирования). Л. : Просвещение, 1973. 304 с.
2. Austen J. *Pride and Prejudice*. К. : KM-BOOKS, 2015. 415 p.
3. Galperin I. R. *Stylistics*. М. : Higher School, 1977. 332 p.

Воленко К. В., студентка
Лазебна Н. В., канд. філол. наук, доц.
Запорізький національний технічний університет

ІНФОРМАЦІЙНО-ПОШУКОВА КОМПЕТЕНЦІЯ ПЕРЕКЛАДАЧА У ДОСЛІДЖЕННІ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ-ТЕЛЕСКОПІЗМІВ ІНТЕРНЕТ ГАЛУЗІ

Інформаційно-пошукова компетенція перекладача (англ. *information mining competence of translator*) – це невід’ємна складова професії. Вона передбачає не тільки здатність працювати з різними носіями інформації, базами даних і знань, електронними словниками та іншими онлайн ресурсами для розв’язання лінгвістичних завдань, але також володіння перекладачем стандартними методиками пошуку, аналізом та обробкою матеріалу дослідження тощо.

Такий вид компетенції грає ключову роль при роботі з відносно новими словами, які ще не зафіксовані у словниках та можуть створювати певні труднощі при перекладі. Одним з видів таких слів є телескопійні одиниці (бленди, контамінації), які утворюються внаслідок мовної економії та/або прояву експресивності, притаманні Інтернет сфері. *Телескопізми* – це нові слова, що виникають в результаті схрещення двох різних слів або виразів, близьких за звучанням, побудовою або значенням. Для досягнення адекватності перекладу, перекладачу слід проаналізувати структуру та семантику телескопізму, його стилістичні та прагматичні особливості. Виконання такого ряду завдань стає можливим за допомогою баз фіксації новотворів, на кшталт *Tagg*, *Computerhope*, *Wordspy* та ін., які пропонують користувачам дізнатися про етимологію слова, його опис та приклади вживання у контекстах.

Процес пошуку матеріалу дослідження (тобто телескопізмів) також полегшується за допомогою баз новотворів. Наприклад, у базі *Wordspy* він відбувається наступним чином: перекладач заходить на відповідний сайт, обирає функцію «пошук за категорією», отримує список галузей знань з підкатегоріями та знаходить усі новоутворення за вибраною галуззю. У базі *Computerhope* пошук матеріалу пропонується або за алфавітом, або за ключовим словом.

При роботі з телескопійними одиницями галузі Інтернету розглядалися наступні джерела: *computerhope.com*, *tagg.org*, *pc.net*, *wordspy.com*, серед яких найбільш ефективним виявився останній, оскільки він має найширшу словникову базу новоутворень та надає найповнішу інформацію щодо них. За допомогою нього, наприклад, було виявлено складові компоненти телескопійної одиниці *spamdexing* (*spam + indexing*) та вживання у контексті: *There's also "spamdexing," which involves repeatedly using certain keywords – registered trademarks, brand names or famous names – in one's Web page.* За аналогією було встановлено значення телескопізму *wikiality* шляхом дослідження його структури (*Wikipedia + reality*) та прикладів вживання: *"Wikiality," from populist Online encyclopedia, Wikipedia, means reality as determined by majority vote (as when scientists voted to stop treating Pluto as a planet).*

Таким чином, вміння збирати необхідну інформацію, ефективно користуватися інформаційними ресурсами та оцінювати надійність інформаційних джерел є обов'язковою умовою для виконання якісної роботи сучасним перекладачем.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ДЕФІНІЦІЙ ДВОХ СУМІЖНИХ ПОНЯТЬ: ТЕКСТ І ДИСКУРС

Почнемо з того, що на початку 70-х років ХХ століття була зроблена вирішальна спроба диференціювати категорії текст і дискурс. Дискурс передбачалося трактувати як «текст плюс ситуація», а текст, відповідно, визначався як «дискурс мінус ситуація». Однак, до сих пір, у сучасній лінгвістиці питання про співвідношення тексту і дискурсу залишається відкритим і потребує негайного детального аналізу, саме який ми й спроміглися відтворити в ході нашого дослідження.

Огляд останніх публікацій дозволяє зазначити, що науковий текст у лінгвістиці постійно знаходиться в центрі уваги багатьох вчених, але через неоднозначність поглядів і підходів до категорій «текст», «дискурс», розмаїття тлумачень організації наукового тексту, його семантичних і комунікативних характеристик, дослідження особливостей викладу змістовної інформації науково-технічного і в цілому наукового тексту залишається актуальним.

Виходячи з того, що текст і дискурс можуть мати спільну характеристику – комунікативну орієнтацію (комунікативну спрямованість), а також, враховуючи сучасне розуміння їх співвідношення як видового і родового понять, надзвичайно цікавим і актуальним є вивчення питання переходу дискурсу в текст і тексту – в дискурс [3, с. 190].

Е. Бенвеніст одним з перших надав слову дискурс, яке у французькій лінгвістичній традиції означало мовлення взагалі, текст, термінологічного значення, позначивши ним «мовлення, привласнюване мовцем» [2, с. 136]. Дискурс – складне комунікативне явище, яке охоплює й соціальний контекст, що створює уявлення як про учасників комунікації, так і про процеси творення й сприйняття повідомлення. Крім того, дискурс містить пара лінгвістичний супровід мови (міміку, жести). У широкому смислі слова дискурс є складною єдністю мовленнєвої форми, значення й дії, що можна охарактеризувати за допомогою розуміння комунікативної події чи комунікативного акту.

Тобто, дискурс – це зв'язний текст у сукупності з екстралінгвальними, прагматичними, соціокультурними й іншими чинниками; текст – це мова, яку розглядають як цілеспрямовану соціальну дію, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмів їх свідомості (когнітивних процесах). Як відзначає Н. Д. Арутюнова, дискурс – це мова, занурена в життя. Тому термін «дискурс», на відміну від терміна текст, не застосовують до стародавніх

та інших текстів, зв'язки яких із живою дійсністю не відновлюються безпосередньо. Поняття дискурсу пов'язане з поняттям тексту як процесу між учасниками комунікативної події. Поняття тексту пов'язане з відрізком мови як продуктом комунікації [1, с. 37].

Принциповими відмінностями між дискурсом і текстом вважають наступні:

1) дискурс – прагматичний, текст – виключно лінгвістична категорія;

2) дискурс – категорія процесу, текст – категорія результату (статичний);

3) текст – абстрактна конструкція, дискурс – її актуалізація [4, с. 246].

Отже, у підсумку варто зазначити, що дискурс не обмежується рамками конкретного мовленнєвого висловлювання, а саме межами тексту. Під дискурсом також розуміють текст зв'язного мовлення, який складається з послідовності комунікативних одиниць мови, що переважають за обсягом просте речення, і перебувають у смисловому зв'язку, вираженому лінгвістичними засобами [1, с. 19]. Під текстом розуміють переважно абстрактну, формальну конструкцію, під дискурсом — різні види її актуалізації, які розглядають під кутом зору ментальних процесів і у зв'язку з позалінгвальними факторами [1, с. 121-122].

Література

1. Белова А. Д. Поняття про «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у сучасній лінгвістиці. К.: Прогрес, 2018. 130 с.

2. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. Запоріжжя: Прим'єр, 2008. 332 с.

3. Макаров М. Л. Основы теории дискурса. М.: ИТДГК «Гносис», 2003. 280 с.

4. Токарев Г. В. Текст как объект лингвокультурологии. Кировоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008. 347 с.

Дука М. В., студентка

Головко О. М., к. філол. н., доц.

Запорізький національний університет

УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ У РОМАНІ АВТОРА-ЕМІГРАНТА М. ЛЕВИЦЬКОЇ «A SHORT HISTORY OF TRACTORS IN UKRAINIAN»

Актуальність нашої наукової розвідки пояснюється тим фактом, що Україна на літературній карті світу представлена зазвичай перекладеними творами найпопулярніших українських письменників та

поетів, але творчі доробки авторів-імігрантів також заслуговують на увагу, оскільки розкривають мову, культуру та її специфіку. Саме цим аспектам і присвячена наша робота. **Наукова новизна** полягає в комплексному аналізі українських реалій, вжитих у романі «A Short History of Tractors in Ukrainian».

Є. М. Верещагіна та В. Г. Костомаров стверджують, що «реалії – це моно- і полілексемні одиниці, основне лексичне значення яких вміщає традиційно закріпленій за ними комплекс етнокультурної інформації, чужої для об'єктивної дійсності мови-сприймача» [1, с. 37].

Наявні в романі автора-емігранта, Марини Левицької, «A Short History Of Tractors In Ukrainian» українські реалії ми типологізували таким чином: **географічні реалії** (*step, polonina*), **етнографічні реалії** (*blini, vodka, kotletki, hrivna, kasha, samohonka, haluski, kolkhoz, kulak, Cossacks i keпочka*), **суспільнополітичні реалії** (*tsar, Ukrainian National Republic, Ukrainian Directoire, New Russia, holodomor, New Economic Plan, NKVD, gulag*) [2].

Також усі україномовні реалії, представлені в романі, можна розподілити на такі групи: географічні назви, власні назви, власне українська лексика, вислови, пов'язані з Росією. До українських висловів належать такі слова: *tak tak, blini, kasha, hrivna, kolkhoz, samohonka, haluski, holubchik* тощо. Приклади слів, певним чином пов'язаних із Росією, є: *terror, collectivisation, communism, Stalin, Lenin, Trotskyi, Russian White Army* тощо. Частими географічними назвами є: *Donbass, Kiev, Poltava, Dashew, Galicia*. Також у романі частовживаними є антропоніми *Lena, Volodya, Margaritka; Ocheretko, Mayevska; Alexeevich*.

Примітним є той факт, що авторка одночасно застосовувала транскодування як з української, російської мов, а інколи навіть змішувала їх. Наприклад, російські: *communism, vodka*; українські: *haluski, khutor, intilligentsia*, та деякі українські географічні назви, такі як: *Zhitomir, Lviv, Luhansk, Kharkiv, Chernigov* тощо. Деякі українські імена були адаптовані до правил англійської орфографії, наприклад, *the Stepanenos, Dnieper River, Ludmilla, Mikhail* тощо.

Окремо можна виділити таку групу словосполучень-реалій, як: *regime of Skoropadski, collective husbandry, Embroidered shirts, outlandish baggy trousers, the Revolution of 1917* тощо.

Оскільки твір написано автором-емігрантом, у романі присутні розгорнуті описи українського побуту, історії, звичаїв тощо. Яскравими прикладами можуть слугувати такі уривки з твору: *Better fatty than skinny. Look Nadezhda. She starving Bangladesh-lady* [2]. Це свідчить про те, що український еталон краси зовсім не такий, як у європейців.

У романі також спостерігаємо різницю в освіті в часи УНР та пострадянській Україні: *My school was better. More discipline. More*

homework. But now in Ukraine you have to pay the teachers if you want to pass the exams.

Частими є уривки, що описують сталінські репресії: як людей спочатку безжалісно розстрілювали, а потім катували, «перевиховували» у спеціальних таборах; жахливі реалії голодомору. *There was no hot water-sometimes no cold water, either-and although the famine had eased, food was still scarce. Або: By 1937, the waves of arrests were mounting. Now shooting was too good for the enemies of the people-they were to be sent away to camps in Siberia for corrective re-education through labour.*

Вийзд з Батьківщини не означає, що емігранти відмовляються від рідних традицій. У романі зустрічаються описи українських традицій, як, наприклад, готувати консервації на зиму: *Upstairs under the beds in sliding boxes were kept preserves (mainly plum) and jars of home-made jam*

Ще одна характерна риса жителів Радянського Союзу – заощадливість. Вони ніколи не будуть навмисно розтринькувати гроші на дрібниці. Оскільки вони на власні очі бачили голод, нестачу базових продуктів харчування тощо: *My mother acquired an extraordinary passion and skill of thrift. She would walk half a mile down the High Street to save a penny off a bag of sugar. She never bought what she could make herself.*

Любов до природи простежується навіть при зміні місця проживання. Емігранти з України по можливості намагалися оточити себе нею: сад, город, клумба тощо: *There are two apple trees, two pear trees, three plum trees, a cherry and a quince. At the back, beyond the flower garden and the lawn, are three vegetable patches where my mother grew potatoes, onions ... cabbages and Brussels sprouts. There is a greenhouse where a purple grape-vine luxuriates above fruitful beds of tomatoes and capsicums.*

Отже, можна стверджувати, що роман «A Short History of Tractors in Ukrainian» багатий на українські реалії та радянськи, завдяки яким розкриваються звичаї українців, історія України, а саме голодомори, колективізація, ставлення народу до політики Сталіна. Авторка влучно використовує їх, при цьому не переобтяжує текст іншомовними вкрапленнями, що дозволяє читачеві осягнути культуру українців та познайомитися з основними реаліями та словами, що їх позначають.

Література

1. Герцовська Н. О. Реалія як лінгвістичне явище // Сучасні дослідження з іноземної філології. Ужгород, 2014. Вип. 12. С. 36-42.

2. Lewycka M. A Short History of Tractors in Ukrainian. Penguin Books: Viking Press, 2005. 320 с.

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

На сьогоднішній день етап розвитку лінгвістичної науки обумовлений інтересом лінгвістів до проблеми дискурсу. Досліджувані тексти інноваційних технологій, таких як робототехніка, 3D технології, нанотехнології та інші відносяться до наукового дискурсу. Отже, актуальним є розгляд його стилістичних рис, до яких відносять логічний, послідовний і зв'язаний виклад матеріалу, абстрактність, точність, об'єктивне ставлення автора до фактів, інформаційну насиченість матеріалу, викладеного певними стилістичними засобами [2, с. 285]. Ці риси досягаються за допомогою різноманітних прийомів англійської мови, зокрема лексичними, морфологічними та синтаксичними засобами.

Абстрактність в науковому дискурсі проявляється яскраво вираженою номінативністю і абстрактно-узагальненим оформленням висловлювання [1, с. 40]. Ця характеристика особливо чітко виражена на лексичному рівні – науковий стиль писемного мовлення відрізняється частотою використання абстрактних іменників (*tension, transform, asymmetry, etc.*) [3].

Логічність як одна з основних характеристик реалізується науковою мовою, яка є формою вираження понять, суджень і виявляється у синтаксичних прийомах, таких як прості речення з ускладнюючими конструкціями, вступними словами і словосполученнями (*however, further, on the one hand, according to*): *However, the effect can be amplified by using anterior and posterior actuators that are activated sequentially or by different magnitudes* [3].

Об'єктивність наукового дискурсу досягається завдяки специфіці наукового пізнання, яке встановлює об'єктиву наукову істину. Ця особливість реалізується завдяки безособовому способу мовного вираження, прагненні зосередити основну увагу на предметі висловлювання адже основна увага приділяється не особистості автора і його думці, а інформації та аргументам. У науковому дискурсі поширені безособові речення (*It is known that ... It can be said that ... There is an opinion that*): *It is known that the motor is placed inside the housings at each end and the tendons are embedded inside the robot body along the tendon channels* [3].

Точність як риса наукового дискурсу пов'язана зі специфікою наукового пізнання, реалізація якого відображається у спеціальній лексиці і термінології (*problem, system, algorithm, function*). При

посиланні на статистику часто використовуються точні цифри і факти (*resting length of I-Bot 8.5 cm*) [3]. Вираження авторської індивідуальності досягається використанням займенників першої особи множини (*we, our*), показуючи приналежність автора до наукової спільноти: *We have chosen to build soft monolithic, elongate shapes that do not rely on pressure for body actuation or control* [3].

Отже, стилістичними особливостями досліджуваних текстів є структурна повнота й точність, абстрактність, об'єктивність суджень, послідовний та логічний виклад матеріалу. Ці риси передають ґрунтовність висновків та інтенцію переконання читача автором.

Література

1. Алексеева М. В. Научный текст как полилог. М. : Моск. пед. ун-т., 2001. 162 с.
2. Литвинов А. В. Научный дискурс в свете межкультурной коммуникации // Филология в системе современного университетского образования: материалы науч. конф. М. : УРАО, 2004. С. 283-289.
3. Umedachi T., Vikas V., Trimmer B. A. Softworms: The Design and Control of Non-pneumatic, 3D-Printed, Deformable Robots // Bioinspiration & Biomimetics. 2016. № 11(2). P. 1-23. URL : <http://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-3190/11/2/025001/meta>.

Ткачук А. С., студентка
Федорова Ю. Г., к. філол. н., доц.
Маріупольський державний університет

ПОНЯТТЯ «МЕТАФОРИ» В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Один із основних тропів поетичного мовлення «метафора» привертає увагу багатьох дослідників, тому вона стала предметом і нашого дослідження не випадково. Серед інших тропів метафора займає центральне місце, тому що дозволяє створити повні образи, засновані на яскравих, несподіваних асоціаціях. Тому ми маємо на меті: визначити та надати стиль основному аспекті розуміння метафори в сучасній лінгвістиці.

Проблемою дослідження метафори як мовного явища займалися такі дослідники як Дж. Лакофф, М. Джонсон, А. Чудінов трактували метафору як поетичний і риторичний виразний засіб, що належить швидше до незвичайної мови, ніж до сфери повсякденного буденного спілкування. Більш того, метафора зазвичай розглядається виключно як приналежність природної мови – то, що відноситься до сфери слів, але не до сфери мислення або дії. Також вони відзначали, що наша повсякденна понятійна система, в рамках якої ми мислимо і діємо,

метафорична за самою своєю суттю. Тим самим обумовлюється актуальність обраної теми [3, с. 75-94].

Метафора – це слово або вираз, що вживається в переносному значенні, в основі якого лежить порівняння неназваного предмета з будь-яким іншим на підставі їх загальної ознаки. Термін належить Аристотелю і пов'язаний з його розумінням мистецтва як наслідування життя. Метафора Аристотеля, по суті, майже не відрізняється від гіперболи (перебільшення), від синекдоха, від простого порівняння або уособлення і уподібнення. У всіх випадках присутнє перенесення сенсу з одного слова на інше. В основу метафори може бути покладено подібність самих різних ознак предметів: кольору, форми, обсягу, призначення, положення. Також, хотілось би зазначити, що особливу експресивність, точність і виразність тексту надають розгорнуті метафори, в яких метафоричний образ реалізується в декількох словосполученнях або пропозиціях [1, с. 47].

Один з зарубіжних дослідників метафори Уілрайт Ф. вважав метафору елементом Т-мови (Т-мову (tensive language), або «мова, що створює напругу», – ключове поняття загальної теорії метафори, що розвивається Ф. Уілрайта. Він стверджував, що в метафорі важлива духовна глибина, на яку об'єкти зовнішнього світу, реального або вигаданого, переміщуються за допомогою холодної уяви. Процес переміщення, який в цьому випадку має місце, може бути описаний як семантичний рух; уявлення про такий рух приховано в самому слові «метафора» – подвійний акт поширення і з'єднання, який позначає істоту метафоричного процесу. Поширення і з'єднання, що представляють собою два головні елементи метафоричної діяльності, найбільш дієві в поєднанні [4, с. 203].

Основним видом метафори є уособлення, яке іноді називається персоніфікацією. Суть уособлення полягає в тому, що ознаки живої істоти переносяться на щось неживе. Нерідко уособлюються абстрактні поняття. Для алегоричного вираження абстрактних понять служить алегорія, яка є їх умовним позначенням, заснована, на якомусь схожому абстрактному понятті і конкретному явищі або предмету [3, с. 98].

Огляд використання і застосування метафори, який приводиться в роботах Л. В. Балашової, М. Блека, В. В. Виноградова, Ю. Д. Апресян, Дж. Лакоффа та інших показує, наскільки різноманітна кількість досліджень даного поняття та його основних складових. Слід зазначити, що існуючі відмінності в підходах та трактуваннях не є наслідком «неправильного» розуміння суті питання. Безумовно, в тлумаченнях багатьох дослідників є спірні положення, але головне, що визначає принципів розходження в думках, – це складність і багатоплановість самого предмета дослідження [2, с. 77].

Таким чином, проаналізувавши різні джерела дослідження метафори, можна сказати, що метафора є продуктивним засобом мовної

виразності в мові сучасної літератури і публіцистиці, виступаючи не тільки як інструмент опису і оцінки дійсності, а й як засіб її пізнання. Метафори активно і продуктивно застосовуються, збільшуючи інформативну цінність і образність повідомлення за допомогою асоціацій, що викликаються переносним вживанням слова.

Література

1. Аристотель. Поэтика // Античные теории языка и стиля. М.: 1996. 149 с.
2. Апресян Ю. Д. Метафора в семантическом представлении эмоций. М.: 1993. 67 с.
3. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем // Теория метафоры. М.: 2008. 75-94 с.
4. Никоненко С. В. Аналитическая трактовка метафоры. М.: Высш. шк., 2003. 98 с.

СУЧАСНА ДИСКУРСОЛОГІЯ ТА КОНЦЕПТОЛОГІЯ

Анисимова В. О., студентка

Куш Е. О., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

ЖАНРИ АНГЛОМОВНОГО НАУКОВОГО ДИСКУРСУ

Жанровий склад сучасного англомовного дискурсу, проблема його диверсифікації неодноразово привертала увагу лінгвістів. Науковці доклали чимало зусиль до розбудови різноманітних таксономій англомовних наукових жанрів.

Визначаючи можливість різних жанрових класифікацій, дослідники виокремлюють жанри сучасного англомовного наукового дискурсу з огляду на *частотність їх використання*, зумовлену їхньою роллю в реалізації провідного комунікативного завдання сучасної науки – створення і презентації нового знання [1, с. 34]. З урахуванням цього параметру розрізняють такі жанрові групи: *провідні* наукові жанри, що посідають важливе місце у дискурсі за своїм значенням і відповідним рівнем частотності використання (наприклад, статті, анотації, монографії, рецензії, дисертації, наукові проекти, підручники, тощо); *периферійні* жанри, що відіграють дещо меншу роль у формуванні наукових ідей і знань (наприклад, електронні групові дискусії, науково-технічну рекламу, різні види листування на наукову тематику); *маргінальні* жанри, тобто такі нові жанри, що не набули ще широкого поширення чи є притаманними лише певним науковим спільнотам

(наприклад, комбінація стендової доповіді з короткою доповіддю) [1, с. 35-36].

Наукові жанри англомовного дискурсу також групують і за їхнім провідним *цільовим призначенням*:

а) жанри, головною метою яких є презентація нового наукового змісту (статті, монографії, дисертації);

б) жанри, спрямовані на оцінку наукового знання (рецензії, оглядові статті);

в) жанри, метою яких є передусім просування нового знання, а не його докладна репрезентація (наукові проекти або тези доповідей);

г) жанри, які відіграють інформаційно-посередницьку роль (антоації, реферати);

д) жанри комбінованого науково-дидактичного характеру (підручники, різні навчальні матеріали);

є) жанри, спрямовані на задоволення суто інформаційних, довідкових потреб (наукові енциклопедії, різні види довідників);

ж) жанри, експліцитно зорієнтовані на обговорення наукового знання (наукова кореспонденція, різні види дискусій) [2, с. 68-69].

Наукові жанри можуть біти також класифіковані й за *локалізацією у дискурсі*: власне «наукові», центральні для наукового дискурсу, тобто такі, що функціонують саме в сфері науки (статті, монографії, дисертації); суміжні, що виходять за межі суто наукового дискурсу, стикаються з жанрами та дискурсами інших сфер життя (науково-технічна реклама тощо) [3, с. 37].

Розрізняють також *формальні* та *неформальні* жанри англомовної наукової комунікації, які диференціюють на основі їх залежності від документально зафіксованих форм наукового знання, передусім від прийнятих у певний історичний період видів публікацій наукової літератури. До *формальних* жанрів відносять наукові статті, монографії, матеріали конференцій, а до *неформальних* – препринти або звіти про наукову роботу. *Формальні* жанри поділяють на *первинні* (статті, монографії, доповіді) та *вторинні* (реферати, оглядові статті, рецензії) [6, с. 117-118].

Також говорять про існування жанрів *безособового спрямування*, адресованих широкій науковій громадськості (статті, доповіді, анотації) та жанрів *міжособистісної* комунікації, реципієнтами яких є конкретні індивіди або відносно вузькі групи науковців (анонімні рецензії або електронні групові дискусії) [4, с. 150]. Виділять також і жанри опосередкованого наукового спілкування, реалізація яких передбачає залучення проміжних комунікативних ланок (наприклад, наукова стаття вимагає попереднього рецензування та схвалення редколегією наукового журналу) та жанри *безпосередньої* комунікації, що ґрунтуються на прямому інформаційному контакті (усна доповідь) [5, с. 34].

Жанри доцільно розглядати й у вигляді певних конфігурацій з урахуванням їх взаємозв'язків, послідовності комунікативних завдань, різноманітності інтертекстуальних зв'язків, різної тематично-функціональної організації. Мовленнєві жанри англомовного та інших наукових дискурсів мають, як правило, типову композицію: вступ – експлікація – висновки.

Література

1. Комарова А. Ю. Функционально-лингвистическое описание англоязычного научного дискурса // Вестник СПбГУ. С.-П. : Изд-во СПбГУ, 2012. Серия 9. С. 34-39.

2. Іщенко Н. Г. Жанрова палітра наукової комунікації // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. Вип. 42. С. 67-69.

3. Куш Е. О. Структурно-композиційна та наративна організація англомовних наукових статей // Закарпатські філологічні студії. Ужгород : Вид-во УНУ, 2018. № 3. С. 36-42.

4. Козубська І. Г. Жанрові категорії текстів наукового стилю (на матеріалі англомовних монографій) // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія : «Іноземна філологія та методика викладання іноземних мов». Харків : Вид-во ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. Вип. 83. С. 149-155.

5. Разинкина Н. М. Стилистика английского научного текста. М.: Едиториал УРСС, 2009. 106 с.

6. Федосюк М. Ю. Нерешенные вопросы теории речевых жанров // Вопросы языкознания. М. : Наука, 1997. № 5. С.112-120.

Бондаревська М. А., студентка

Захарова Н. В., к. філол. н., доц.

Запорізький національний університет

ПРОБЛЕМА ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЦИЗМІВ У НІМЕЦЬКІЙ РЕКЛАМІ ТА ЇХ НЕПРАВИЛЬНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ НІМЕЦЬКИМИ СПОЖИВАЧАМИ

Мова реклами, як і будь-яка інша спеціальна мова, не існує окремо від мови взагалі, а лише являє собою різновид мови з особливими характеристиками, що мають прагматичну обумовленість. У рекламі використовуються лексеми національної мови, що володіють різною стильовою забарвленістю (розмовний, діловий, літературний стиль). Відбувається й зворотний рух: лексема, що вперше була вжита в рекламі, здобуває загальноживану функцію. Саме тому таких розповсюджений спосіб поповнення словникового складу мови, як

запозичення, є найбільш продуктивним способом створення нових змістів і у рекламному дискурсі.

У роботі ми послуговуємось таким визначенням терміну: «Запозичення – це звернення до лексичного фонду інших мов для визначення нових понять і предметів [1, с. 82]. При цьому основну увагу зосереджено саме на англіцизмах та американізмах, які дуже часто використовуються у рекламних слоганах, орієнтованих на німецького споживача.

Можна назвати декілька передумов інтенсивної інтеграції англійських запозичень у німецьку лексику, що пов'язано насамперед з глобалізацією англійської мови та бажанням наслідувати американському способу життя [2, с. 66]. Засилля використання англіцизмів у німецькій мові не залишилося поза увагою ані вітчизняних, ані зарубіжних науковців (Г. Фінка, М. Фасмер, Х. Ціндлер, В. Фирек, Й. Пфінцер, Б. Карисен тощо) і з часом актуальність дослідження різних аспектів цього явища не згасає, адже слова англійського походження у виді запозичень або гібридних новоутворень настільки часто використовуються у повсякденному житті німців, що навіть виникло поняття *Denglisch*.

Реклама – вид соціальної інформації, поширюваної різними комунікаційними засобами для впливу на споживача з метою формування або реалізації вже сформованих потреб. Саме тому вона є важливим різновидом масової комунікації і накладає відбиток на свідомість людей, виступаючи лінгвістичною формою презентації певного фрагменту мовної картини світу.

Сутність реклами полягає, насамперед, у впливі на споживача (реципієнта). З одного боку, вплив реклами є не духовним, а соціальним, тому що вона відбиває соціальне життя суспільства, впливає на формування ціннісних переваг. З іншого боку, так само як для політичного дискурсу, для реклами є властивим «маніпулювання мовою».

Використання англіцизмів та американізмів є одним із механізмів такого маніпулювання, а радше – його часто невдалою спробою. За результатами опитування, проведеного на інтернет-порталі Statista у 2018 році, більше, ніж третина німців оцінює свої знання англійської мови як дуже низькі або нульові [3]. Саме у цьому ми вбачаємо причину виникнення великої кількості непорозумінь та невдалих спроб декодування «англійських паролів» німецькими споживачами, внаслідок чого вони часто неправильно інтерпретують рекламу.

Розглянемо декілька невдалих слоганів:

1. Broadcast yourself (YouTube) – Mache deinen Brotkasten selbst. Всесвітньовідома компанія YouTube мала на увазі «заявіть про себе», а німці сприйняли це як «зробіть свій кошик для хліба самостійно».

2. Live unbuttoned (Levi's) – Lebe nicht zugeknöpft. Замість того, щоб «жити невимушено», люди зрозуміли це як «живіть, не застібаючись».

3. Explore the City Limits (Opel) – Explosionen an der Stadtgrenze. Реклама, що мала закликати «досліджувати місцеві кордони» перетворилася на «вибухи на місцевому кордоні».

4. Drive alive (Mitsubishi) – Die Fahrt überleben. Відома марка авто мала на увазі «жваву поїздку», а не заклик «вижити під час поїздки».

5. Drive the Change (Renault) – Fahre für Wechselgeld. «Зруште з місця зміни» сприймалося як «з'їзди за розмінними грошиками».

Проаналізувавши декілька прикладів німецької реклами, що була неправильно інтерпретована реципієнтами через невдало здійснене перекодування англіцизмів, можна зробити наступні попередні висновки:

- активне використання англіцизмів та американізмів для зацікавлення споживачів та стимулювання збуту продукції не завжди є правильно обраною стратегією через невдало підібрані слогани;

- за результатами останніх опитувань не всі німці володіють англійською мовою на високому рівні, тож часто намагаються зрозуміти рекламу шляхом проведення паралелей із рідною мовою.

Таким чином, реклама із німецькими слоганами, або хоча б з частково онімеченими буде більш зрозумілою для людей, а тому й більш успішною.

Література

1. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. К.: Вища школа, 1985. 360 с.

2. Степанова М. Д., Чернишева І. І. Лексикологія сучасної німецької мови. М. : Академия, 2003. 256 с.

3. Umfrage in Deutschland zur Einschätzung der eigenen Englischkenntnisse. URL: <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/170896/umfrage/einschaetzung-zu-eigenen-englischkenntnissen/>

Гудим О. С., студент

Костенко Г. М., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСУ У СВІТЛІ КОМУНІКАТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Дискурс – одне з основних понять сучасної комунікативної лінгвістики, лінгвістики тексту. Вперше термін *discourse analysis* був використаний американським мовознавцем і соціологом Зелінгом

Харісом у 1952 р. у статті «Discourse Analysis». При введенні цього терміна вчений-лінгвіст мав на увазі декілька явищ: 1) *дискурс* – це надфразова єдність; 2) *дискурс* – це не тільки текст, а й комунікативна ситуація; 3) *дискурс* – це динамічний процес взаємодії між комунікантами [8, с. 81]. Тобто, дискурс є результатом комунікації в певній ситуації разом із всіма конститuantами.

Інтернет-мережа дозволила мові розвивати нове середовище спілкування, що фундаментально відрізняється від традиційного усного чи письмового мовлення. Л. Стрельбіцька підкреслює такі особливості інтернет-спілкування:

- анонімність, невидимість і відчуття безпеки. Проте це призводить до безкарності, розкутості і безвідповідальної поведінки учасників спілкування.

- добровільність контактів – користувач добровільно зав'язує контакти або ж може перервати їх у будь-який момент.

- стійке прагнення до емоційного наповнення тексту виражається у створенні спеціальних знаків для позначення емоцій.

- прагнення до нетипової, ненормативної поведінки – найчастіше користувач презентує себе іншою особою, ніж у реальному житті, програє нереалізовані ролі, сценарії і, не знаючи співрозмовника, створює його образ, найчастіше відмінний від реального.

- відсутність єдності простору та часу. Інтернет дає можливість бути одночасно у різних місцях, а також спілкуватися з людьми з інших годинних поясів [6, с. 35].

Через специфіку каналу передачі повідомлень в Інтернеті класична інформаційна модель комунікації *адресант – кодування – передача – повідомлення – декодування – адресат* зазнає в Інтернеті деяких змін. З розповсюдженням Інтернету в англomовному середовищі з'явилися такі терміни для визначення електронної мови: *e-language, netlingvo, e-talk, netspeak*. На пострадянському науковому просторі частіше вживається термін «мова Інтернету» [7, с. 19].

Дослідники також використовують для посилення на цей феномен такі терміни, як *комп'ютерний дискурс* [3, с. 63], який є «спілкуванням в комп'ютерних мережах» [1, с. 35]; *електронний дискурс* [3, с. 62], який мовознавці дефінують як «репрезентовану в електронному вигляді сукупність текстів, організовану гіпертекстовим способом» [5, с. 5], або *інтернет-дискурс* – «комп'ютерно-опосередкована мовленнєво-комунікативна діяльність, що проходить у широкому соціокультурному контексті та матеріалізується в гіпертексті» [2, с. 75]; «тип спілкування у глобальній мережі Інтернет, спрямований на забезпечення інтерактивності, нелінійної комунікації, установлення та підтримки контакту, формування мовленнєвих жанрів емоційного й інформаційного обміну, здійснення впливу, переплетення комунікативних стратегій, що загалом забезпечує посилення

пізнавального потенціалу мовлення, його збереження та поновлюваність відповідно до актуалізації потреб мовця» [4, с. 5].

Отже, структура Інтернет-дискурсу зумовлена його жанровою специфікою та характеризується гетерогенністю, відсутністю видимої соціальної, гендерної та вікової градації, а також електронно-опосередкованим каналом комунікації. Властивостями, які відрізняють комп'ютерно-опосередковану комунікацію від природної людської мови, є: одночасний зворотній зв'язок (вирішальне значення для успішної розмови), відсутність несегментованої фонології (тон, голос), здатність вести декілька процесів одночасно, динамічний вимір, гіпертекстуальність, різноманітність і неоднозначність термінології (професіоналізми, аргі, жаргон, сленг, соціолект).

Література

1. Галичкіна Е. Н. Специфика компьютерного дискурса на английском и русском языках (на материале жанра компьютерных конференций) : дисс. ... канд. филол. наук : [спец.] 10.02.20. «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание». Астрахань, 2001. 212 с.
2. Дудолодова О. В. Інтернет-дискурс як особливий тип дискурсу // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2008. № 837. С. 74-78.
3. Калініна К. В. Особливості функціонування комп'ютерного дискурсу // Обрії сучасної лінгвістики. Луганськ, 2013. Вип. 4. С. 62-64.
4. Карпа І. Б. Функціональні та прагматичні характеристики інтерактивної віртуальної комунікації (на матеріалі інформаційно-довідкового сервісу Yahoo! Answers) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : [спец.] 10.02.04. «Германские языки». Херсон, 2010. 20 с.
5. П'єсцух О. І. Динаміка метафори в англійському електронному дискурсі «Вибори 2010–2012 рр. в Україні» : автореф. дис. ... канд. філол. наук : [спец.] 10.02.04. «Германские языки». Одеса, 2013. 20 с.
6. Стрельбіцька Л. Інтернет як полігон розвитку природної мови // Вісник національного університету «Львівська політехніка». 2005. № 538 : Проблеми української термінології. С. 33-38.
7. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. Cambridge : Cambridge University Press, 1987. 472 p.
8. Harris Z. Methods in Structural Linguistics. Baltimore : The Johns Hopkins University Press, 1953. 81 p.

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ РАСОВИХ ТА ЕТНІЧНИХ СТОСУНКІВ В США (на матеріалі книги «The Help»)

Кожне суспільство має власну розгалужену систему стійких упереджень щодо його різних представників та їхніх характеристик, що визначає актуальність досліджень такого явища як стереотип. Це явище легко простежити на прикладі такої мультинаціональної країни як Сполучені Штати Америки. Це держава із багатою історією, в якій особливе місце посідають суспільні стосунки між етносами. Стереотипи – джерело поповнення словникового запасу англійської мови, оскільки постійно виникають нові слова на позначення особливостей рис різних верств населення.

Етностереотипи по відношенню до афроамериканців – це окрема ланка історії США. Їхнє активне функціонування у книзі Кетрін Стокет «Прислуга» [1] дає можливість прослідкувати систему та еволюцію міжетнічних стосунків.

Роман насичений виразами із вживанням прикметника «*colored*», тобто «кольоровий» (щодо кольору шкіри), який із різними іменниками утворює численні сполучення на позначення усього що стосується афроамериканців. Наприклад, «*colored bathroom*» – окрема ванна кімната для темношкірої прислуги або «*colored street*» – вулиці, де жили або живуть вихідці з африканського континенту.

«A bill that requires every white home to have a separate bathroom for the colored help».

«He even started to write a book, bout being a colored man living and working in Mississippi».

«...when the babies get too old and stop being color-blind».

Протистояння рас і культур виражається у використанні лексеми «*white*» на противагу одиниці «*colored*». Це номінація, яка використовується стосовно людей європейського походження, яка вживається у лексиконі як темношкірої прислуги, так і тих, на кого вони працюють.

Іноді це слово набуває негативної конотації, коли виступає у поєднанні із словом, наприклад, «*white trash*», що є стійким виразом на позначення білошкірих американців, які є вихідцями із нижчих верств суспільства.

«What? They hate you cause they think you white trash?»

У більшості випадків у романі лексема «*white*» має нейтральне значення.

*«Taking care a **white** babies, that's what I do, along with all the cooking and the cleaning».*

Окрема часто вживана лексема – «*nigger*». Це слово має неоднозначну конотацію, оскільки в рамках афроамериканської культури воно має позитивне забарвлення. У цей же час, одиниця сприймається надзвичайно образливо, якщо сказана білою людиною. У контексті книги це слово частіше використовується у негативному значенні.

*«You tell your **Nigra** maid if she tells anybody about that pie, I will make her suffer».*

*«Spit. In my face. A **Negro** in my home. Trying to **act white**».*

У книзі яскраво висвітлено образ чорношкірої жінки, яка була не лише прислугою, що порається по господарству, а й доглядає дітей. Одна з головних героїнь, Ейбелін, виховала сімнадцятьох дітей, працюючи на білих людей. Тут для позначення цього явища використано слово «*Mammy*», яке своїм корінням сягає твору «Звіяні вітром» Маргарет Мітчелл, у якому так звали чорношкіру рабину Скарлетт О'Хара. В афроамериканському варіанті англійської мови це слово набуло узагальнюючої номінації.

*«If I'd play **Mammy**, I'd of told Scarlett to stick those green draperies up her **white** little pooper».*

У текстовпросторі роману різноманітні засоби вербалізують ефект приниження чорношкірого населення. Це відображається не лише за допомогою окремих лексем, а й завдяки висвітленню тогочасних суспільних законів та побутових звичаїв, які спрямовані на зниження значущості чорношкірого населення, як представників суспільства.

*«I didn't raise you to use the **colored** bathroom! This is dirty out there, May Mobley. You'll catch diseases! No no no!»*

Аналізований роман також висвітлює тему складнощів життя для темношкірих дітей-альбіносів, які не належали до жодного з суспільств. У цьому випадку протистояння відбувається на основі протистояння лексем – *colored* – *white-skinned* – *white*.

*«I could tell she don't understand why a **colored woman** can't raise no **white-skin baby** in Mississippi. Be a hard, lonely life, not belonging here nor there».*

Аналізована книга розкриває розподіл життя між різними расами, який неписаними правилами забороняв афроамериканцям їздити у тому ж транспорті, що й білими, ходити у ті самі магазини, школи тощо. Це суворо та жорстко переслідувалося.

*«Long as I got my **white uniform** on, I'm allowed to shop in this Jitney».*

*«Use the **white bathroom** at Pinchman Lawn and Garden. Say they wasn't a sign up saying so. Two **white mens** chased him and beat him with a tire iron».*

Авторка наголошує на тому, що жодні правові інстанції того часу не забезпечували захисту для темношкірого населення. Тобто прості громадянські права були недоступні для афроамериканців.

*«They jammed **fifty-five Negroes in a jail cell built for four**».*

*«I tell her she crazy», Aibileen says. «I ask her, what if we told the truth? How **we too scared to ask for minimum wage**. How nobody gets paid the Social Security. How it feel when your own boss be calling you...» Aibileen shakes her head. I'm glad she doesn't say it.*

Таким чином, можна зробити висновок, що упередження в суспільстві породжують утворення цілої ланки лексичних одиниць, які несуть історичну та соціальну інформацію. Книга Кетрін Стокетт «The Help» яскраво виражає особливості адаптації мовних одиниць до суспільних реалій та набуття ними характерної конотації.

Література

1. Стокет К. The Help. Санкт-Петербург : КАРО, 2017. 603 с.

Комар О. М., студентка

Четвертак Є. О., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

ІНТЕРДИСКУРСИВНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідження інтердискурсивності, як однієї із категорій дискурсу, останнім часом усе частіше привертає увагу як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. Витоки теорії інтердискурсивності сягають праць представників французької школи дискурсивного аналізу. Один із засновників цієї школи М. Фуко під дискурсом розумів множинність висловлень, які належать до певної «дискурсивної формації», тобто дискурс – це мовне вираження певної соціальної практики, яка упорядкована та систематизована особливим використанням мови, зумовленим певною ментальністю, що ідеологічно укорінена та історично зумовлена [4, с. 205].

У сучасній лінгвістиці різні підходи до розуміння інтердискурсивності ґрунтуються на різноманітних тлумаченнях самого терміну «дискурс». На особливу увагу заслуговує проблема форм прояву категорії інтердискурсивності у тексті й дискурсі. У зв'язку з цим цікавою видається класифікація маркерів інтердискурсивності, запропонована О. А. Гордієвським. Дослідник виділяє такі групи маркерів інтердискурсивності: елементи прекоконструкту, інтертекстуальні маркери (посилання, цитати, непряма мова, аллюзії, іменні словосполучення зі значенням суб'єкта й об'єкта знання,

колективні символи, іншомовні зв'язки, символічні зв'язки, системні запозичення), соціокультурні та історичні реалії [2, с. 54].

На погляд В. Є. Чернявської інтердискурсивність характеризує взаємодію між різними типами дискурсу, тобто інтеграцію, перехрещення різноманітних сфер людського знання і практики[3, с. 95].

У теоретичному плані інтердискурсивність вважається когнітивно-комунікативною категорією дискурсу, сутність якої полягає у побудові нового дискурсу за когнітивними та комунікативними стандартами дискурсу іншого типу (наприклад, за рахунок взаємопроникнення дискурсоутворюючих концептів, запозичення стратегій і тактик, окремих жанрів, характерних для певного дискурсу, тощо).

Таким чином, інтердискурсивність – надтекстова, когнітивно-прагматична категорія, яка відображає не тільки й не стільки взаємодію текстів, скільки «взаємонакладання» різноманітних систем знань, культурних кодів та когнітивних стратегій. Обов'язковою передумовою і основним засобом актуалізації інтердискурсивних когнітивних взаємодій у свідомості адресата виступає інтертекстуальність як категорія міжтекстової взаємодії [1, с. 85]. У контексті нашого дослідження інтердискурсивність визначаємо як взаємодію та взаємопроникнення елементів різних дискурсів задля створення і функціонування нового типу дискурсу.

Література

1. Гальперин И. Р. Очерки по стилистике английского языка. М. : Изд-во литры на иностр. языках, 1958. 459 с.
2. Гордиевский А. А. Категория интердискурсивности в научно-дидактическом тексте. Тюмень : Вестник, 2006. 195 с.
3. Чернявская В. Е. Интертекстуальность и интердискурсивность. СПб. : СПбГУЭФ, 2003. 242 с.
4. Фуко М. Археология знания. К. : Ника-Центр, 1996. 208 с.

**Кременчуцький В. Ю., студент
Андрєєва І. О., к. філол. н., доц.
Запорізький національний університет**

ЛЕКСИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ФУТБОЛЬНОГО ТЕЛЕКОМЕНТАРЯ ЯК ЖАНРУ СПОРТИВНОГО ДИСКУРСУ

Футбол є найбільш популярним видом. Як міжнародний вид спорту він слугує засобом діалогу між різними народами і культурами. Звідси виходить важлива роль цього виду спорту для культурних і мовних процесів.

Одним з головних аспектів під час футбольної телетрансляції є робота телекоментатора. Коментатор користується певною системою мовних засобів для опису подій на футбольному полі.

Футбольний телекоментар є предметом журналістських і лінгвістичних досліджень. Його розглядають як вид дискурсу такі дослідники, як І. М. Аксенова, К. В. Сняткова.

Для опису футбольного телекоментаря велике значення має дефініція поняття «дискурс». Існують різноманітні тлумачення даного терміну. У якості робочого ми будемо використовувати визначення дискурсу як відрізка мовлення, частини якого взаємопов'язані між собою.

Під час дослідження ми висунули гіпотезу про наявність спеціальних параметрів у тексті футбольного телекоментаря. Ми передбачили, що дані параметри мають лексичний характер.

Лексикон футбольного коментаря має свої особливості. Кожен з видів спорту використовує лексику, властиву лише йому, але можна також спостерігати явище часткового злиття спеціальної лексики у схожих видах спорту [2, с. 50].

Як свідчить аналіз мовленнєвого корпусу, особливостями лексичного складу футбольного телекоментаря є:

- використання великої кількості стійких слів та виразів футбольної специфіки, у тому числі термінів на позначення [1, с. 76]:

- поля та його частин (*the pitch, a right/left half, the touchline, the penalty spot, a penalty area*).

Терміни даної категорії дають можливість зазначити місце м'яча, футболіста чи події на футбольному полі;

- позицій гравців (*defenders, forwards, wingers, strikers*).

Термінологія такого роду дозволяє позначати гравців за їх розташуванням під час матчу, що, у свою чергу, допомагає коментатору і глядачу передбачити можливі дії футболістів і підібрати відповідні мовні одиниці для їх опису;

- дій гравців на полі (*a corner, a kick-off, to tackle, to swing a ball, to dribble*).

Такі мовні одиниці сприяють економії часу при коментуванні. Коментатор може послуговуватися ними замість громіздких описових конструкцій, що відіграє особливо важливу роль при моментах матчу з підвищеною емоційністю.

Як бачимо, футбольний телекоментар вирізняється широким різноманіттям та специфічністю термінології. Це пов'язано з тим, що футбол є офіційно зареєстрованим видом спорту. Такий спектр слів і словосполучень сталого вжитку допомагає коментатору чітко і лаконічно висвітлювати матч;

- модусні парантези (*surely, definitely, now again, you know, I mean*) [1, с. 76].

Інакше кажучи, це вставні слова і словосполучення [1, с. 76]. Функція даних одиниць у спортивному коментарі подібна до аналогічної функції в літературній мові. Вони допомагають зв'язати в одне ціле різні речення, а також мають експресивний характер, тобто акцентують увагу на певній думці;

- власні назви, у тому числі:
 - імена гравців (*Musa, Hazard, Costa, Moses, Matic, Wes Morgan*);
 - назви команд (*Chelsea, the Blues*).

Власні назви дають можливість легко ідентифікувати футболістів і команди на полі. І гравці, і футбольні колективи можуть отримувати прізвиська, що вирізняються оригінальністю та мають певні мовні засоби утворення. Наприклад, кличка «the Blues» («сині»), яка позначає гравців та вболівальників футбольного клубу «Челсі», виникла у результаті метонімічного перенесення, оскільки основний комплект форми цієї команди здебільшого якраз синій;

- оцінні епітети (*rather buoyant, a golden scoring chance*) [1, с. 76].

Дані одиниці використовуються для передачі суб'єктивного ставлення коментатора до певних подій чи гравців. Вони дозволяють урізноманітнити об'єктивний коментар, роблять мовлення коментатора більш емоційним, виразним, образним;

- фразові дієслова («*He allowed Costa just to run off his back*»).

Такі дієслова надають певний ступінь конкретизації діям гравців та команд, тобто роблять коментар більш детальним;

- можливі елементи контактування та автокоментування (*you'll remember, we are just waiting, I should think, I can see*) [1, с. 76].

Звороти такого типу дозволяють утримувати увагу глядача на спортивній події. Крім того, вони слугують для оформлення коментаря як цілісного тексту, метою якого є контакт з телеаудиторією.

Література

1. Алексенко С. Ф. Структурно-синтаксичні та просодичні особливості англomовного подієвого футбольного телевізійного коментаря // Філологічні трактати. 2016. Т. 8. № 2. С. 76.

2. Бузовський А. В., Лугінець О. Л. Спортивний дискурс та його значення у сучасному мовному просторі // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2010. №14 (201). Ч. II. С. 50.

СПЕЦИФІКА НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ В ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНІЙ МОДЕЛІ ПЕРЕКЛАДУ

На новому оберті спіралі пізнання увага транслатологів в цілком правомірно зміщується від вивченого вже центру – теорії динамічної еквівалентності і функціоналістських теорій – до проблемної периферії де закріплюється на межі взаємодії різних областей наукового знання: перекладознавства та культурології. 90-ті роки минулогосторіччя в історії перекладу ознаменовано розвертанням в біккультури, так званим ‘culturalturn’, на щовказує ряд дослідників, зокрема, Ентоні Пім (2008), Умберто Еко (2006), Дженні Віліамс та Єндрю Честерман, а також авторські колективи двох не пересічних збірок, Енциклопедії перекладознавства, Енциклопедії мови та лінгвістики. Підтерміном ‘culturalturn’ маємо на увазі перехід від перекладу як тексту до перекладу як культури, змодельованої в тексті.

Хронологічно, теоретичне оформлення концепції перекладу як культури, змодельованої в тексті (так званий «culturalturn») відбулося в західній філологічній думці лише в 90-ті роки минулого сторіччя. Однак, практичне втілення цієї концепції знаходимо в житті й творчості саме українських представників красного письменства, які ще з часів колоніального поневолення України царською Росією вбачали в перекладі його нації творчу місію, розглядали переклад як засіб самовиразу нації та збагачення спроможностей рідної мови. Під час перекладу взаємодіють щонайменше дві культури через співвіднесені з ними мови, зазначає Ю. Сорокін у монографії 2003 року, аналізуючи статус перекладача та психо герменевтичні процедури. Логічним постає припущення, що культурна інформація, розпорошена в мові, свідомо чи під свідомо вживається автором як мовною особистістю в мовних висловах в певних дискурсах, з певною прагматичною установкою. Саме таким чином, у взаємодії пар тріади «мова – особистість – культура», остання створює свої образи текстів, перетворюючи їх на культурний капітал нації, а потім тексти, перетинаючи кордони культур під час трансляції, стають духовним скарбом всього людства, як-от Гомерова «Одісея» чи «Кобзар» Тараса Шевченка.

Текстоформуюча діяльність за потреби інтерпретації не лише мовної, а й позамовної інформації, пов’язаної з лінгвокультурологічними параметрами комунікації, зробила не обхідним випрацювання моделі, що враховує культурний контекст як складову процесу трансляції.

Розгляд взаємодії мов і культур в процесі трансляції уможливилює лінгвокультурологічна модель перекладу. Подібний інструментарій застосовано для динамічної, функціональної інтерпретації національно-культурних значень. В контексті спрямованості до підтексту можна розглядати перекладацьке метапоетичне письмо як зворотній рух до первинної сугестивності поетичної мови першо твору, як це пропонує Л. Коломієць [1]. В параметрах лінгвокультурологічної моделі перекладу такий рух, безперечно, буде позначено вертанням до пракоренівскаліченої лінгвоцидом мови, що ірадіюватиме виведені за рамки вжитку призабуті смисли в національній мовній картині світу.

Таку поетичну мову перекладу, вслід за В. Коптіловим [2], можна назвати живим словом перекладу, коли лексика сполучалась би з інтонацією, як слова пісні сполучено з мелодією.

Література

1. Коломієць Л. В. Перекладо знавчі семінари: актуальні теоретичні концепції та моделі аналізу поетичного перекладу : навчальний посібник. К. : Київський університет. 2011. 527 с.
2. Коптілов В. Живое слово перевода // Ежемесячный литературно-художественный и общественно-политический журнал «Радуга». К. : Радянський письменник, 1982. № 11. С. 150-155.

Сидоренко А. І., студентка

Лазебна Н. В., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ АНГЛОМОВНОГО МЕДИЧНОГО ДИСКУРСУ

Інформатизація сучасного соціуму та глобалізаційні процеси впливають на будь-яку сферу людської діяльності. Вплив автора на реципієнта у різних типах дискурсів імплікує певні маніпулятивні стратегії для досягнення основної мети. У англомовному медичному дискурсі (АМД) виявлені спільні стратегії та тактики, які виокремлено як у професійному та непрофесійному типах спілкування фахівців та аматорів. *Стратегія позиціонування*, що полягає в інформуванні адресата, виділенні певного об'єкта із ряду схожих та формуванні необхідного сприйняття цього об'єкта в адресата. Ця стратегія реалізується через тактики диференціації та надання оцінного значення. Тактика диференціації полягає у виділення об'єкта серед ряду схожих, а саме – його найістотніших ознак і реалізується у кілька комунікативних ходів. Перший крок полягає у наданні загальної характеристики хвороби або лікування, напр.: (1) *Merkel cell carcinoma is an unusual undifferentiated carcinoma of the skin* (South Medical Journal 2000, V.93).

Другий – у визначенні їх основних рис. Маркерами другого кроку є слова із семами «характеризувати» та «риса», напр.: (2) *HIVAN is typically characterized by high-grade proteinuria and rapidly worsening azotemia* (The AIDS Reader 2002, V.12). Тактика надання оцінного значення полягає у наданні позитивної або негативної оцінки об'єкту чи явищу, що експлікується через лексичні номінації, які містять оцінні значення:

1) загальнооцінні (добре/ погано): *good efficacy, attractive analog, the best treatment regimens / horrible epidemic, severe opportunistic infections* тощо;

2) окремооцінні: а) телеологічні (ефективний/ неефективний): *effective treatment, successful prevention programs, beneficial pharmacokinetic interactions / ineffective drugs, failing efavirenz-based regimen* тощо; б) утилітарні (корисний/ шкідливий): *useful treatment for depression / harmful bacteria* тощо.

Стратегія вияву солідарності у професійному АМД, а саме – тактика співпраці, що полягає у спонуканні адресата до подальших пошуків нових засобів боротьби із хворобою та її поширенням, обумовлює:

1) використання експліцитних та імпліцитних перформативних висловлювань, напр.: *We propose that broad availability of HAART be phased in over the next 3 to 5 years through simultaneous, large-scale pilot programs designed to determine the best treatment strategies for use in poor countries* (Topics in HIV Medicine 2001, V.9);

2) експліцитних та імпліцитних розповідних директивів, напр.: *More information on the causes of and optimal management for lactemia in patients with HIV disease is desperately needed* (Topics in HIV Medicine 2001, V.9).

Реалізації *стратегії розвіювання міфів* у професійно-непрофесійному АМД сприяє тактика протиставлення, що полягає у систематичному контрастуванні слів із семою «неправдиве повідомлення» (*misunderstanding, myth, misconception*) словам із семою «правдива інформація» (*fact*), а також у використанні поліпрагматичної моделі «так... але» (*yes ... but*). Напр.: *It's common to perceive these results as an immediate death sentence, but this is simply not true* (Body Positive 2000, V.8).

У перспективі подальших доліджень є фокус на стратегії інтимізації та виявленні тактик її реалізації задля комплексного узагальнення прагматичних настанов авторів АМД та їх розуміння реципієнтами такого типу дискурсу.

Широкова І. І., аспірант
Козлова Т. О., д. філол. н., проф.
Запорізький національний університет

КОНЦЕПТ ДИТИНА В ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІЙ КАРТИНІ СВІТУ В. БЛЕЙКА

В добу романтизму постать дитини викликала поетичні суперечки. Вони виникали через кардинальну зміну ставлення до дітей та переосмислення суспільством розуміння того, що означає бути дитиною. До XIX ст. дітей не розглядали як особистостей, вони сприймалися як «мініатюрні дорослі» [4] і не відокремлювались від дорослих. В літературі класицизму дитинство вважалось відхиленням від норми, «незрілістю». У представників Просвітництва дитячі та юнацькі роки зображувались як період становлення, формування особистості.

Значний вплив на зміну розуміння дитинства мала робота Жан-Жака Руссо «Еміль, або Про виховання», в якій стверджувалось, що діти невинні від народження й стають зіпсованими лише через досвід світу [5]. Під впливом ідей Руссо англійські романтики почали зображувати дітей через ідеї близькості до природи та «прославляти дитину як блаженного провидця, чия візіонерська сила могла повчати та просвіщати старших за себе» [6]. Невинність дитини мала «надприродне походження» [3, с. 26]. Ця невинність та безпосередність протиставляються холодному світу розсудливої дорослості.

В індивідуально-авторській картині світу В. Блейка, одного з найвидатніших представників раннього англійського романтизму, концепт ДИТИНА посідає важливе місце. Значну роль у творчості поета, як і інших романтиків, мав контрастивний принцип зображення дійсності. Центральним для В. Блейка є контраст Добра і Зла в таких формах як небо – земля, матеріальне – духовне, природа – цивілізація. В зображенні дітей В. Блейк також дотримується цього принципу, протиставляючи дитину і дорослу людину та невинність й досвід. Це відбивається й у виборі лексичних засобів, за допомогою яких поет зображує дитину у різних станах. Так, в стані невинності В. Блейк змальовує дітей, використовуючи такі прикметники як *little* («*your little boy*»), *sweet* («*with sweet round mouths*»; «*sweet babe*»), *lovely* («*my lovely infant's head*»), *happy* («*my happy child*»), *innocent* and *clean* («*their innocent faces clean*»; «*raising their innocent hands*»). Він також використовує порівняння («*these flowers of London town*»). Дорослі радіють разом з дітьми («*they laugh at our play*») та дозволяють їм гратися («*well, well, go and play*»). Для поета дитина чиста, невинна, пов'язана з небом: «*On a cloud I saw a child, / And he laughing said to me*» [1, с. 17]; «*Many sisters and brothers, / Like birds in their nest*» [1, с. 23].

Це втілення божественності в людині: «*I a child, and thou a lamb, / We are called by His name*» [1, с. 25], «*Sweet babe, in thy face / Holy image I can trace*» [1, с. 41]. Дітям в творах В. Блейка властива зворушлива наївна віра у батьків: «*So if all do their duty, they need not fear harm*» [1, с. 33], навіть незважаючи на їх вчинки: «*And my father sold me*» [1, с. 33].

В стані ж досвіду В. Блейк зображує дітей за допомогою зовсім інших прикметників («*and so many children poor*») та фраз («*a little black thing among the snow*»; «*every infant's cry of fear*»; «*chimney-sweeper's cry*»; «*new-born infant's tear*»). Спогади дорослих про власне дитинство навіюють сум: «*The days of my youth rise fresh in my mind, / My face turns green and pale*» [1, с. 85], а вчинки дітей сприймаються з осудом: «*Your spring and your day are wasted in play*» [1, с. 85]. Суперечливе ставлення В. Блейка розкривається через поєднання ідеї дитинства як абсолютної невинності з «вірою у вроджене зло у людства» [2, с. 186]. Для нього дитина – це символ невинності, близькості до природи й чуттєвості, яких не вистачає дорослим. В стані досвіду дитина приходить до визнання своєї експлуатації: «*They clothed me in the clothes of death / And taught me to sing the notes of woe*» [1, с. 83]. Поет демонструє, як соціальні інститути дорослого комерційного світу псують дитячу вроджену сутність: «*In a rich and fruitful land / Babes reduced to misery, / Fed with cold and usurous hand?*» [1, с. 75]. Блейкову «дитину-радість» (*infant joy*) чекає школа, що нагадує клітку: «*Under a cruel eye outworn / The little ones spend the day / In sighing and dismay*» [1, с. 115].

Отже, концепт ДИТИНА є одним з ключових в творчості В. Блейка. Поет використовує дитину як точку протиставлення світові, який він вважає таким, що зійшов з правильного шляху. Своє ставлення до дитини митець описує в стані невинності та протиставляє йому дитину, яку змінив дорослий світ з його соціальними інститутами, в стані досвіду. Це відбивається й на використанні різних лексичних засобів для опису дитини.

Література

1. Blake W. Songs of Innocence and Songs of Experience. London: CRW Publishing Limited, 2012.
2. Kümmerling-Meibauer B. Images of Childhood in Romantic Children's Literature // Romantic Prose Fiction / ed. by Dieterle B., Engel M., Gillespie G. Amsterdam: Benjamins, 2008. P. 183-203.
3. McGavran J. H. Literature and the Child: Romantic Continuations, Postmodern Contestations. University of Iowa Press, 1998.
4. Metz S. Romanticism and the Child: Inventing Innocence. URL: <http://web.utk.edu/~gerard/romanticpolitics/childhood.html>.
5. Reynolds K. Perceptions of childhood. 2014. URL: <https://www.bl.uk/romantics-and-victorians/articles/perceptions-of-childhood>
6. Rovee Ch. The Romantic Child, c. 1780-1830. URL: http://www.representingchildhood.pitt.edu/romantic_child.htm.

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ

Аветисян Л. А., студентка
Федорова Ю. Г., канд. філ. наук, доц.
Маріупольський державний університет

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ ЯК СПОСІБ ВИРАЖЕННЯ ЕМОЦІЙ ГНІВУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Актуальність обраної теми визначається тим фактом, що останнім часом все більш важливим стає аналіз і розгляд областей мовних явищ, пов'язаних з людиною, так як мова є невід'ємною частиною життя людини. Одним з особливих аспектів досліджень подібного роду є виявленні фразеологічних одиниць, що позначають емоції і почуття людини. Фразеологічні одиниці містять в собі особливості культури, колориту, звичаїв та традицій будь-якого народу. У них відбивається вся сутність нації.

Фразеологізм (фразеологічна одиниця) – «загальна назва семантично пов'язаних сполучень слів і пропозицій, які ... відтворюються в мові у фіксованому співвідношенні семантичної структури та певного лексико-граматичного складу», тобто це такі словосполучення і пропозиції, які, маючи тісно пов'язані компоненти за значенням, не створюються заново, а використовуються в мові в готовому вигляді, як звичайні словосполучення і речення [3, с. 285].

Англійська ідіоматика дуже різноманітна, тому досить складна для тих, хто вивчає англійську мову. Англійські фразеологізми носять яскраво виражений національний характер.

Емоції – це реакції суб'єктивного характеру на вплив внутрішніх та зовнішніх подразників, які проявляються у вигляді радості, страху, задоволення, здивування або гніву. Під емоціями розуміються також почуття або душевні переживання людини, які можуть бути як позитивними, так і негативними [2, с. 56].

Така емоція як гнів є однією з найпоширеніших в сучасному світі, поряд з радістю, інтересом, страхом, сумом і т. д. Це досить звична та поширена реакція людей на якісь негативні події в навколишньому світі. Як у кожної людини гнів викликають зовсім різні фактори, так і кожен народ висловлює гнів в своїй індивідуальній манері. В англійській мові існує велика кількість фразеологізмів, що виражають емоцію гніву. Безумовно вони надають емоційне забарвлення мові та показують глибину емоційного стану людини.

Слід вказати, що фразеологізми, які позначають емоцію гніву, відображають перехідність. Наведемо приклади: *cut up rough(rusty)*,

awkward) (*to*) – виказувати незадоволення, обурюватися; *all on edge* – роздратований, у нервовому стані; *to act as a red rag acts upon a bull* – сильно дратувати, виводити з себе; *cut up savage (ugly)(to)* – розсердитися, скипити, роз’яритися; *put one beside oneself (to)* – роздратовати когось, вивести з себе когось; *tear one’s hair* – рвати на себе волосся; *tear to peace* – рвати на шматки, шматувати; *be after one’s blood* – жадати чиеїсь крові, вороже ставитися до когось.

Також до стану гніву відносяться фразеологізми, що виражають емоції людини через порівнювання її з твариною: *One’s monkey is up-він розлютився, розсердився, скіпив*.

До емоції гніву також можна віднести вигуки, які виражають розлюченість. Наприклад, вигук *Gee whiz!* – *Хай йому бис! Хай йому всячина!* – вживається в розмовній мові американців та є перекинутим варіантом *Jesus Christ*.

Досліджуючи вираження негативних емоцій, необхідно відзначити, що негативні реакції багато в чому залежать від світогляду, самооцінки людини, ставлення до неї оточуючих. Група фразеологізмів емоції гніву включає в себе також одиниці, що виражають емоції злості, суворості, розлюченості. Ці та інші фразеологізми містять інформацію про культуру англійського народу і займають важливе місце в процесі вивчення мови.

Література

1. Баранцев К. Т. Англо-український фразеологічний словник. К.: Знання; КОО, 2005. 1056 с.
2. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. М., 2007. 192 с.
3. Ярцева В. Н. Лингвистический энциклопедический словарь. М.: Сов. энцикл., 1990. 682 с.

**Белуха О. Ю., студент
Бондаренко Т. Б., ст. вик.
Національний Технічний Університет України
«КПІ імені Ігоря Сікорського»**

СТИЛІСТИЧНІ АСПЕКТИ ФРАЗЕОЛОГІЇ

Багатий фразеологічний фонд, що складає особливий прошарок будь-якої мови світу дає підстави для широкого використання фразеологічних одиниць як стилістичного засобу в текстах різних жанрів. Оскільки фразеологізми характеризуються значною виразністю, експресивністю та певним рівнем емоційності, вони відповідно розподіляються в певних структурно-функціональних стилях.

Саме ця галузь лінгвістики стала об'єктом вивчення багатьох вчених-мовознавців, таких як Ш. Баллі, Л. Скрипник, В. Виноградов, Г. Їжакевич та інші. Російський вчений В. Виноградов зазначав: «У будь-якому разі до стилістики завжди належить характеристика експресивних відтінків фразеологічних одиниць, визначення сфер мовлення й літературно-жанрових меж їх ужитку» [2, с. 64].

Серед усіх фразеологічних зворотів виділяють міжстильові та ті, що обмежені використанням у певному стилі [1, с. 106]. Міжстильові використовуються в усіх стилях мовлення, наприклад: *sober reality – тверезий погляд, in effect – фактично, inner nature – внутрішня природа, the way things go – хід справ, much the same – одне й те саме*. Проте, більшість фразеологізмів все ж тяжіє до певного стилю.

Основною сферою вжитку фразеологізмів є побутове усне мовлення, художньо-белетристичний та публіцистичний стиль, де стійкі сполуки слів використовуються для додавання образності, дотепності та емоційності. Перевага надається розмовно-просторічним сталим виразам, афоризмам, народним прислів'ям та приказкам [3]. Так, наприклад, для позначення оптимізму використовуються звороти: *high spirits – піднесений настрій, stiff upper lip – бойовий дух, intensive activity – воля до перемоги*, а для позначення песимізму – *low spirits – низький бойовий дух, blue devils – моральний занепад*, відповідно надаючи позитивну чи негативну оцінку. Фразеологічні одиниці також відіграють важливу роль при описі та характеристиці людей, предметів та явищ у численних творах письменників. Нариклад: *Break the ice – розтопити лід* «Tranio encourages Petruccio to «break the ice» with Katherine to get to know her, suggesting that he may like her better – and get her to like him» (Вільям Шекспір); *On terms of equality – на загальних засадах* «...they are only servants, and one can't converse with them on terms of equality...» (Шарлотта Бронте).

Варто відзначити, що частою сферою вжитку фразеологічних одиниць є публіцистичний стиль мовлення, де одиниці вживаються для привернення уваги глядачів чи слухачів за допомогою поєднання інформативної та експресивної функції. Наприклад: «*Be Up and Running*» (Бути на готові), «*Ex-minister killed a bottle*» (Колишній міністр заливає за комір), «*Lynch Law in Washington*» (Розправа у Вашингтоні). У науковому та офіційно-діловому стилі, як правило, використовуються загальнолітературні стійкі звороти, які позбавлені образності, емоційності, метафоричності та поступово перетворюються на усталені звороти мовлення. Серед них такі: *in fact – фактично, consist in – складатись з, bare fact – конкретний факт, come to nothing – зійти на нівець, the state of affairs – положення справ*.

Л. Скрипник пропонує стилістичну класифікацію фразеологічних одиниць, що дає змогу ґрунтовно дослідити лінгвостилістичний аспект фразеології [5, с. 379-384]. Головною особливістю цієї класифікації є

грунтовний розподіл фразеологізмів відповідно до їх стилістичної приналежності, а також наявності експресивності компонентів виразу. Мовознавець виділяє дві групи одиниць. До першої входять образно-експресивні за своєю природою фразеологізми та поділяються на ідіоми (*Ace in the hole – туз у рукаві; Tit for tat – око за око; Burden round one's neck – нести свій тягар*), прислів'я (*A tiger cannot change its stripes – люди не змінюються; Blood is thicker than water – кровні зв'язки найміцніші; What's bred in the bone will come out in flesh – яблуко від яблуні недалеко падає*), фігуральні висловлення (*As modest as a maiden – бути дуже скромним; Beyond the horizon – заї за об'єм; Apples and oranges – небо і земля*) та крилаті вирази (*Baron Munchausen – Барон Мюнхаузен; Achilles' heel – Ахіллесова п'ята; In the arms of Morpheus – в обіймах Морфея*).

До складу другої групи фразеологізмів входять стійкі номінативні сполуки та термінологічні вирази, що мають різний характер та є нейтральними в емоційно-експресивному плані. Тут налічується чотири окремих класи зворотів, таких як: суспільно-виробничі (*Bare fact – очевидний факт; Really and truly – по правді кажучи; Not a jot – ні на йоту*), науково-технічні (*The nature of things – природа речей; By degrees – поступово; To some extent – певною мірою*), професійно-виробничі (*Have business with – мати справу; Enter into detail – заглиблюватись в деталі; How matters stand – хід справ*) та офіційно-ділові формули та висловлювання (*The state of affairs – стан справ; Under no circumstances – ні за яких обставин; Thus far – на даний момент*).

Отже, найбільшою мірою фразеологічні одиниці використовуються в розмовно-побутовому та художньому стилі мовлення, а також виражені серед суспільно-публіцистичного, наукового та офіційно-ділового стилю. Також можна зробити висновок, що завдяки значному розповсюдженню фразеологічних одиниць серед багатьох стилів мовлення, вивчення стилістичного аспекту мовознавства є досить перспективним та актуальним питанням для подальших досліджень.

Література

1. Баран Я. А., Зимомря М. І. Теоретичні основи фразеології. Ужгород, 1999. 175 с.
2. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке. М., 1986. 342с.
3. Їжакевич Г. П. Стилістика фразеологічних одиниць. Сучасна українська мова. Стилістика. К., 1973. 208 с.
4. Корунець І. Порівняльна типологія англійської та української мов. Вінниця: Нова книга, 2003. 500 с.
5. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. К., 1973. 759 с.

STRUCTURAL AND SEMANTIC PECULIARITIES OF PRAGMATIC IDIOMS IN ENGLISH

The verbal behavior of people has a repeated character which can be reflected in the existence of standardized expressions and formulas of certain types. Among the lexical units of idiomatic character scholars distinguish the separate group entitled pragmatic idioms. These lexical units can be referred as specific set expressions implemented in the utterances of various communicative meanings which express different speaker's implications (gratitude, agreement, apology, greetings, requests, farewell, wish, recommendations, etc) or the assessment of communicative situation [3, с. 4]. Since in the process of pragmatic idioms examination there is a great number of controversial issues, they can be researched from different points of view and classified according to certain criteria.

Considering the structure of pragmatic idioms we can identify:

- One-word idioms which consist of only one word (e.g. Morning!; Welcome!; Pardon!; Congratulations!);
- Two-words expressions which include two words in their structure (e.g. You know!; Be careful!; Get lost!; God save!)
- Multiword idioms which are made up of more than two words (e.g. How wrong you are!; You never know!; Over my dead body!) [4, с. 134].

Multiword pragmatic idioms create the most numerous group. That is why, it is possible to distinguish among them some semantic subclasses: surprise (Heaven and Earth!; It takes the cake!; Bless my life!), certainty (By bread and salt!; Beyond the shadow of doubt!; By all odds!), disagreement (How wrong you are!; Not for the world!), warning (Mind your eye!; Hold your horses!), doubt (By the feel of it!; You never know!) and others.

I. Arnold classifies the pragmatic idioms taking into consideration the parts of speech. As a result, we can single out nominative (That's the spirit!; What a life!; Surprise!), verbal (Stay back!; Off we go!; Mind my words!), adjectival (Dead sure!; As sure as a gun) and adverbial (Exactly!; Honestly; Indeed) pragmatic idioms [2, с. 203].

In addition to this, it can be definitely noticed that some pragmatic idioms are applied in order to give the positive characteristics of people and situations (Well done!; Attaboy!; That's great!; That's the talk!; Good old John / Karen etc!). The others are used for the purpose of describing negative features of certain people or phenomena (Aren't you smart/quick!; Don't come the innocent/victim with me!; Nonsense!; The same old game!; Look who's talking!; Look what you've done!;). Anyway, the most of them

express the person's emotions, feelings, attitude to the interlocutor or situation, evaluation and so on [1].

Some set expressions have the similar structure which can be helpful in identifying their semantics. For instance, the idioms with the construction *as...as* are used for comparison (as sure as a gun; as funny as a crutch; as sure as little apples); phrases with the preposition *by* usually show the way or manner of actions (by definition; by no means; by your favour/leave); idioms with preposition *for* can have the semantics of purpose or destination ("for the eyes of the President"; for the record; for your consideration); expressions with the preposition *from* can indicate the source of message (from all accounts; from all appearances; from this point of view; greetings from...; love from...).

To sum up, from the structural and semantic points of view pragmatic idioms can be divided into various types. They are applied in various spheres of human life on the base of different communicative situations. In spite of the fact that pragmatic idioms are regarded as the frequent phenomenon in English, their peculiarities are poorly researched. So, this subject does not lose its relevance and requires the further investigation.

Література

1. O'Dell F., McCarthy M. English Vocabulary in Use. Cambridge: Cambridge University Press, 2002. 315 p.

2. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка: учеб. пособие. 2-е изд., перераб. М. : ФЛИНТА : Наука, 2012. 376 с.

3. Медведєва Л., Холден Н. Англо-український словник. Мовленнєві ідіоми, вигуки, звуконаслідування. К.: Дніпро, 2003. 536 с.

4. Мизин Т. О. Синтаксичні та семантичні характеристики прагматичних ідіом // Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Іноземна філологія. 2017. № 85. С. 132-138.

**Деревянко Ю. М., аспірант
Козлова Т. О., д. філол. н., професор
Запорізький національний університет**

ЗНАКОВА ПРИРОДА ЕТИКЕТУ ТА ТИПИ ЕТИКЕТНИХ ЗНАКІВ

Етикет – обов'язковий компонент процесу комунікації. В дослідженнях цього феномену, неодноразово акцентувалася увага на його знаковій природі. Етикет розглядають як особливу знакову систему, яка складається з «мовних знаків і правил їх вживання, прийнятих в конкретному суспільстві в конкретний час з метою здійснення мовленнєвого контакту між співрозмовниками» [2, с. 10]. Етикет «має свій словник (набір знаків) і граматику (правила поєднання знаків)» [1, с. 6]. Етикетний знак можна назвати основою загальної

комунікативної системи, від наявності якого і вдалого його вжитку залежить успішність її функціонування. Вибір етикетних знаків залежить від загальноприйнятих у суспільстві ритуалів, звичаїв, традицій.

Розрізняють вербальні та невербальні етикетні знаки. Їх передача від адресанта до адресата охоплює такі модуси комунікації як аудіальний, візуальний, ольфакторний, тактильний. Це дає можливість стверджувати, що етикетна знакова система, в межах якої функціонують різні типи етикетних знаків, має ознаки мультимодальності.

Через аудіальний модус транслюються вербальні етикетні знаки, зокрема мовленнєві формули, що регулярно повторюються в типових етикетних ситуаціях: *добрий день* (вітання), *глибоко вдячний* (подяка), *мені шкода* (вибачення, співчуття) тощо. Ці кліше в одній і тій самій мовленнєвій ситуації повторюються без змін, мають певну форму, зміст, смисл і емоційно-експресивне забарвлення.

Вербальні експлікації, поєднуючись з невербальним вираженням, можуть як гармонізуватися в своєму співіснуванні, так і протиставлятися одне одному. Невербальний рівень трансляції етикетної інформації можна класифікувати за візуальним (оптичним), ольфакторним (нюховим), тактильним модусами.

Елементами етикетної комунікації, що сприймаються візуально, в першу чергу є жести та міміка. Етикетні жести функційно різноманітні – ритмічні (кивати головою, вітаючись), емоційні (прикласти руку до серця, дякуючи), вказівні (вказати на стілець поруч, запрошуючи), ілюстративні (вклонитися, вітаючись чи прощаючись) і символічні (шабельна відмашка кистю правої руки, відмовляючись), хоча всі вони вживаються як супровід вербальної частини висловлювання та її інтенсифікації. Міміка дозволяє мовцю повніше виразити свої справжні почуття (наприклад, в ситуації зустрічі після довгої розлуки, підняті брови, широко розкриті очі, відкритий рот засвідчують здивування). Це демонструє ставлення один до одного та до ситуації. До візуальних знаків слід віднести також дистанцію між комунікантами (інтимну, особисту, соціальну і публічну, залежно від близькості комунікантів [3]). Ступінь дистанційованості комунікативних партнерів визначає жорсткість етикетних вимог. Одяг (святковий, траурний, парадний, буденний, повсякденний), як помітний візуальний елемент етикету, сигналізує наскільки вбрання комунікантів відповідає етикетному дресс-коду, очікуваням і ритуалам, прийнятим в суспільстві. Візуальний модус, що передає нам інформацію про зовнішній вигляд людини, поєднується з ольфакторним модусом. Неприйняття партнера по спілкуванню і порушення комунікації можуть бути викликані використанням різких та занадто інтенсивних засобів парфумерії.

Тактильний модус представлено такими етикетними знаками як рукостискання, плескання по плечу, обійми, поцілунки, які вживаються

задля інтенсифікації експресивності висловлювання в стандартній ситуації. Розуміння походження торкань як етикетних знаків, їх види, функції та смисли, а також висока частота використання в комунікативному акті надзвичайно необхідні в правильній інтерпретації етикетної ситуації.

Різні типи знаків здебільшого уживаються комплексно і через комбінацію різних модусів утворюють «мультимодальний ансамбль» [4, с. 15]. Система вербальної етикетної комунікації суттєво доповнюється невербальним компонентом посилюючи або послаблюючи його значення. Наприклад, у ситуації знайомства вербальні знаки (проголошені імена комунікантів та репліка у відповідь), які сприймаються через аудіальний модус, супроводжуються невербальними знаками (*held out a gloved hand, shook hands firmly*), що є оптичними і тактильними етикетними знаками відповідно: *“Although he made no apparent attempt to meet them, Erika and Omi found themselves facing him. “Gnädig Frau,” Omi held out a gloved hand in a stately, aristocratic manner.” Von Ritter,” she announced herself. “My granddaughter, Erika Nordern”. “Ah, a pleasure.” The Minister shook hands firmly with Erika”* (Carter P. Bury the dead. Oxford University Press, 1986. P. 131).

Отже, етикет як знакова система має ознаки мультимодальності, ґрунтуючись на різноманітні модусів за допомогою яких передаються різні типи етикетних знаків. Мультимодальний етикетний знак впливає на деталізацію етикетного повідомлення і сприяє більш точному та повному його декодуванню.

Література

1. Байбурин А. К., Топорков А. Л. У истоков этикета: этнографические очерки. Ленинград : Наука, 1990. 165 с.
2. Балакай А. Г. Русский речевой этикет и принципы его лексикографического описания: автореф. дис. ... канд. филол. наук. Орел, 2002. 24 с.
3. Hall E. T. Intercultural Communication: A Guide to Men of Action // Human Organization. 1960. Vol. 19. P. 567- 576.
4. Kress G. R. Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication. Taylor & Francis, 2010. 212 p.

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ СЕМАНТИКИ ДІЕСЛІВ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Грамаічно дієслово є найскладнішою частиною мови. Перш за все, воно виконує центральну роль в реалізації предикації – зв'язку між ситуацією у висловлюванні і реальністю. Дієслово має властивість вербальності – здатність позначати процес, що розвивається в часі. Це значення притаманне не тільки дієсловам, що позначають процеси, а й тим, які позначають стан, форми існування, оцінки і т. д. [1, с. 356].

Великий внесок у дослідження питань цілісності лексико-семантичної системи російської та української мови внесли такі лінгвісти, як В. В. Виноградов, Л. В. Щерба, Ю. Д. Апресян, Л. М. Васильєв, Е. В. Кузнєцова, З. Д. Попова, М. В. Нікітін, І. А. Стернін, І. В. Кобозєва, Е. В. Падучєва і ін. Аналогічні дослідження на матеріалі англійської мови велися У. Чейфом, Ч. Філмором, Р. Лангакером, Р. Джакендорффом, Б. Левінім, У. Куком [1, с. 333].

Ю. Д. Апресян у своїй семантичній класифікації розділяє дієслова на дві великі групи: «механічні» (до якої відносяться фізичні процеси, зміни, дії) і «експерієнціальні» (інформаційні). Дієслова експерієнціальної семантики відносяться до внутрішній сфері людини, володіють складною структурою і включають цілу ієрархію відчуттів, а також емоційні, перцептивні, ментальні, фізіологічні стани [1, с. 89].

Незважаючи на варіативність підходів до семантичної класифікації дієслів, в більшості робіт в якості основної лексико-грамаічної і семантичної групи виділяється група дієслів дії, і це можна вважати справедливим, так як дієслово має категоріальне значення процесу. Так, в роботі О. В. Фурєра «Семантика дієслів дії і їх дериватів в лінгвокогнітивному аспекті» виділяються 3 категорії дієслів: 1) креативні (дієслова творення); 2) деструктивні (дієслова руйнування); 3) трансформативні дієслова дії (дієслова каузації зміни об'єкта) [2, с. 76].

Що стосується сучасної англійської мови, то в науці не існує загальноприйнятої семантичної класифікації дієслів даної мови. Разом з тим можна говорити про те, що теоретичним обґрунтуванням такої класифікації є теорія валентності, пов'язана з синтаксичною концепцією Л.Тєньєра, який розглядав дієслово як потенційну синтагму [2, с. 64].

У. Чейф вважає, що дієслово в реченні займає центральне місце, і виділяє наступні типи дієслів: дієслова стану, процесу (Break «ламатися»; dry «сушитися»), дії (play «грати»; build «будувати») і

дієслова суміжного підтипу, тобто дії-стану (dry «сушити»; tighten «стискати») [3, с. 134].

Б. Левін в своїй роботі «Англійські класи дієслів» представляє класифікацію, в основі якої лежить кореляція між семантикою дієслів і їх синтаксичними функціями. У даній класифікації дієслова поділяються на класи на основі загальних компонентів значень, що виділяються у лексем. Різні значення лексеми являють собою окрему лексичну одиницю, що дозволяє відносити подібні дієслова до різних семантичних груп. Автор виділяє 57 груп дієслів, наприклад дієслова видалення об'єкта, створення і зміни об'єкта, приміщення об'єкта, соціальної взаємодії (спілкування, зустрічі, торгівлі), приготування їжі, руху, вистежування, появи, погодних умов і ін. [3, с. 162].

Література

1. Апресян Ю. Д. Исследования по семантике и лексикографии. М.: Эксмо, 2011. 688 с.
2. Уфимцева А. А. Об особенностях семантики глагольных лексем английского языка. М.: Наука, 1976. 152 с.
3. Lyons J. Semantics. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 1978. Vol. 2. 897 p.

Рубан В. М., студентка

Куш Е. О., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

ЕТНОНІМ vs. ЕТНОФОБІЗМ

Віддзеркалення особливостей етнонаціонального світосприйняття здійснюється номінативними одиницями на позначення представників різних націй, народів, етносів: етнонімами та етнофобізмами. Етноніми є номінативними одиницями на позначення націй, народів, народностей, етнічних єдностей, племен, родів тощо [3, с. 130]. Сам термін «етнонім» почав використовуватися у працях етнографів, істориків ще на початку ХХ століття. У мовознавстві він набув поширення лише в 70-ті рр. ХХ століття.

За об'єктом номінації та обсягом номінованої спільноти етноніми розподіляються на макроетноніми та мікроетноніми [4, с. 37]. Якщо перші охоплюють генетично неоднорідні великі етноси, назви різних за обсягом етнічних єдностей (напр., *American, Russian*), то етноніми другої групи використовують для номінації тих спільнот, члени яких є представниками єдиного племені, народності, нації, народу, етносу (напр., *Bulgarian, Kurd, Romanian*). Крім того, лінгвісти пропонують розрізняти також автоетноніми, що використовуються представниками певної спільноти для самоназви (напр., *Deutschen* – німці, *magyarok* –

угорці, *hayer* – вірмени) та алоетноніми (зовнішні етноніми) – назви етносу, надані іншим (напр., *Armenian, German, Hungarian*). Зовнішні етноніми вказують на етнічну, територіальну та історичну визначеність та уявлення народу про інших [5, с. 64]. Автоетноніми надають інформацію про самосвідомість, самооцінку певної нації. Існування авто- та алоетнонімів свідчить про чітке розмежування представників своєї та чужої нації, що виникло в людей із появою етнічної самосвідомості [100, с. 12].

Виокремлюють також групу назв, які є близькими до етнонімів, але водночас мають свою номінативно-семантичну специфіку [4, с. 49]. До них належать ономастичні одиниці, що утворюються від різних географічних назв (топонімів) (напр., *Caucasian, Londoner*). Крім того, вирізняють також релігійніми, що називають індивідів за ознакою їх віросповідання (напр., *Galilean, Muslim, Protestant*) [4, с. 50]. Вказані лексичні одиниці є нормативними, загальноприйнятими, офіційними засобами позначення расово-етнічних єдностей та їх представників.

Етнофобізми є емотивно-оцінними найменуваннями етносів. Негативна характеристика референтів закладена в конотативному компоненті семантики цих номінативних одиниць та неподільно пов'язана з їх денотативним компонентом [1, с. 97]. Відтворюючи складний асоціативний потенціал упереджених уявлень одного етносу про інший, ці етнонімічні назви є засобами образного позначення іноземців, в основу творення яких покладено різноманітні номінативні моделі: скорочення вже існуючих етнонімів (*Jap – японець; Paki, Pakki – пакистанець*); їх морфологічні перетворення (*Amerasian – американець азійського походження; Nigorican – мулат напівкорейського, напівафриканського походження*); використання власних імен на позначення цілого етносу або його представників (*Dago від Diego – іспанець, португалець, мексиканець; Ivan – росіянин*); метафоричні (*aubergine – афроамериканець, goose – євреї*) та метонімічні (*raghead – араб*) перенесення [2, с. 9-10].

Сферою функціонування етнофобізмів є, насамперед, неофіційне мовлення. Використання таких одиниць в інституційних видах дискурсу не тільки суперечить комунікативно-прагматичним нормам офіційного спілкування та вимогам політичної коректності, але й є відкритим виявом ксенофобії, тобто ворожого та боязкого ставлення до чужоземців, їх культури, релігії, традицій тощо.

Література

1. Антонченко Т. М. Лінгвістичні особливості функціонування етнонімів та етнофобізмів (на матеріалі англійської мови) // Вісник Київського лінгвістичного університету. Серія Філологія. К. : Видавничий центр КДЛУ, 1999. Т. 2, № 1. С. 95-103.
2. Артемова А. Ф. Лингвистическое и социальное в этнических прозвищах // Вопросы романо-германской филологии (лексикология,

грамматика и текстология): межвузовский сборник научных трудов. Пятигорск : ППИИЯ, 1984. С. 8-12.

3. Арутюнов С. А. Этнонимы // Вопросы языкознания. М. : Наука, 1971. № 4. С. 130-133.

4. Бартминський Е. Языковой образ мира : очерки по этнолингвистике М. : Индрик, 2005. 512 с.

5. Лягошняк Г. М. Круглова О. В. Підходи до визначення принципів розмежування етнонімів та етнофоронімів // Тези доповідей і повідомлень наукового семінару «Реконструктивні можливості ономастики». К. : ІУМ НАН України, 1995. С. 64.

**Тарасенко А. І., студентка
Лазебна Н. В., канд. філол. наук, доц.
Запорізький національний технічний університет**

АНГЛОМОВНІ ТЕКСТИ БРЕНДУ APPLE: ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Мова має значний вплив на людей, їхні думки та вчинки. Однією з головних цілей мови реклами є мета переконати читача або слухача, тому значної популярності на сьогоднішній день набувають дослідження мови рекламних текстів. Яскравим прикладом створення професійної реклами є бренд Apple. Вплив на реципієнта головним чином здійснюється через призму лінгвопрагматики. Це відносно нова галузь знань, яка вивчає відношення між мовними одиницями і реальними умовами їх використання в комунікативному просторі.

Для того щоб досягти поставленої мети (продати власну продукцію бренду), автори рекламних текстів компанії Apple користуються низкою засобів, які розміщуються в тексті з різною частотою в залежності від того, які емоції та відчуття реципієнта повинна викликати ця реклама. До них належать різноманітні лексичні, стилістичні, прагматичні особливості тощо.

Для того, щоб досягнути емоційності та експресивності рекламного тексту, використовуються певна низка стилістичних прийомів, які включають в себе епітети, метафори, іронію, асонанс та алітерацію, парцеляцію, іронію тощо [2, с. 31]. Найпоширенішим є використання саме епітетів адже саме завдяки ним відбувається опис продукції. Для прикладу наведемо таке речення: *AirPods provide rich, high-quality AAC audio.*

Основними категоріями лексики, якими користується компанія Apple під час реклами власної продукції є загальноживана, термінологічна та сленгова. Широкий спектр становить саме термінологія, тому що вона описує технічні характеристики продукції

[1, с. 30]. Для прикладу наведемо таке речення: *Only when hardware and software are designed together can they truly work together.*

Безпосереднє використання прагматики сприяє тому, що на підсвідомому рівні рекламний текст змушує людей обирати продукцію. В досліджуваних текстах прагматичні особливості представлені порізному [3, с. 71]. У рекламних текстах бренду Apple дуже часто наводяться різні числа чи фактичні дані, які надають рекламі відтінок науковості та інформативності. Не менш важливою прагматичною технікою в рекламі бренду Apple є порівняння з іншою, зазвичай попередньою версією продукту: *And it charges even faster than iPhone X.* Навіть, якщо компанія зробила лише деякі покращення, то реклама буде звучати так, ніби продукт видозмінили повністю. Ще однією особливістю прагматичного впливу є використання займенника *you* [4, с. 102]. Переваги займенників другої особи полягають в тому, що вони звертаються до читача особисто, що відповідає нормальній взаємодії людей, але не вказують при цьому, хто саме є його одержувачем: *So we created one just for you.*

Отже, для того, щоб здійснювати ефективну комунікацію між автором рекламного тексту та реципієнтом, перші вдаються до різного виду лінгвопрагматичних особливостей, які реалізуються у тексті на всіх мовних рівнях.

Література

1. Медведева Е. В. Рекламная коммуникация. М. : Едиториал УРСС, 2003. 218 с.
2. Солганик Г. Я. Стилистика текста. М. : Флинта ; Наука, 2002. 256 с.
3. Столнейкер Р. С. Прагматика // Новое в зарубежной лингвистике. 1985. № 16. С. 419.
4. Myers G. Words in Ads. Hodder Education Publishers, 1994. 232 p.

Черней Д. В., студент
Бялик В. Д., д. філол. н., проф.
Чернівецький національний університет
ім. Юрія Федьковича

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ З ЗООНІМАМИ

Під зоонімом зазвичай розуміють мовну одиницю на позначення будь-якої тварини [2, с. 161]. Фразеологізми з зоонімами поділяють на шість окремих груп: власне фразеологізми з зоонімами (зоофразеологізми); орнітофразеологізми (одиниці з родовим поняттям «птиця»); етнофразеологізми (одиниці з родовим поняттям «комаха»); іхтіофразеологізми (одиниці з родовим поняттям «риба»);

рептиліофразеологізми (одиниці з родовим поняттям «рептилія»); амфібіофразеологізми (одиниці з родовим поняттям «хребтних земноводних») [1, с. 29]. Зоофразеологізми та орнітофразеологізми розподіляються у свою чергу на ті, які містять у своєму складі назву диких та свійських тварин чи птиць.

Зооніми використовуються у фразеологічних одиницях у непрямому значенні, яке утворюється внаслідок метафоризації чи метонімізації. Поширеними в фразеологізмах є образні порівняння, одним із компонентів яких є зоонім. Конотація зоонімів, а також їх продуктивність при формуванні фразеологічних одиниць зумовлені наступними факторами:

- 1) ступенем поширеності тієї чи іншої тварини в ареалі проживання мовної спільноти;
- 2) роллю тварини у сільськогосподарській культурі певного народу;
- 3) роллю та місцем тварини у міфології, історії, культурі народу;
- 4) власне асоціативними уявленнями про тварину представників певної лінгвокультурної спільноти [2, с. 163].

Фразеологізми з зоонімами використовуються для надання емоційно-оцінних характеристик людини. Образ людини є важливим фрагментом мовної картини світу, саме тому аналіз фразеологічних одиниць, які створюють його, дозволяє виявити універсальні та національно-специфічні уявлення носіїв певної мови. Описуючи людину зооморфно, мовець надає їй характеристики представників тваринного світу, виявляючи відповідні асоціативні уявлення про її зовнішність (*an ugly ducking* – гідке качення), фізичні якості (*as weak as a kitten* – слабкий як кошеня); фізичний стан (*to be dog-tied* – втомитися як собака), риси характеру (*as cunning (sly) as a fox* – хитрий як лисиця), поведінку (*the lost sheep* – заблудша вівця, *to run/hold with the hare and hunt with the hounds* – і нашим, і вашим; *i вовки сумі, i овці цілі*), образ життя (*the lone wolf* – людина-одинак, *the dog returns to its vomit* – злочинця тягне на місце злочину), особливості взаємовідносин між людьми (*when the cat is away, the mice will play* – кіт із дому, миші в пляс, *who keeps company with the wolf, will learn to howl* – з вовками жити по-вовчій вимі, *curiosity killed the cat* – зацікавленій Тамарі носа відірвали).

Асоціативні уявлення про тварин у представників різних лінгвокультурних спільнот не завжди збігаються. Співпадіння, розходження та специфіка використання зоонімів у складі фразеологічних одиниць свідчить про те, що мовна картина світу при всій її цілісності та об'єктивності є інтерпретацією відображення світу, специфічною для кожної мовної спільноти.

Література

1. Аверина М. А. Семантическая организация компонентво-зоонимов в русских паремиях // Инновации в науке. 2013. № 21. С. 29-34 .
2. Фоменко Е.Л. Зоонимы и их фразеомообразовательный потенциал // Проблемы семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: зб. наук. пр. 2006. Вип. 8. С. 61-167.
3. Кунин А. В. Англо-русский фразеологический словарь. М. : Молодая гвардия, 2001. 564 с.

РОЗВИТОК СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНИХ МОВ

Артеменкова О. К., студентка
Бондаренко О. М., доц. каф. теорії та практики перекладу
Запорізький національний технічний університет

ПОПОВНЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЗА РАХУНОК ЗАПОЗИЧЕНЬ

Наукова термінологія має досить високу здатність сприймати іншомовні запозичення, що є одним з активних джерел поповнення різних терміносистем, зокрема й електротехнічної. До складу цієї термінології входить як пилома англійська лексика, так і запозичення, взяті з грецької, латинської, французької та німецької мов. Саме явище запозичення свідчить про те, що значення слова або терміну було перенесено з однієї мови в іншу в результаті мовних контактів, а також про те, що здійснився перехід елементів однієї мови в іншу [4, с. 76].

Найбільшу кількість запозичень в електротехнічній термінології становлять латинізми, тому що латинська мова довгий час була єдиною мовою науки. Наприклад, *adapter* – пристрій зв'язку комп'ютера з периферійними пристроями (від лат. *adaptare*); *pulse* - імпульс (від лат. *pulsare*); *progress* – прогрес (від лат. *progressus*); *processor* – процесор (від лат. *processus*); *modulation* – модуляція (від лат. *modulan*) та інші. Серед латинських словотворчих компонентів, характерних для англійської лексики, найбільш вживаними є: *de* (*demodulator*), *re* (*reactor*, *resistance*) та інші.

Оскільки ж латинська мова має багато грецьких запозичень, то грецька мова теж стала лексичним резервом для побудови нових термінів. Загалом, до грецьких запозичень належать назви приладів, пристроїв та процесів. Наприклад, *magnet* – магніт (від гр. *magnetis lithos*); *disk* – диск, (від грец. *discos*); *synchronization* – синхронізація (від

грец. *synkhronizein*); *rheostat* – реостат (від грец. *rheos*). До грецьких словотворчих компонентів, за допомогою яких утворюються електротехнічні терміни, належать *macro* (macrogenerator), *micro* (microindicator) тощо.

Із німецької мови існує також чимало запозичень, наприклад, такі як *damping* – демпфування (від нем. *damp*); *piezoelectricity* – п'єзоелектрика (від нем. *piezoelectricität*). Дослідження німецьких запозичень показало, що слова та терміни, взяті з цієї мови зазвичай вказують на назви пристроїв, одиниць вимірювання та процесів.

Прикладами запозичень з французької мови можуть бути наступні: *ampere* – ампер (від франц. *ampère*); *battery* – батарея (від франц. *batterie*); *density* – щільність (від франц. *densité*); *relay* – реле (від франц. *relai*); *conductor* – провідник (від франц. *conducteur*).

Дуже важливим є дослідження усіх особливостей тієї мови, в яку запозичується іншомовне слово, тому що у процесі переходу елементів змінюються деякі елементи вихідних одиниць. При запозиченні з латинської та грецької мов слова з латинською системою письма набувають специфічних суфіксів, які ставляться замість латинських [3, с. 120]. Наприклад, латинський суфікс **-itas** передається в англійській мові наступним чином: суфіксом **-ity** – *flexibility* (від лат. *flexibilitas*), *stability* (від лат. *stabilitas*). Або латинський суфікс **-tio** в англійській мові виглядатиме як **-tion**, наприклад *magnification* (від лат. *magnificatio*), *transformation* (від лат. *transformatio*). Загалом латинські афікси приєднуються до основ і коренів нелатинського походження і входять в продуктивні моделі сучасної англійської мови.

Навіть найбагатша лексичними ресурсами мова не може задовольнити потреб науки в номінації, таким чином відсутність власних номінативних засобів спричиняє появу в мові запозичень. Джерело запозичення залежить, насамперед, від традицій та моди на ту чи іншу мову залежно від епохи [2, с. 113]. Засвоєння англійською мовою запозичених термінів є складним процесом: інтернаціональний запозичений термін «приспосовується» до законів англійської фонетики, орфографії, орфоєпії. До складу спеціальної електротехнічної лексики можна віднести як пряме запозичення, що носить національний та інтернаціональний характер, зумовлений наявністю даного слова принаймні у трьох неспоріднених мовах [1, с. 33], так і непряме запозичення, здійснене через посередництво третіх мов.

Проведене дослідження показало нам, що більшість термінів у складі термінології галузі електротехніки походить з латинської мови, більш того, ця мова послужила джерелом запозичення слів-термінів з грецької мови в англійську мову. Проте велику кількість також становлять запозичення з німецької та французької мов. Також було виявлено, що англійською мовою засвоєно дуже велика кількість греко-латинських афіксів.

Література

1. Даниленко В. П. Лингвистические требования к стандартизуемой терминологии // Терминология и норма. О языке терминологических стандартов: сб. статей / отв. ред. Даниленко В. П. М. : Наука, 1972. С. 5-35.
2. Єнікєєва С. М. Вербоформанти, верботрансформанти та система словотвору (на матеріалі англійської мови) // Вісник Сумського державного університету. Серія: Філологічні науки. № 5 (77). 2005. С. 119-127.
3. Козак Л. В. Досвід роботи над словником електротехнічних термінів // Сучасні проблеми термінології та термінографії: тези міжнародної наукової конференції / Київ 2-4 лютого 2000 / укл. З. У. Борисова. К. : КМУЦА, 2000. С. 120-121.
4. Ярцева В. Н. Лингвистический энциклопедический словарь. М. : Научное изд-во «Большая Российская энциклопедия», 2002. 708 с.

Бадрак Д. В., студент
Бондаренко Т. Б., ст. викл.
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

СУФІКСАЛЬНА СИСТЕМА СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Мова є основним центром уваги лінгвістів як вітчизняних, так і закордонних. Основне завдання словотвору це – вивчення формальних, семантичних, генетичних закономірностей і особливостей утворення нових лексичних одиниць, які з'являються в процесі стрімкого розвитку мови. Так, питанням специфіки суфіксальної системи сучасної англійської мови було присвячено безліч робіт. Однак низка питань, залишилися поза увагою лінгвістів [1, с. 7].

Афіксація є одним із найпоширеніших способів словотвору на даному етапі розвитку англійської мови. Варто зазначити, що афіксації характерні властивості й ознаки: а) приєднуючись до продуктивної основи, афікс виражає певне значення; б) афікс повинен легко виокремлюватися як словотворчий елемент; в) афікс слугує для утворення нових слів від основ іншого походження; г) афікс має бути продуктивним.

Знаючи найбільш поширенні суфікси, легше дізнатися значення слова, якщо навіть воно вам невідомо. Знання суфіксів збільшує словниковий запас мовця. Наприклад, розглянемо слово **sleep** – воно може бути як іменником так і дієсловом, але якщо ми додаємо суфікс **less** ми створюємо нове слово – **sleepless**, яке має значення – безсонний.

Наприклад: *I had a **sleepless** night at the hotel = I had night without sleep.* (В мене була безсонна ніч в готелі).

Як нам вже відомо існує 2 види суфіксів:

Inflectional suffixes – їх можна назвати граматичними суфіксами. Такі суфікси не змінюють головне значення слова. Наприклад:

Cat-cats – суфікс **s** множинну форма;

Derivational suffixes. Такий вид суфіксів може змінювати тип слова з одного в інше. А саме: original word type – new word type; verb – noun; noun – adjective; noun – verb; adjective – adverb; adjective – noun; adjective – verb. Такий вид суфіксів змінює значення слова [3, с. 160].

Існує безліч суфіксів, які підпадають під цю групу.

Able/ible = can be done, capable of. *A sofa is very comfortable/ Диван дуже зручний.* Отже, маючи іменник comfort(комфорт) і суфікс **able**, ми утворили з іменника прикметник. **Portable** = can be carried or moved. *This is a portable radio – Це портативне радіо* (adjective). Інші приклади вживання суфіксу **able**: **presentable, taxable, edible.**

Вивчення суфіксальної системи в сучасній англійській мові з точки зору дистрибуції, морфології і функціональності дозволяє зробити деякі висновки, що стосуються як безпосередньо до структури англійської суфіксальної системи, так і зачіпають окремі питання загальної теорії морфеми [2, с. 336].

Отримані характеристики сучасної суфіксальної англійської мови дають підставу для наступного її опису: суфікс – це пов'язана полі- або мономорфна морфема з лінійно співпадаючим сегментним і супрасегментним складом, що займає позицію в слові між кореневою морфемою і граматичним формантом, зміст якої виражається її функціональністю.

Суфікси виконують функцію афіксальної морфеми, що знаходиться між коренем та закінченням і входять до складу основи. Суфікси можуть приєднуватися до кореня утворювати різні частини мови. За допомогою суфіксів утворюються нові слова з різним семантичним та стилістичним діапазоном.

Література

1. Алефіренко Л. Б. Особливості словотвірної структури суфіксальних збірних іменників у сучасній англійській мов // Англ. філологія: Проблеми лінгвістики, літературознавства, лінгводидактики: зб. наукових праць. Полтава : Тех-сервіс, 2007. С. 5-10.

2. Гороть Є. І. Notes on Modern English Lexicology // Нариси з лексикології сучасної англійської мови / Є. І. Гороть, С. В. Белова. Луцьк: РВВ «Вежа»; Волин. держ.ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 336 с.

3. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Вінниця: Нова книга, 2003. 160 с.

АНГЛІЙСЬКА ЗООМОРФНА МЕТАФОРА В МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

У сучасних лінгвістичних дослідженнях, в яких представлені різноманітні аспекти відображення людського фактору в мові, дуже важливим стало звернення до метафори, особливо до зооморфної метафори, яка характеризує людину на основі різних образів. Царство тварин, як фрагмент реального світу, виступає могутнім ініціюючим фактором створення вторинної образної картини світу. Номени тварин вже неодноразово ставали об'єктом вивчення з погляду їх метафоричного емотивного переосмислення. Вони являють собою цінний матеріал як для вивчення особливостей зооморфної метафори, так і для дослідження конотативних значень.

Зооморфізми або зооморфні образи можна визначити як вторинні номінації назв тварин (зоонімів), які використовуються для образної характеристики людини. Зооморфізми асоціюються з культурно-національними еталонами, стереотипами, які при використанні в мовленні відтворюють характерний для тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти менталітет, в тому числі й з гендерними еталонами та стереотипами.

У загальному шарі зооморфізмів та мовних одиниць із зооморфним компонентом можна виділити три групи. Критерієм даної класифікації слугує ступінь схожості – відмінності в уявленні мовної картини світу. Одиниці першої групи передають універсальні для всіх мов значення за допомогою однакових зооморфічних образів. Одиниці цієї групи підрозділяються за етимологією на біблеїзми, стійкі вирази, які прийшли з латинських і давньогрецьких текстів, запозичення з байок Езопа: *the lion's mouth* – «небезпечне місце», *the golden calf* – «влада грошей», *багатство* тощо. Друга група – це одиниці, які представляють подібні сюжети за допомогою неоднакових зооморфічних образів. Серед них виділяються такі значеннєві шари: ставлення до праці, до проблеми життєвих переваг, а також уявлення таких понять, як лінощі – неробство, брехня – фантазія та інше: *gavi ловити*, *to shoe the goose* – «байдикувати, займатися дурницями» тощо. Третя група одиниць виражає унікальний, національно-специфічний зміст. Національно-культурна семантика відображається у лексичних одиницях, етимологічно висхідних до прецедентних текстів, серед яких пріоритет надається байкам, художнім творам: *scotch the snake not kill it* – «тимчасово знешкодити ворога», *as mad as a March hare* – «божевільний» тощо.

Національна специфіка зооморфних одиниць проявляється в різноманітних пріоритетах людської діяльності, властивостей характеру, особистісні якості чоловіків і жінок, яким надається перевага або які засуджуються в різних лінгвокультурах, а також в тому, що одній і тій же тварині можуть приписуватися різні людські якості, або різні тварини можуть бути «носіями» однієї й тієї ж якості. Джерелами національно-специфічних особливостей зооморфних одиниць можуть слугувати відмінності тваринного світу, особливості життєвого устрою, характеру трудової діяльності, системи цінностей, історичних умов формування мови певного етносу та інше.

Необхідно зауважити, що національно-мовна картина світу виступає особливим феноменом, який породжується взаємодією колективної мовної свідомості, реального світу і мови. В лексичному значенні зоонімів, як одних із елементів цілісної картини світу, особливу роль грають конотації. За допомогою конотацій передаються емоційно-оцінювальні відомості про навколишній світ, і уособлюється національно-культурна особливість лексичних одиниць. Виявлення конотативних особливостей зоонімів допомагає позначити специфіку даної лексики, її конструктивне призначення в мовній картині світу.

Красюк Д. К., студент
Яценко П. І., к. філол. н., доц.
Запорізький національний університет

ВИКОРИСТАННЯ ЗАПОЗИЧЕНЬ У ФУТБОЛЬНІЙ ЛЕКСИЦІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Мова – це динамічна система, яка постійно перебуває у стані розвитку. Розділ мови, котрий частіше підлягає змінам, – лексика, яка постійно оновлюється через запозичення, створення неологізмів або словотвір. Найбільш цікаве явище, яке тісно пов'язане з глобалізацією, це – запозичення слів іншомовного походження, що представляє собою об'єктивно-історичний процес, зумовлений постійними й різноманітними контактами між народами. Перенесені з іншої мови слова в більшості випадків входять в активний вжиток і посідають чинне місце в лексичному складі мови, що їх запозичила [1, с. 157], збагачуючи лексику та виражальні засоби.

Проблемою запозичень та інтернаціоналізмів у німецькій мові займалися такі вчені як В. М. Жирмунський [2], К. Мьоллер [3], Г. Пауль [4], Е. Ріхтер [5], А. Шлейхер [7] тощо. Проте не всі види дискурсу підлягали їхньому вивченню, до того ж розвиток німецької мови не зупиняється ні на мить. Це визначає **актуальність** нашої наукової розвідки, адже ґрунтового вивчення запозичень у футбольній

лексиці масмедійного дискурсу до цього моменту не було. **Об'єктом** вивчення є запозичення у сфері футбольної лексики, а **предметом** – номінативна організація запозичень. **Матеріалом** дослідження слугували 142 запозичення з англійської, французької, латинської, італійської та іспанської мов, відібрані зі статей часопису «Kicker» (2019 р.).

У проаналізованому матеріалі переважна більшість відібраних запозичень становлять слова з англійської мови (47,2%). Менш представлені французькі (28,9%), латинські (19%), іспанські (2,8%) та італійські (2,1%). Більша частина запозичених слів (85,9%) відносяться до іменників: *das Comeback, der Top-Profi, das Interview, das Derby*; 11,3% – до прикметників: *mixed, offensive, erzrival, stabil*; лише 2,8% – дієслова: *stoppen, investieren, stabilisieren*. Цікаво те, що більша частина прикметників біли запозичені з французької мови, а іменників – з англійської.

Важливим пунктом дослідження також була ступінь асиміляції іншомовної лексики у німецькомовному середовищі. Під асиміляцією розуміється ступінь засвоєння лексики у мові. Розрізняють три типи запозиченої лексики: повністю асимільована, не асимільована та частково асимільована.

Не асимільовані слова зберігають свою структуру та парадигматичні відношення іншої мови. Асимільована лексика підлягала впливу німецької мови, це так звані «онімеченні» слова, у яких можна побачити такі зміни:

- перенесення наголосу на перший склад;
- вимова за правилами німецької фонетики;
- передача графічних знаків (літер) за німецькими правилами читання [6].

У результаті проведеного аналізу було виявлено 86 слів (60,6%), які є зовсім не асимільованими та повністю зберегли власні характеристики іншої мови, наприклад: *Mixed Zone, der Referee, das Power, das Detail*. 56 слів (39,4%) були частково або повністю онімеченні, наприклад: *die Querlatte, das Eigentor, der Klub, der Titel, kompensiert*. Цікаво, що найбільша частина слів з граматичними змінами (26 слів) були перейняті з латинської мови.

Проаналізувавши публіцистичні тексти німецькомовного журналу «Kicker», виявлено, що на сьогоднішній день спортивна лексика наповнена словами іншомовного походження, переважно іменниками, котрі з'являються з виникненням певних явищ у грі чи, частіше, заміщають вже існуючі німецькомовні терміни. Футбол, як частина всесвітньої глобалізації, поповнює словниковий запас німецької мови шляхом використання лексики, зрозумілої майже на всіх мовах світу.

Література

1. Волкова Н. О. Некоторые особенности синонимии в разных частях речи, как один из аспектов проявления системности в лексике // Актуальные проблемы лексикологии : тезисы докладов лингвистической конференции. Новосибирск, 1967. С. 24.
2. Жирмунский В. М. История немецкого языка. М. : Издательство литературы на иностранных языках, 1948. 300 с.
3. Мьоллер К. Vergleichendes indogermanisch-semitisches Wörterbuch. Göttingen: Vandenhoeck and Ruprecht, 1997. 318 S.
4. Пауль Г. Deutsche Grammatik. Halle: Verlag von Max Niemeyer, 1917. 456 S.
5. Пёттер Е. Fremdwortkunde. Leipzig, Berlin: B.G. Teubner, 1919. 138 S.
6. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. К. : Вища школа, 1988. 327 с.
7. Шлейхер А. Die Sprachen Europas in Systematischer Übersicht: linguistische Untersuchungen, Band 4. Bonn, 1850. 271 S.

Кузнцов Т. В., студент
Кузнцова І. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ВЖИВАННЯ АНГЛІЙСЬКИХ СЕМАНТИЧНИХ НЕОЛОГІЗМІВ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРИ

Для будь-якого лінгвіста Інтернет – це джерело не тільки інформації, а й реалізації мови в просторі та часі, оскільки віртуальна павутина наповнена лексикою, новотворами, тропами, стилістичними прийомами тощо. На відміну від мови текстів публіцистичного, політичного чи медіа-жанрів, мова Інтернету легка та молодіжна. Це можна пов'язати з тим, що здебільшого забарвлення мови Інтернету зумовлюють прості користувачі, тобто суспільство, висловлюючи свої думки на сайтах та форумах, у коментарях до фотографій та статей. Швидкоплинність процесів, подій сучасності дає поштовх розширенню та збагаченню лексики. Таке середовище є ідеальним для утворення та існування семантичних неологізмів. Саме Інтернет – це мережа найповнішого функціонування мови, тут немає меж та норм для вираження думки, адресант сам є учасником утворення нових лексико-семантичних одиниць. Відбувається перманентний процес асиміляції неометафор, запозичених лексем і, як результат, – утворення семантичних дериватів. Така тенденція до поширення семантичних неологізмів у текстах преси пояснюється бажанням найповніше

передати тему та ідею ту, зробити його динамічним, експресивним та «гострим на язик», дещо провокативним та викликати в адресата певні емоції, «розпалити» інтерес.

Так, часто на просторах Інтернету можна зустріти вираз *«to get off my lawn»*, що дослівно перекладається – *«забирайся з мого газону»*. *«Now it's time for them to try something GET OFF MY LAWN»*. – *«Тепер настав час спробувати щось застаріле»*. Раніше цей вираз мав метафоричну основу, але не був неологізмом. У когнітивному розумінні *«забирайся з мого газону»* означає *«іди звідси геть»*, *«to get off my lawn»* має намір тактовно, але з грубим підтекстом ізоловати себе від чієїсь присутності. Цей вираз зустрічається в неометафоричному значенні лише в останній час. Процес переходу метафори в семантичний неологізм відбувся на основі витоків самої фрази, тобто першопричини її виникнення в мові. Так, коли тримати «газон» було за розкіш, і це було доступно тільки аристократам чи заможним сім'ям, його господарі переживали, щоб сусідські діти не спотворили красу газону, граючи на ньому, а коли бачили, що хтось товчється по «газону», стрімголов бігли на двір та кричали *«get off my lawn»*. І тепер, коли цей вислів вживають по відношенню до людини, наприклад: *«get off my lawn person»*, шляхом когнітивного аналізу та перенесення ознак отримуємо нове значення *«старомодна або аристократична людина»*.

З появою світової мережі з'явився *«snackable content»*. *«Snackable content is a key element to your marketing strategy»*. – *«Швидкий контент є ключовим елементом вашої маркетингової стратегії»*. Розклавши вислів на лексичні одиниці отримуємо *«snack»* у значенні *«закуска»*, та сему *«able»*, що є результатом усічення слова *«capable»* – *«здатний щось робити»*, і *«content»* – *«контент»* Утворений вираз *«контент, закуска якого здатна щось робити»* потребує переосмислення. *«Закуска»* в когнітивному розумінні це те, що в Інтернеті ви любите найбільше – швидкість, як чипси на перекус, контент: легкий, короткий, що практично не вимагає роздумів. Побачив картинку, коротенький текст або відео, посміхнувся, поділився в соцмережі – і пішов собі далі у своїх справах. Когнітивний аналіз нашттовує на думку, що відповідь є такою: *«snackable content»* – це ніщо інше, як *«швидкий контент»*.

Отже, аналіз текстів англомовної преси тематики Інтернет показав, що семантичні неологізми утворюються на основі різних метафоричних перенесень. Інтернет-мережа – це величезна платформа для їх щоденного збагачення та функціонування.

WORD FORMATION PROCESS BY CONVERSION FROM ENGLISH PHRASAL VERBS

As a result of the development of various fields of human activities, the language is constantly changing. Enrichment of the vocabulary has been achieved through various means to which the peculiar conversion phenomenon belongs.

A large number of scientists have been engaged in research of this phenomenon. However, despite a rather long history, conversion is still one of the most controversial issues in modern linguistics. So far, no consensus on the definition of this phenomenon has been emerged among scientists [1, с. 27].

By its very nature, conversion is a semantic, morphological and syntactic word-formation process of the word transition from one part of speech to another without any change in the external form of the original word [3, с. 71].

Conversion is quite widespread in the English language. The reason is that English is an analytical language, and that implies the almost complete absence of morphological indicators of parts of speech, that is, flexions. Grammatical relations between words are transmitted not with the help of affixes, but with the help of a fixed word order, functional words, intonations and context.

Conversion is an extremely productive way of word formation in English. It is applicable to both notional and functional parts of speech. That includes the verbs too [1, с. 27].

The verb is a notional part of speech that denotes an action or a state as a process. According to their morphological structure verbs are divided into simple, derived, compound and composite. The composite verb is the combination of a verb and a postposition of adverbial origin that is better known as phrasal verbs [2, с. 75].

In the modern English language there is a tendency to word formation by conversion from phrasal verbs. In this way nouns and adjectives can be formed. Generally, new words are hyphenated but there are cases when they are written as one word, for example, «*go-ahead company*» (*передова компанія*), «*comeback*» (*відплата*). The general rule for forming the plural of converted nouns is by adding the ending *-s (-es)* at the end of the word, for example, «*payoffs*» (*винлати*). The inversion of the adverbial component sometimes occurs as in the word «*input*» (*вхідний пристрій, введення*) [3, с. 71].

The forming of nouns from phrasal verbs by conversion even has its own semantic groups:

1) action, process or state expressed by the verb → the name of this action, process or state: «put-down» (різке зауваження), «letdown» (падіння, обман).

2) action, process or state expressed by the verb → person who performs this action: «runaway» (утікач), «castaway» (вигнанець) [1, с. 27; 3, с. 71].

All things considered, conversion is a highly interesting linguistic phenomenon that is gaining in popularity. Conversion makes it possible to convey the maximum idea with the help of limited linguistic resources. In the conversion, the word is subjected to both semantic and grammatical changes.

Література

1. Дубравська Д. М. Конверсія як продуктивний спосіб поповнення словникового складу англійської мови. Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. К. : Логос, 2010. 156 с.

2. Каушанская В. Л. Грамматика английского языка. К. : ИНКОС, 2013. 320 с.

3. Adams V. An Introduction to Modern English Word-Formation. London: Longman, 1976. 230 с.

**Нікуліна Г. В., студентка
Кузнецова М. О., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

КОРЕЛЯЦІЯ АМЕРИКАНСЬКОГО ТА БРИТАНСЬКОГО ВАРІАНТІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: СОЦІОЛІНГВАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Соціолінгвістика – це наука, яка вивчає суспільну природу мови. Ключовим поняттям соціолінгвістики є поняття мовної ситуації – сукупності форм існування мови, які обслуговують процеси спілкування в певній етнічній спільності або адміністративно-територіальному об'єднанні [4, с. 75].

Британський та американський є двома варіантами однієї мови – англійської. Саме взаємовідносин між британським та американським варіантами англійської мови стосується подане нижче дослідження.

Свій власний хід створення держави, багатонаціональне населення та постійна міграція вплинули на формування мовної ситуації в США. Завдяки запозиченням з інших мов – з іспанської (sanуon, sombreго), німецької (cookie, boss), французької (tutor, plaza) [3, с. 8] – американський варіант англійської почав суттєво відрізнятися від британського ще у ХVІІІ столітті.

Британська англійська походить від прото- та давньоанглійської (мов англів, саксів, ютів). Датою народження сучасної британської англійської вважається 15 квітня 1755 року, коли С. Джонсон видав свій Словник англійської мови [2, с. 161].

У словнику Oxford English Dictionary [5, с. 2031] міститься список британських слів разом з їх американськими еквівалентами. У двох варіантах англійської часто відрізняється категорія числа: брит. – *accommodation*, амер. – *accommodations*; брит. – *beetroot*, амер. – *beets*.

На прикладі американської розмовної культури можна виокремити тенденцію спрощення. У деяких випадках часи перфектної групи замінюються на Simple. Наприклад, у розмовному питальному реченні *Did they just finish talking?* зі словом *just* вживається Past Simple, тоді як необхідним є вживання Present Perfect.

З точки зору фонетики, британський та американський різновиди англійської мови також мають відмінності. Наприклад, замість голосного [a:] в словах типу *class*, *plant* вимовляється [æ] [1, с. 194]. Особливістю британської англійської є вимова звуку [ɹ(r)] тільки перед голосними, на відміну від американської, де [ɹ(r)] вимовляється безумовно (*care*, *car*, *far*).

Обидва варіанти англійської мови є повноцінними та мають свої плюси. Найголовнішою перевагою британської англійської є те, що це – фундамент, основа. Незважаючи на те, що американський варіант є поширеним у світі, на міжнародних конференціях або ділових перемовинах британська англійська доречніша за американську.

Отже, за підсумками проведеного нами дослідження, можна відзначити, що історія формування кожного варіанту мови пов'язана з історією розвитку місцевості та суспільства. З соціолінгвістичної точки зору, на обидва варіанти мови вплинули політичний, соціальний та економічний стан Великої Британії та США, тобто держав, у яких зародилися та розвивалися британський та американський варіанти англійської мови.

Література

1. Буряя Е. А. Фонетика современного английского языка. М. : Издательский центр «Академия», 2006. 272 с.
2. Верба Л. Г. Історія англійської мови: посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2006. 296 с.
3. Скокова О. В. История происхождения Американского английского языка через сравнительный анализ Британского и Американского вариантов английского языка. Лончаково, 2015. 26 с.
4. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолінгвістику. М., 1978. 216 с.
5. Oxford English Dictionary. [3rd ed]. Oxford: OUP, 2010. 2069 p.

КАТЕГОРІАЛЬНІ ОЗНАКИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Фразеологічна одиниця має свої, притаманні тільки їй категоріальні ознаки, які в сукупності дозволяють, з одного боку, виокремити її в самостійну частину мови, а з іншого, відмежувати від інших. На думку В. В. Виноградова такими ознаками фразеологізмів є: лексичне значення, компонентний склад, наявність граматичних категорій [3, с. 28]. Лексичне значення фразеологізму та граматичні категорії складають його зміст, тобто понятійне ядро, а компонентний склад – його форму.

Важливою ознакою фразеологізмів є метафоричність, образність. Фразеологічні одиниці з'являються в мові не стільки для позначення предметів, ознак, дій, скільки для їх емоційно-образної характеристики. Як засоби вторинної номінації, вони утворюються шляхом переосмислення значення вільних словосполучень, метафоричного та метонімічного перенесень. Створення ефекту образності досягається й завдяки використанню порівняння. Часткове чи повне переосмислення значень компонентів фразеологічних одиниць є необхідною умовою їх образності. Саме тому образність вважають характерною рисою більшості фразеологізмів [1, с. 32; 2, с. 17; 4, с. 12].

Важливість образного характеру фразеологічної одиниці полягає в тому, що ця ознака знаходиться в основі всіх інших її виражальних якостей: емоційності, оцінності, експресивності, стилістичного забарвлення. Емоційні характеристики фразеологізмів пов'язують, насамперед, із виявом суб'єктивно-модальної інтенції мовця [1, с. 37], його комунікативним наміром висловити своє ставлення до певного фрагмента дійсності. У зв'язку з цим говорять про існування комунікативної функції фразеологізмів та їх комунікативного призначення [6, с. 54].

Оцінність фразеологічної одиниці пов'язана з емоційністю та вважається її похідною. Зазвичай фразеологізми розподіляють на дві групи: позитивно-оцінні, що виражають схвалення, повагу, захоплення; негативно-оцінні, за допомогою яких висловлюють іронію, презирство, зневагу тощо. У зв'язку з цим наголошують на превалюванні кваліфікативної функції фразеологізму над номінативною [6, с. 55].

Стилістичне забарвлення фразеологізмів здебільшого зумовлює їх закріплення за певним стилем мовлення. Функціонально закріплені фразеологізми є стилістично неоднорідними. Вони відрізняються ступенем експресивності та виразності. Існують також і нейтральні фразеологічні одиниці, які входять до фонду загальноновживаної

фразеології та вважаються такими, що позбавлені образності, емоційності та оцінного значення.

Відтворюваність як релевантна ознака фразеологізму полягає не в можливості його творення у процесі мовлення, а у здатності отримувати та користуватися ним носіями мови у готовому вигляді [1, с. 30]. Поєднання слів, які складають фразеологічну одиницю, закріплено мовною традицією певної лінгвокультурної спільноти. Отже, фразеологізми є відносно сталими одиницями мовної системи, які актуалізуються у мовленні практично без новоутворень. Проте на сьогоднішній день деякі науковці вказують, що відтворюваність не є категоріальною ознакою фразеологічних одиниць, оскільки нею володіють і слова, і словосполучення, і речення різних типів [4, с. 15; 6, с. 57].

Нечітко визначеним у сучасній лінгвістиці є також поняття ідіоматичності фразеологізму. Зазвичай його поєднують із цілісністю значення, його переосмисленням, змістовою нерозкладністю [2, с. 21]. Значення фразеологічних одиниць є певною мірою вмотивованим. Послаблення мотивації призводить до його більшої ідіоматичності, відповідно відбувається лексикалізація синтаксичної одиниці та з'являється нова семантична єдність [5, с. 36].

Література

1. Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. Харків : Вища школа, 1987. 133 с.
2. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. Л. : Наука, 1963. 208 с.
3. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины. М. : Наука, 1945. 358 с.
4. Скрипник Л. Г. Фразеологія української мови. К. : Наукова думка, 1973. 280 с.
5. Смит Л. П. Фразеология английского языка / [пер. с англ. А. С. Игнатъева]. М. : Учпедгиз, 1959. 208 с.
6. Южченко В. Д. Народження та життя фразеологізму. К. : Рад. школа, 1988. 144 с.

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ

Блакита І. О., студент
Лещенко Г. А., канд. філол. наук, доц.
Запорізький національний технічний університет

ВІДТВОРЕННЯ ПОЛІЛОГІЧНОСТІ ВЕРТИКАЛЬНОГО КОНТЕКСТУ У МОВІ ПЕРЕКЛАДУ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДУ ПОВІСТІ О. КОБИЛЯНСЬКОЇ «В НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛЯ КОПАЛА»)

Міжкультурна комунікація здійснюється не тільки через усне або письмове спілкування, але й за допомогою літературних творів, які створюються носіями одних й читаються носіями інших культур. Для розуміння культурологічної, історичної й іншої інформації, яка не виражена в тексті явно, але потрібна для його повного розуміння, читачу не обійтися без такого явища як вертикальний контекст.

Завдання вертикального контексту, як текстової категорії полягає в інтеграції неявного, потенційного смислу на основі асоціативної семантики мовних одиниць, що складають текст. Таким чином, вертикальний контекст є одним із шляхів загально-філологічного розуміння художнього тексту. В залежності від способів введення розрізняють філологічний (цитати, алюзії, деформовані ідіоми), соціально-історичний (реалії, власні імена, топоніми), соціально-психологічний (походження, вік, освіта, професійний та соціальний статус героя літературного твору), асоціативний та синтагматичний вертикальні контексти.

У повісті «В неділю рано зілля копала» О. Кобилянської, структуру вертикального контексту утворюють алюзії, ідіоматика та реалії. Епіграф твору, який є алюзією до народної балади «Ой, не ходи, Грицю, на вечорниці» виступає як самостійний засіб створення вертикального контексту. З народної балади запозичені й ключові образи, які стають центральними образами повісті: Гриць, який кохає двох, чорнобрива дівчина, чарівниця (Тетяна), яка кохає Гриця і знається на зіллі. О. Кобилянська також звертається до невичерпного словникового запасу народної мови, який вражає багатством лексики та ідеоматики. Твір рясніє численними порівняннями, які характеризуються традиційністю: Тетяна – зозулька, Гриць часто порівнюється з «орлом» або «хижуном».

Розгляд перекладу повісті М. Скрипник «On Sunday morning she gathered herbs» (2001) дозволив виділити наступні продуктивні способи створення перекладацьких відповідників: транскодування та

калькування для передачі імен та реалій (*Гриць – Hryts, біла стежка – White Path*), експлікації для перекладу та пояснення реалій релігійного характеру (*М'ясніці – the carnival period before Lent*). При перекладі фразеологізмів М. Скрипник часто вдається до підбору фразеологічного еквівалента або неповного (часткового) еквіваленту (*виплакати сльози – cry out of the eyes*). Такий вибір перекладацьких методів веде до точності передачі змісту художнього твору, але неминучої втрати експресії та національного колориту.

Отже, повне розуміння тексту, яке досягається широким знанням вертикального контексту, необхідно перекладачу як для літературознавчого аналізу, так і для підвищення рівня правильності перекладу, адже саме за допомогою вертикального контексту встановлюється успішна міжкультурна комунікація серед носіїв різних мов.

Галицька Ю. В., аспірантка
Власова Т. І., д. філос. н., проф.
Дніпровський національний університет
залізничного транспорту ім. академіка В. Лазаряна

ПЕРЕВОД КАК ГЕРМЕНЕВТИЧЕСКАЯ ИНТЕРПРЕТАЦИЯ В СОВРЕМЕННОМ ДИСКУРСЕ МАССОВОЙ КУЛЬТУРЫ

Ярко выраженная интеллектуальная направленность специальности переводчика диктует особый интерес к владению различными дискурсами коммуникации, в том числе – дискурса масс-культуры. Использование художественных фильмов последних лет на английском языке представляется, бесспорно, целесообразным для формирования как интеллектуальных умений конкретизации и обобщения, так и собственно переводческих подходов и навыков.

Хорошо известно, насколько сложен для понимания и адекватного перевода язык художественных фильмов в его драматической репрезентации. И здесь фильмы масс-культуры особенно полезны для будущего переводчика, поскольку они, безусловно, отражают «движение за простоту языка» («plain English movement») – языка «потребителя», так называемый «consumer language». Однако в данном случае возникает ряд «угроз» и «рисков», например: в переводческой практике сформировался феномен, получивший название «наивный перевод» (Т. В. Барчунова). Как отмечается, «наивный переводчик» не является специалистом в области переводимого им текста, недостаточно владеет языком оригинала и

плохо знает свой родной язык. Главной стилистической приметой «наивного перевода» является избыточная калькированность.

Как известно, калькирование – это всегда свидетельство низкой культурной компетенции переводчика, более того, такой перевод разрушает концепт переводимого текста или дополняет его ложными коннотациями. Хотелось бы привести несколько примеров, иллюстрирующих проблему концептуального несоответствия, используя названия популярных фильмов. Отметим, прежде всего, удачные примеры переводов названий фильмов и сериалов последних лет: «Во все тяжкие» – «Breaking Bad»; «Мир Дикого запада» – «Westworld»; «Родина» – «Homeland»; «Силиконовая долина» – «Silicon Valley»; «Форс-мажоры» – «Suits» и др. Во всех приведенных выше случаях «этимологически» верный перевод звучал бы в большей или меньшей степени иначе, но трансформации, сделанные при переводе, вполне оправдывают себя. С другой стороны, перевод в следующих случаях явно меняет концептуальную нагрузку: «Стальная звезда» – «Tin Star»; «Американская семейка» – «Modern Family»; «Бог меня зафрендил» – «God friended me» и т.п. Даже столь немногочисленные примеры свидетельствуют о важности проблемы концептуальной эквивалентности языка оригинала и языка перевода. Сравнивая концепты, свойственные различным культурам, ученые зачастую сталкиваются с асимметричной представленностью единиц в сопоставляемых культурах. Как известно, крайней степенью такой асимметричности является лакунарность – отсутствие определенных признаков и единиц в одной системе по сравнению с другой. Такие отсутствующие в сравниваемых культурах осмысления объектов или реалий лежат в основе лакунарных концептов, обладающих своеобразным качеством, акцентирующим экстралингвистический концепт высказывания. Безусловно, такие концепты требуют особого внимания переводчика.

В межкультурной коммуникации, основанной на единстве изучения языков и культур, личность переводчика проявляется в полной мере, приобретая характеристики «вторичной языковой личности» (И. Халеева). С точки зрения переводчика, коммуникативные, прагматические и семиотические подходы, помещающие переводчика в центр коммуникативной деятельности, имеют равноценное значение, поскольку переводчик выполняет роль посредника между различными культурами, каждая из которых имеет свои специфические представления о реальности, идеологии, мифах и т. д.

Безусловно, все выше обозначенные темы не новы в переводе, но переводчик всегда был и остается вовлеченным в коммуникативную деятельность, которая происходит в конкретном социокультурном контексте. Проблема адекватности определенного перевода для

определенных целей связана и с социокультурными условиями, и с лингвистическими требованиями.

Загіва В. В., студентка
Воробйова М. В., к.філол.н., доц.
Запорізький національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФІТОНІМІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА РОСІЙСЬКУ У МЕДІА СФЕРІ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «GAME OF THRONES»

Як відомо, значний відсоток назв рослин має латинське походження. Це так звана, загальноприйнята термінологія. Проте для пересічного громадянина така лексика є важкою, тому багато рослин окрім наукової мають ще й просторічну назву. Але у художніх творах, так само як у кінокартинах, де автор має простір для фантазії, можна зустріти фітоніми, які не мають відповідників ні у латинській мові, ні у розмовних варіантах. При перекладі такі власні назви потребують особливої уваги.

У нашому дослідженні будемо спиратись на таке визначення: «Фітонім – це назва будь-якої рослини» [1, с. 158].

Фітоніми – це підвид онімів, тому ми вважаємо, що при їх перекладі слід спиратись на існуючі рекомендації стосовно перекладу власних назв. А. В. Федоров виділив наступні способи перекладу онімів: транскрипцію, транслітерацію, калькування, транспозицію та комбінацію цих способів [2, с. 147].

На прикладі вибірки фітонімів із американського серіалу «*Game of Thrones*» (Табл. 1) ми проаналізували найпродуктивніші способи перекладу назв рослин із сфери медіа.

Табл. 1: Фітоніми з серіалу «*Game of Thrones*»

Фітонім мовою оригіналу (англ. мова)	Фітонім мовою перекладу (рос. мова)	Спосіб перекладу
<i>Dusk Rose</i>	<i>Сумеречная роза</i>	калькування
<i>Ghost Grass</i>	<i>Призрак-трава</i>	калькування
<i>Harpy's Gold</i>	<i>Злато Гарпий</i>	калькування + архаїзація (злато)
<i>Ironwood</i>	<i>Железное Дерево</i>	калькування
<i>Lady's Lace</i>	<i>Девичье Кружево</i>	калькування
<i>Weirwood</i>	<i>Чардрев</i>	калькування + архаїзація (древ)

У ході нашої наукової розвідки ми з'ясували, що найпродуктивнішим способом перекладу фітонімів із художніх творів є калькування (6/6). Це пов'язано з тим, що фітоніми, як і оніми взагалі, мають вмотивовані назви, в яких автор закладає певний сенс. Наприклад, «Weirwood» – рос. Чардріво – дерева, які мають магичні властивості; «Ironwood» – рос. Железне Дерево – дерева із міцною, темною корою; «Ghost Grass» – рос. Призрак-трава – висока прозора трава. При перекладі таких онімів важливо зберегти початковий сенс та не спотворити його значення.

Література

1. Подольская Н. В. Фитонимы. Словарь русской ономастической терминологии / отв. ред. А. В. Суперанская. М., 1978. 200 с.
2. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): учебное пособие. М.: Высшая школа, 1983. 303 с.
3. Hajdu M. The History of Onomastics. URL : <http://nevtan.arts.unideb.hu/nevtan/tagozat/06hajdu.pdf> (дата звернення: 20.03.2019).

Мінько В. О., студент

Каширіна І. В., викл.

Запорізький національний технічний університет

СПЕЦИФІКА ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В ТЕХНІЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

На сучасному етапі теорія інтертекстуальності, в якій відображено діалогічні концепції М. Бахтіна, Л. Франка (1990), ідеї філософів-пост структуралістів Ж. Дерріди, М. Фуко та літературознавців-пост структуралістів Р. Барта і Дж. Крістевої, є предметом зацікавленості як лінгвістичних, так і перекладознавчих студій.

Питання жанроформуючого потенціалу інтертекстуальності детально опрацьовано Н. Оніщенко (2008), Н. Чупріною (2008), О. Кулаковою (2011), в той час як інтертекстуальність в науковому дискурсі вивчають О. Михайлова (1999) та Н. Корольова(2004). Дослідженню проблеми інтертекстуальності присвячені наукові розвідки Н. Пьєге-Гро [1] та В. Чернявської [2]. Визнання значущості інтертекстуальності при сприйнятті наукового тексту зумовило потребу вивчення цієї проблеми з позицій реалізації категорії інтертекстуальності в «малому жанрі» – науковій статті.

Широкий науковий загал одноставно визначає інтертекстуальність як наявність у тексті слідів інших текстів, та як

діалогічний зв'язок тексту у семіотичному універсумі як з попередніми (рекурсивний зв'язок), так і з подальшими (прокурсивний зв'язок) текстами. Таким чином, реалізовано текстовий процес, текстову динаміку. Звідси витікає думка відносно між текстових зв'язків у науковому дискурсі як засобу продукування, передавання та зберігання наукової інформації.

З п'яти типів інтертекстуальних відносин (за Ж. Женнетом) в жанрі наукової статті продуктивним є, безперечно, спів існування двох чи більше текстів в одному, у випадку дотримання наукової етики прикладом такої реалізації інтертекстуальності буде цитатія, у випадку порушення етичних засад – плагіат. Цитатія може бути первинною чи вторинною.

Загальний прагматичний потенціал цитатії включає референційну, оцінну, етикетну та декоративну функції.

Отже, інтертекстуальність в науковій статті виступає архітектонічним принципом становлення наукового тексту шляхом актуалізації зв'язків одного тексту з такими прецедентними феноменами, як цитата, на рівні змісту, структури та жанрово-стилістичних особливостей. Однак, цитатія, як часто вважають неофіти на теренах науки, не є джерелом для відживлення змісту наукової статті. Радше відбувається трансформація змісту обох текстів, і від схрещення народжується те, що М. Бахтін назвав смисловим гібридом. Відбувається саморегуляція системи, що дає змогу говорити про синергетичний характер інтертекстуальності в жанрі наукової статті.

Встановлення автором рекурентних чи прокурентних відносин призводить до включення в текстову тканину фрагментів прецедентних текстів і ставить її на меті вирішення проблеми когнітивного дисонансу. Відбувається саморегуляція системи, що дає змогу говорити про синергетичний характер інтертекстуальності в жанрі наукової статті.

Що стосується розгляд у інтертекстуальності з позиції перекладознавства, слід зазначити форми репрезентації інтертекстуальних одиниць в жанрі наукової статті. До таких відносимо цитатні імена (власне цитатні імена та заголовки наукових та літературних творів, назви творів інших видів мистецтва), цитати з національних літератур, автоцитати тощо. Цитатні імена (власне цитатні імена та заголовки наукових та літературних творів, назви творів інших видів мистецтва), цитати з національних літератур, автоцитати тощо перекладають залежить від їх приналежності до спільного інтертекстуального простору адресанта і адресата статті.

Література

1. Пьеге-Гро Н. Введение в теорию интертекстуальности. М. : ЛКИ, 2008. 240 с.

2. Чернявская В. Лингвистика текста: Поликодовость, интертекстуальность, интердискурсивность. М.: Либроком, 2009. 248 с.

**Нурієва О. С., студентка
Бондаренко Т. Б., ст. вик.
Національний Технічний Університет України
«КПІ імені Ігоря Сікорського»**

SOCIAL AND CULTURAL ASPECTS OF LEGAL DOCUMENTS TRANSLATION. APPROACHES AND REQUIREMENTS

The translations of legal documents include texts related to law and aimed at the exchange of legal information among people whose communication is performed in different languages. The main purpose of the translation is to provide the source information in bilingual or multilingual communication, regardless of linguistic differences [3]. That is, the most valuable is the adequacy of the translation. Translation of international treaties, contracts and letters is considered simultaneously the most difficult and easiest one, in comparison with the translation of legal documents of other types. Texts have a high level of structuring, the presence of standard provisions and wording.

Legal text is the highest collection of features of the legal systems of a particular country. In the process of legal translation, the following recommendations should be adhered to: 1) respect for the cultural features of the legal system with the maximum reproduction of the legal culture; 2) reproduction of the style of the legal system in the target language; 3) early notification of inconsistency in the texts of the international treaty, etc.; 4) usage of both general and specialized dictionaries, interpretative and legal dictionaries, encyclopedias or special legal literature [3].

When translating the legal text, it is necessary to pay attention to the non-equivalent vocabulary, which does not have the equivalent in the language of translation expressed by lexical units. As a result of cultural and social aspects, the source language is replenished with new words that reflect the concepts inherent in the source language [6, c. 31].

The Ukrainian language has a smaller number of stable rhetorical stamps, while English has a high standardization of documents. That is why quite often translation uses verbal interpretation in the Ukrainian language. [2, c. 22]. L. O. Andrienko offers the following requirements for the translation of legal documents: avoiding distortion of the original text; preserving the natural form of expression, that is, observing the usual order of words in the pronunciation of the target language, which sometimes requires the permutation of the main members of the sentence, adding or omission the

words for complete clarity; the implementation of an adequate translation of terms, symbols and abbreviations [1, c. 18]. Depending on the type of document, it is sometimes advisable to use notes and explanations in the language of translation.

According to L. M. Chernovatyi, the target language should accurately reflect the original content of the document. Stamps, inscriptions and signets are indicated in translated legal documents, and notes are given in brackets, the locations of which must be kept the same throughout the text of the document [5, c. 265].

The achievement of the adequacy of the translation is facilitated not only by having good command of legal norms, forensic-procedural systems, industry terminology, but also by knowledge of the specifics of images and understanding of programmes of activities of the comparable types of culture. The translation of the text into the target language is a kind of interaction of different cultures, giving an idea of another culture. Czech researchers V. Matezius and V. Prokhazz believe that the transmission of the text is not only a substitute for language, but also the replacement of elements present in a foreign culture. Replacement does not require complete adaptation, since the main task is to give the information [4, c. 98].

All in all, legal systems of different countries have their own peculiarities and norms concerning legal documents. The acceleration of globalization processes partly alleviates cultural, historical and social peculiarities, facilitating the translation process, but the knowledge of all the features remains necessary for an adequate translation. Therefore it is required professional translators, who have a thorough knowledge of the source and target languages, have a synthesis of linguistic and legal information, and practical skills.

Література

1. Андрієнко Л. О. Науково-технічний переклад: конспект лекцій і дидактичний матеріал для студентів лінгвістичних спеціальностей. Черкаси: ЧДТУ, 2002. 22с

2. Виноградов В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.

3. Особливості перекладу економічних та юридичних документів на матеріалах угод, контрактів, договорів та ділових листів. 2015. URL: https://knowledge.allbest.ru/languages/3c0a65635a3bc69a4d43b88421306c26_0.html

4. Рецкер Я. І. Пособие по переводу с английского языка на русский язык. М., 1982. 160с.

5. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Іванко Ю. П., Ліпко І. П. Переклад англomовної юридичної літератури: навч. посіб. для студ. ВНЗ юрид. спец. та спец. «Переклад». Вид. 3-тє, випр. і доп. Вінниця : Нова книга, 2006. 655 с.

5. Щепотина Е. В. Лингвокультурные факторы перевода юридического текста // Коммуникация и социальная среда. Воронеж : ВГУ, 2002. С. 30-37.

**Пасічник К. С., студентка
Четвертак Є. О., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

ПРАГМАТИЧНІ ФУНКЦІІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ КІНОСТРИЧОК

Термін «прагматика» ввів американський дослідник Ч. Морріс. Існує три напрямки визначення прагматики. Прихильники першого напрямку визначають прагматику як вивчення взаємодії мовних форм та контекстів їхнього вживання, а також інтерпретації мовних засобів в комунікативних контекстах. Інший напрямок розглядає прагматику як реальну ситуацію спілкування, яка обумовлює вибір мовних засобів для вирішення комунікативних завдань. Третій напрямок прагматики трактується як вивчення потенційних можливостей впливу мови на людину. Людський фактор є головним поняттям в прагматичі. Прагматика вивчає всі умови, при яких людина використовує мовні знаки. Під цим розуміють умови адекватного вибору та використання мовних одиниць з метою досягнення кінцевої цілі комунікації – впливу на партнера [2, с. 138].

А. Швейцер писав, що сутність прагматичних факторів «полягає в тому, що вихідний та кінцевий тексти зазвичай адресовані різним одержувачам» [3, с. 187]. Прагматичні фактори – це ряд умов, які потребують використання трансформацій у перекладі для досягнення рівноцінного комунікативного ефекту як для одержувача оригіналу, так і для рецептора перекладу. Якщо брати за основу визначення, що адекватний переклад – це переклад, який викликає в іншомовного одержувача реакцію, яка співпадає з комунікативною установкою, тобто з метою висловлювання відправника, перекладач повинен виконати прагматичну адаптацію тексту оригіналу. Прагматична адаптація – це внесення певних поправок на соціальнокультурні, психологічні та інші відмінності між одержувачами вихідного тексту і тексту перекладу.

Мовні знаки є структурними компонентами будь-якого висловлення – у тому числі, компонентами назви фільму в оригіналі та її перекладу на українську мову. Мовний знак володіє не тільки семантикою (відношенням до того, що позначається) і синтактикою (відношенням до інших знаків), але і прагматикою (відношенням до користувачів мови). Знаки мови можуть справляти на людей певне враження (позитивне, негативне або нейтральне), впливати на них, викликати ту або іншу реакцію. Здатністю впливу на читача або

слухача, тобто прагматичною дією (інакше – комунікативним ефектом) володіє і будь-який вислів, і будь-який текст.

Прагматично обумовлені перетворення мають на меті досягнення в тексті перекладу комунікативного ефекту, еквівалентного тому, який може бути виявлений в тексті оригіналу. В результаті перетворень цього типу зберігається прагматичне значення початкової одиниці, тоді як семантичні і синтаксичні значення можуть повністю або частково змінюватися [1, с. 395].

Таким чином, на прагматичному рівні виявляється можливим прослідкувати два типи перетворень – прагматичні і прагматично обумовлені. Якщо перші змінюють прагматичне значення оригіналу і можуть вивести переклад до межі адекватності, тобто наблизити його до інших видів міжмовного посередництва, то другі направлені саме на збереження комунікативного ефекту оригінального тексту і є засобом досягнення прагматичного значення. На відміну від прагматичних, прагматично обумовлені перетворення можуть зачіпати не весь текст в цілому, а лише окремі його складники.

Література

1. Гарбовский Н. К. Теория перевода. М.: МГУ, 2004. 544 с.
2. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. М.: Наука, 1981. 138 с. URL: http://issuesinlinguistics.ru/pubfiles/1983-2_152-154.pdf.
3. Швейцер А. Д. Перевод и лингвистика. М. : Воениздат, 1973. 280 с.

**Подлесна А. В., студентка
Лут К. А., канд. філол. наук, доц.
Запорізький національний технічний університет**

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ НАЗВ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Кінематограф у наш час відіграє важливу роль та має неабиякий вплив на свідомість людини. Наразі набувають популярності зарубіжні фільми, та разом з цим постає проблема перекладу їх назв. Переклад назв англomовного фільму повинен перш за все легко сприйматися та бути зрозуміли і простим. Найголовніше, він повинен зацікавити людину, щоб почувши його назву, глядачеві одразу захотілося б його переглянути.

Існують різні способи перекладу назв. Перший – дослівний (калькування) . Такий спосіб ми використовуємо тоді, коли назва не є авторською, та зміст і сюжет відповідають цій назві. Наприклад:

Captain Marvel – *Капітан Марвел*. *Green Book* – *Зелена Книга*. *Aquaman* – *Аквамен*. *Thor: Ragnarok* – *Тор: Рагнарок*. *Doctor Strange* – *Доктор Стрендж*

Другий спосіб – це смислова адаптація чи смисловий розвиток. Необхідно знати сюжет фільму, зміст, щоб передати його в назві. За допомогою цього способу ми можемо додавати чи вилучати деякі елементи, але так щоб зміст від цього не змінювався. Наприклад:

Ralph Breaks the Internet – *Ральф-руїнівник*. *Drunk Parents* – *Батьки легкої поведінки*. *Step Up* – *Крок вперед*. *Law Abiding Citizen* – *Законослухняний Громадянин*. *Ocean's Eleven* – *Одинадцять друзів Оушена*. *Mortal Engines* – *Смертні машини*.

Існують випадки, коли назва фільму повністю змінюється при перекладі. Це трапляється тоді, коли назва є авторською та несе у собі певний сенс. Для забезпечення ясності та розуміння треба застосувати прагматичну адаптацію, тобто додати пояснювальні слова чи вилучити зайві. «Найбільшу складність при перекладі викликають фразеологізми, гра слів й навмисно змінених стійких виразів, зміст яких є прозорим лише для тих, хто добре знає культуру англомовних країн» [1, с. 89]. Наприклад:

Look Away – *Темне дзеркало*. *The Fast and the Furious* – *Форсаж*. *Serenity* – *Море спокуси*. *Zookeeper* – *Мій хлопець із зоопарку*. *Chalet Girl* – *Як вийти заміж за мільярдера*.

Якщо йде мова про переклад довгої назви, то найчастіше такі назви скорочують: *Borat: Cultural Learnings of America for Make Benefit Glorious Nation of Kazakhstan* – *Борат*

Назви фільмів повинні завжди викликати інтерес у глядача. Тому, правильний переклад цих назв настільки важливий. Що першим людина дізнається про фільм? Звичайно, це його назва, і саме почувши її людина вирішує вартий цей фільм перегляду чи ні. Оскільки, саме з назви можна зрозуміти та уявити собі про що буде цей фільм.

Отже, можна зробити висновок, що переклад назв англомовних фільмів є достатньо складним процесом, під час якого треба підбирати найбільш владний спосіб адаптації. Ми виявили, що назви найчастіше перекладають за допомогою калькування і смислового розвитку. Третій спосіб перекладу – повна заміна назви – є найскладнішим, оскільки важливо відтворити сюжет та передати емоційне забарвлення.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця: Нова Книга, 2004. 576 с.

АНГЛІЙСЬКІ ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «НАУКА» ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Науково-технічний текст, який характеризується ясністю, чіткістю та лаконічністю висловлювань, одночасно може містити низку емотивно забарвлених лінгвістичних засобів. Це обумовлено тим, що науково-технічний дискурс, не зважаючи на його об'єктивність та нейтральність, залишається репрезентантом певної культури та норм наукової комунікації, притаманній даній соціально-культурній спільноті, де рівні образності та експресивності висловлювань навіть у науковому дискурсі є досить різними. Тому не дивно, що в багатьох мовах світу, зокрема в сучасній англійській мові, наявні фразеологічні одиниці, які можуть бути віднесені до лексико-семантичного поля «наука».

Фразеологічні елементи можуть становити певні труднощі для перекладу, перш за все через те, що перекладач може не ідентифікувати фразеологізм, прийнявши його за звичайне неідіоматичне сполучення слів, або ж через неправильне визначення його семантики, яка не є звичайно простою сумою складових фраземи.

В. Карабан виділяє такі способи перекладу образних фразеологізмів [1, с. 521-522]:

1) повним еквівалентом з ідентичною або подібною структурою, лексичним складом, стилістичними характеристиками, значенням та образністю: *to be on the same wavelength* – *бути на одній хвилі*; *well-oiled machine* – *працювати як добре змащений механізм*;

2) відносним еквівалентом, що є дуже подібним до англійського фразеологізму за значенням та стилістичними характеристиками, але відмінним за лексичним складом, образністю або граматичними ознаками: *to blind with science* – *збити з пантелику, використовуючи спеціальну термінологію*; *to pull the plug* – *прикрити лавочку, припинити діяльність*; *Bells and whistles* – *цацки, прибамбаси*;

3) варіантним відповідником, коли з декількох синонімічних фразеологічних одиниць вибирається одна: *It's not rocket science*. – *Це не найвища математика / у цьому немає нічого складного / на це великого розуму не треба*; *to reinvent the wheel* – *винайти велосипед / відкрити Америку*;

4) калькою, коли англійський фразеологізм перекладається послівно: *cog in the machine* – *«гвинтик» у механізмі*; *instrument of peace* – *інструмент миру*;

5) описово, коли передається значення англійського фразеологізму без збереження образності: *push (one's) buttons* – вивести з себе, сильно розлютити; *fire on all cylinders* – працювати на повну потужність; *Sputnik moment* – ситуація знаходиться на межі провалу, і для успішного її завершення потрібно більше зусиль.

Отже, переклад фразеологізмів – заняття дуже важке. Цей процес є творчим і потребує вміння відшукати необхідні порівняння і вираження для збереження смислового навантаження тексту перекладу. Без знання фразеології неможливо оцінити яскравість і виразність мови, зрозуміти жарт, гру слів, а іноді сенс всього висловлювання.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова Книга, 2018. 651 с.

2. Your Dictionary. What Are Examples of Science Idioms? URL : <https://examples.yourdictionary.com/what-are-examples-of-idioms-related-to-science.html>.

3. The Free Dictionary by Farlex. URL : <https://idioms.thefreedictionary.com>.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ

Андрієнко К. В., студентка

Бережна О. О., ст. викл.

Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ

Переклад належить до одного з найдавніших видів людської діяльності, це складний і багатогранний процес. Завдання будь-якого перекладу – передати засобами іншої мови цілісно й точно зміст оригіналу та зберегти його стилістичні та експресивні особливості. Процес перекладу – своєрідна мовна діяльність, спрямована на найбільш повне відтворення змісту та форми тексту іншою мовою.

Згідно з теорією перекладу, неперекладних матеріалів не існує – є складні для перекладу тексти. Труднощі під час перекладання пов'язані, по-перше, з недостатнім знанням мови оригіналу, по-друге, з недостатнім знанням суті предмета, по-третє, з недостатнім знанням мови, якою перекладають, або з відсутністю в цій мові готових відповідників для висловлення того, що вже було висловлено засобами мови оригіналу.

Як показує досвід науково-технічного перекладу, найбільші труднощі виникають під час передачі лексичних одиниць (термінів, загальнонаукових і загальнонавчаних слів) тексту оригіналу. Велика кількість перекладацьких помилок припадає на сферу лексики (словникового складу мови), бо саме вона є найдинамічнішою складовою мови науки і техніки, постійний розвиток яких викликає появу нових термінів, а також нових значень наявних термінів або загальнонавчаних слів.

Поділ складних випадків перекладу на граматичні та лексичні явища – досить умовний, адже в кожній мові граматичне тісно пов'язане з лексичним і спосіб передачі в перекладі граматичних форм і конструкцій нерідко залежить від їх лексичного наповнення [3, с. 17]. В залежності від характеру одиниць мови оригіналу, які розглядаються як вихідні у процесі перетворення, перекладацькі трансформації поділяються на лексичні та граматичні. Під час перекладу англійською мовою російських або українських наукових текстів має місце перебудова речення, додавання чи перестановка тих чи інших одиниць [2, с. 23].

Обов'язковою умовою адекватного перекладу є вміння правильно аналізувати граматичну будову іншомовних речень, мати широкі знання граматичних норм цільової мови та сталі навички мовлення мовою перекладу, у тому числі навички вживання у перекладі слів, словосполучень та синтаксичних конструкцій, які є у мові перекладу і які відсутні у мові оригіналу [1, с. 101].

Все вищесказане дає можливість говорити про те, що для правильного перекладу фахового тексту не достатньо самого лише словника, потрібні такі складові, як певні знання в галузі, до якої відноситься текст, що перекладається, та лексико-семантичне і лінгвокультурне розуміння цього тексту. Для того, щоб вірно зрозуміти текст, потрібно добре знати предмет і пов'язану з ним англійську термінологію. Крім того, для правильної передачі змісту тексту потрібно знати відповідну українську термінологію і добре володіти українською літературною мовою. Переклад за допомогою словника знайомих однозначних термінів не викликає труднощів, але у випадках багатоваріантного перекладу, свідомий вибір терміну може ґрунтуватися лише на знаннях певного рівня у відповідній галузі. До того ж, треба враховувати стилістичні відмінності між англійським і українським фаховим текстом.

Література

1. Алексеева И. С. Профессиональное обучение переводчика. СПб. : Союз, 2001. 288 с.
2. Зарівна О. Т. Основні способи та прийоми перекладу науково-технічних текстів у вищих навчальних закладах. Чернівці :

Вісник Чернігівського державного педагогічного університету, 2011. 100 с.

3. Карабан В. І. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову: [навчальний посібник]. Вінниця : Нова книга, 2003. 126 с.

Біляєва К. В., студентка

Бережна О. О., ст. викл.

Запорізький національний технічний університет

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ

Стрімкий розвиток науки і техніки, сучасних інформаційних технологій, значні зміни в житті суспільства, а саме відкритість кордонів, інтенсифікація процесів міжкультурної комунікації диктує необхідність всебічного опису, вивчення і аналізу нових пластів термінологічної лексики. Незважаючи на систематичну і цілеспрямовану роботу в галузі дослідження термінологічних систем, окремі термінології досі недостатньо вивчені спеціалістами у галузі лексикології. Зокрема, це стосується електротехнічної термінології, яка відноситься до числа найбільш великих і складних терміносистем.

Час та прогрес не стоять на місці і сучасна електротехнічна термінологія перебуває в постійній динаміці – розвивається, оновлюється, вдосконалюється відповідно до розвитку самої електротехнічної галузі. До того ж, у світі з'являються новітні технології з цієї галузі, пристрої, деталі, які потребують термінологічної номінації та фіксування в лексиконі цієї галузі знань.

Під терміном, зазвичай, розуміється мовний засіб вираження спеціального поняття. О. С. Ахманова визначає термін як «слово чи словосполучення спеціальної (наукової, технічної і т.п.) мови, яке створене, отримане чи запозичене для точного вираження спеціальних понять і позначення спеціальних предметів» [2]. В. І. Карабан визначає термін як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки; науково-технічні терміни становлять суттєву складову науково-технічних текстів [4, с. 54].

В. П. Даниленко також дотримується точки зору, що «термін – це слово (чи словосполучення) спеціальної сфери застосування, яке називає спеціальне поняття» [3].

А. Я. Коваленко за структурою виділяє наступні типи термінологічних одиниць [6, с. 258]: прості – *image* – зображення; *number* – кількість; похідні – *adaptation* – адаптація; складні – *thresholding* – порогова обробка; *electromagnetism* – електромагнетизм;

багатокомпонентні терміни (*circle radon transformation* – кругове перетворення Радону).

Давайте розглянемо ці типи термінологічних одиниць. *Прості терміни* – це слова, які складаються лише з однієї основи з афіксами чи без них, наприклад: *hue, image*. *Непохідним* називається слово, яке не утворене від іншого слова, а відтворюється у нашій свідомості цілісно, наприклад: *detect, form*. *Похідним* називається слово, що утворене від іншого слова або на базі інших слів за існуючими у мові зразками (схемами): *formation, detection* та інші.

Розглянемо простий термін на прикладі: *The proposed method results into over-segmented WBCs and the testing image set does not include overlapped, edge touching cells, яке перекладемо наступним чином – Запропонований метод отримує надмірно сегментовані білі кров'яні клітини, а безліч досліджувальних зображень не включає перехресні клітини та ті, які торкаються краю* [7, с. 1]. Термін *method* за будовою є простим, оскільки складається з однієї основи і належить до непохідного терміна. Цей термін був перекладений, використовуючи метод транскодування, тобто ми переклали термін шляхом відтворення його форми за допомогою букв мови перекладу.

Detection of WBC has been considered as circle fitting problem in and electromagnetism-like optimization algorithm has been used – Виявлення білих кров'яних тілець вважається проблемою при наближенні за допомогою кола, і використовується алгоритм оптимізації типу електромагнетизм [7, с. 1]. У даному реченні простий термін *detection* перекладається за допомогою добора словникового відповідника.

Особливо широко використовують у термінології складні слова. Згідно І. В. Арнольду, *складним словом* називається поєднання двох або, рідше, трьох основ, що функціонують, як одне ціле і які виділяються у складі речення як особлива лексична одиниця, завдяки своїй цілісності, а саме: орфографічно (злитим або дефісним написанням), фонетично (об'єднуючим наголосом), а також синтаксично [1, с. 85]. Розглянемо приклад: *The gray-scale image X has been obtained as $X = 0.299X^{(1)} + 0.587X^{(2)} + 0.114X^{(3)}$* – **Напівтонове зображення** *X* було отримано як $X = 0.299X^{(1)} + 0.587X^{(2)} + 0.114X^{(3)}$ [7, с. 2]. Слово *gray-scale image* за будовою є складним терміном, бо складається з декількох слів. Перекладаючи цей термін використовувався метод добору словникового відповідника. У реченні *Erosion operator (disk shaped structuring element of size 5) has been used to minimize the noise and the non-relevant structures in the resulting image* [7, с. 2] – **Операція ерозії** (структурний елемент із розміром 5 у вигляді диску) використовується для мінімізації шуму та невідповідних структур у кінцевому зображенні – слово *operator* перекладено шляхом заміни, тобто ми замінили форму слова з оператор на операція, а також спосіб *перестановки*, тобто замінили розташування мовних елементів в тексті перекладу порівняно з текстом оригіналу,

слів, словосполучень, частин складного речення (*Erosion operator* – Операція ерозії). Словосполучення *non-relevant structures* – не релевантні структури перекладаємо методом калькування.

У галузі електротехніки доволі часто використовують багатокомпонентні терміни (*circle radon transformation* – кругове перетворення Радону). *Багатокомпонентний термін* – це термін, що складається з декількох компонентів (за кількістю терміноелементів можна виділити двокомпонентні, трикомпонентні та полікомпонентні терміносполучення: *intensity model* – модель яскравості; *cell detection* – виявлення клітин, *sound level meter* – шумомір, *door-lock warning lamp* – контрольна лампа, яка сигналізує про те, що двері відчинено). Розглянемо на прикладі: *Contrast enhancement (using intensity stretching techniques) and segmentation (based on hue, saturation, intensity model) improve the visibility and decompose the leukemia images into blast and nucleus parts.* – Підвищення контрастності (за допомогою методів збільшення інтенсивності) та сегментація (на основі тону, насиченості, моделі інтенсивності) покращують видимість і розділяють зображення клітин при лейкемії на бластні та ядерні сегменти [7, с. 1]. Термін *intensity model* – модель інтенсивності перекладено, використовуючи методи транскодування та заміни (змінено порядок слів). In [5], *blood cells segmentation has been proposed using a variant of watershed transform i.e, minimum area watershed and circle radon transformation (CRT)* – У [5] була запропонована сегментація кров'яних клітин, використовуючи варіант трансформації по вододілу, тобто мінімальну ділянку вододілу та **кругове перетворення Радону** [7, с. 1]. Цей термін перекладений способом калькування.

Отже, у нашому дослідженні складні та багатокомпонентні терміни займають найбільшу частину. Ми дослідили лексику галузі електротехніки за структурою і встановили, що вони поділяються на прості, похідні, складні та багатокомпонентні, а також дослідили способи їхнього перекладу. Переклад термінології здійснюється за допомогою таких міжмовних трансформацій, як: лексичні, лексико-семантичні та лексико-граматичні. Одним із найпростіших та найпоширеніших засобів перекладу терміна є прийом *транскодування* (наприклад, *diode* – діод) [6, с. 75]. Іншим поширеним засобом перекладу, який найчастіше застосовується при перекладі складних за структурою термінів, є *калькування* (*input image* – вхідне зображення) [6, с. 76].

Для випадків, коли неможливо знайти точний еквівалент конкретному терміну, або ж коли застосування інших засобів недоречно, використовують такі прийоми перекладу, як конкретизація, генералізація, добір словникового відповідника та заміна (*Erosion operator* – Операція ерозії).

Література

1. Арнольд И. В. Лексикология современного английского языка. М. : Высшая школа, 1986. 295 с.
2. Ахманова О. С. Очерки по общей и русской лексикологии. М., 1957. 157 с.
3. Даниленко В. П. Семантическая структура специального слова и ее лексикографическое описание. Свердловск, 1991. 155 с.
4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: учбовий посібник. Вінниця : Нова Книга, 2001. 303 с.
5. Кащишин Н. В. Структурна диференціація та функціонування термінологічних одиниць в англомовному дискурсі // Нова філологія. 2009. № 36. С. 260-264.
6. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : навчальний посібник. К. : Інкос, 2001. 320 с.
7. Komal N. S., Mohsin M. R., Ghafoor A., Naima I. Overlapping White Blood Cells Detection Based on Watershed Transform and Circle Fitting. Islamabad : National University of Science and Technology (NUST), COMSATS Institute of Information Technology, 2017. 5 p.

Вельможко К. Г., студентка

Бережна О. О, ст. викл.

Запорізький Національний Технічний Університет

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ РАДІОТЕХНІКИ

Науково-технічні тексти характеризуються особливим стилем, який відрізняє їх від інших типів текстів. При перекладі таких текстів ця особливість створює додаткові труднощі та проблеми. Для правильного розуміння та перекладу простого терміна важливо знати його словотвірну і морфологічну структуру, семантичні відмінності загальноживаних слів.

Виділяють наступні способи перекладу термінів:

1. Транскодування – спосіб перекладу, при якому передача звукової або графічної форми слова здійснюється засобами абетки мови перекладу: *astrometry* – *астрометрія*, *calculator* – *калькулятор*, *diagonal* – *діагональ*.

2. Калькування – передача не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу: *air traffic control* – *контроль повітряного руху*, *aircraft attack* – *атака літака*, *atomic density* – *щільність атомів*.

3. Описовий переклад – це спосіб перекладу, що полягає у заміні оригінальних слів в мові перекладу із збереженням їхнього змісту: *difficult-to-detect objects* – *об'єкти, що важко виявити*, *radar absorbing material* – *матеріал, який поглинає радіолокаційне випромінювання*.

4. Головним прийомом перекладу термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. За визначенням А. Коваленко, еквівалент – постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова [1 с. 67].

5. Прийом опису – передача слова за допомогою поширеного пояснення значення англійського слова. Цей прийом вживається як у випадку відсутності відповідного за значення слова в рідній мові, так і при поясненні слова у словнику: *radar absorbing material* – *матеріал, який поглинає радіолокаційне випромінювання*, *difficult-to-detect objects* – *об'єкти, що важко виявити*;

Значні труднощі викликають терміни, до складу яких входять групи слів, так звані багатокомпонентні терміни. При перекладі багатокомпонентного терміна необхідно з'ясувати його склад, визначити головне слово та порядок, згідно якому слід розкривати значення даного словосполучення (оскільки порядок слів багатокомпонентного терміну у більшості випадків доведеться підкоряти законам української мови, порядок слів якої відрізняється від порядку слів в англійській мові) [3, с. 45].

Найбільш складними для перекладу є терміни, які мають різні значення не тільки в різних галузях науки і техніки, а й навіть в одній галузі. Таке слово, що має кілька словникових відповідностей, варіантів, аналогічних йому за значенням, перекладається шляхом підбору аналогу, який найточніше передавав би значення терміну в залежності від лексем, які знаходяться в тісному поєднанні з даним словом [2, с. 89].

Отже, проаналізувавши все вище зазначене, можна зробити висновок, що, в загалом, радіотехнічні терміни мають такі самі шляхи передачі з англійської мови на українську як і всі інші терміни. Головною проблемою перекладу таких термінів та термінів-словосполучень є їх багатозначність не тільки серед різних галузей науки, але й всередині самої радіотехнічної сфери.

Література

1. Коваленко А. Я. Науково-технічний переклад: навчальний посібник. Тернопіль : Вид-во Карп'юка, 2001. 284 с.

2. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу: навчальний посібник. К. : КНУ ім. Шевченка, 2001. 290 с.

3. Петухов С. В., Бурукина О. А. Особенности перевода английских и русских технических текстов на современном этапе // Третьи Федоровские чтения. Университетское переводоведение. СПб., 2002. С. 44-72.

ІТ-ПЕРЕКЛАД: СПЕЦИФІКА ТА ТРУДНОЦІ

На сьогоднішній день неможливо уявити життя сучасної людини без використання передових розробок з області інформаційних технологій і програмного забезпечення. А документація на таке обладнання містить специфічні терміни, зрозумілі лише ІТ-фахівцям і викликають труднощі у звичайних технічних перекладачів. Ці обставини призвели до виділення ІТ-перекладів в окремий вид письмового перекладу.

ІТ-переклад – це переклад у галузі інформаційних технологій, який на сьогодні вважається одним із найскладніших [1]. **До перекладу галузі ІТ відносяться такі документи:** концептуальні проекти із впровадження ERP рішень (англ. Enterprise Resource Planning – планування ресурсів підприємства), керівництво для користувачів і адміністраторів; технічна документація і сервісне керівництво для комп’ютерного, мережевого і телекомунікаційного устаткування; документація і інструкції з монтажу, апаратної і програмної конфігурації, експлуатації і обслуговуванню складних ІТ-систем і рішень (серверні системи, системи зберігання даних, обчислювальні центри, суперкомп’ютери [2]. Мета таких текстів – донести до читача інформацію про новинки сфери інформаційних технологій, інформаційної безпеки.

Серед особливостей ІТ-перекладу виділяємо наступні:

- велика кількість в тексті абревіатур і скорочень. Крім загальноприйнятих скорочень в вузькоспеціалізованому тексті можуть зустрічатися специфічні абревіатури (ICR – Intelligent Character Recognition або Image Character Recognition – інтелектуальне розпізнавання символів або машинне розпізнавання текстів, що складно читаються: CSMA / CA – Carrier Sense Multiple Access / Collision Avoidance (колективний доступ з контролем носіїв інформації і вилученням конфліктів));

- наявність спеціалізованої термінології, яка, до того ж, постійно оновлюється, адже вся сфера ІТ стрімко зростає і розвивається (cloud technology, app server). В цьому випадку перекладачеві необхідно коректно підібрати еквівалент даного терміну або виразу, який максимально точно передаватиме сенс інформації.

- широке застосування запозиченої термінології (orphan records, slave database). Дана особливість перекладу в сфері інформаційних технологій полягає в тому, щоб правильно визначити термінологію,

запозичену з інших галузей, яку необхідно перевести. Адже багато термінів універсальні і не вимагають перекладу.

Складність виконання якісного перекладу за тематикою ІТ, як і за іншими технічними тематиками, полягає в тому, що професійні лінгвісти, маючи гуманітарну освіту, як правило, недостатньо добре орієнтуються в предметній області перекладу.

Одні й ті ж слова, які ми щоденно використовуємо, можуть мати і мають абсолютно інше трактування в сфері ІТ, наприклад, log (поліно, колода) – журнал/файл реєстрації, encapsulation (герметизація) - приховування реалізації від користувача/клієнта. Є слова, які після перекладу мають схоже значення, але фактично не є однаковими, зокрема: inheritance (успадкування) – один з принципів об'єктно-орієнтованого програмування, що дозволяє описати новий клас на основі вже існуючого (батьківського, базового) класу чи інтерфейсу. Для кожної галузі є притаманними свої специфічні терміни, і ІТ галузь не є виключенням.

Література

1. Кузнецова Ю. С. Лексические особенности англоязычных журналов в сфере IT // Молодой ученый. Казань, 2014. № 9. С. 537-540.

2. Єлісеєва С. В. Переклад і локалізація у сфері інформаційних технологій // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія : Філологія. Мовознавство. 2015. Т. 255, Вип. 243. С. 32-36. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdufm_2015_255_243_8.

Дворник О. С., студентка

Матковська Г. О., викладач

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНОЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ «THE BIG BANG THEORY»

В процесі відтворення різноманітних текстів цільовою мовою перекладач може стикатися з певними труднощами, оскільки дуже часто буває неможливим використати буквальний словниковий відповідник. Тоді постає необхідність в перетворенні внутрішньої форми слова чи словосполучення, або ж його повної заміни, тобто вдатися до перекладацьких трансформацій. За визначенням

О. О. Селіванової, трансформація – це основа більшості прийомів перекладу, яка полягає в зміні формальних або семантичних компонентів вихідного тексту при збереженні інформації, призначеної для передачі [3, с. 536]. В. І. Карабан визначає перекладацькі трансформації, як певні операції, які спрямовані на вирішення перекладацьких труднощів, та мають на меті зберегти повноцінність змісту оригіналу у тексті перекладу. За словами дослідника, перекладацькі трансформації можуть комбінуватися, тим самим приймаючи вигляд складних комплексних трансформацій [1, с. 12-13]. Наступні приклади демонструють особливості використання трансформаційних перетворень з метою досягнення перекладацької еквівалентності:

A neutron walks into a bar and asks how much for a drink. The bartender replies, 'For you, no charge' [4].

Нейтрон заходить в бар і питає: "Скільки з мене за напій?", бармен відповідає: «З тебе нуль» [5].

У цьому прикладі, при перекладі словосполучення по **charge**, були застосовані прийоми антонімічного перекладу, модуляції та генералізації. Вихідне словосполучення в заперечній формі перекладено вже в стверджувальній формі. Словниковий відповідник терміну «**charge**» у тематиці фізика – «заряд» [2, с. 82]. Тобто значення лексеми цільової мови логічно виводиться зі словосполучення мови оригіналу: заряд нейтрону дорівнює нулю. Окрім того, значення лексеми цільової мови набуває більш широкого значення.

It's startling you haven't considered a Lorentz invariant [4].

Це вражає, що ти не розглянув Лоренц-інваріант [5].

Як вже зазначалось, перекладацькі трансформації можуть поєднуватися, тим самим утворюючи комплексні трансформації. Під час перекладу терміну **Lorentz invariant (Лоренц-інваріант)** були застосовані як прийом транскрипції **Lorentz (Лоренц)**, так і прийом транслітерації **invariant (інваріант)**.

Проаналізувавши переклад наукових термінів на матеріалі американського комедійного серіалу *The Big Bang Theory*, можна зробити висновок, що досить часто перекладачі ситкому вдавалися до використання лексичних трансформацій транскодування та калькування, під час перекладу наукових термінів. Це факт вказує на те, що велика кількість термінів та термінологічних словосполучень є безеквівалентною лексикою при перекладі українською мовою. Проаналізувавши випадки використання лексико-семантичних трансформацій, прийомів генералізації, конкретизації та модуляції, в перекладі науково-технічних термінів на матеріалі серіалу, варто зауважити, що ці прийоми зустрічаються доволі рідше. Це пояснюється тим, що у випадку перекладу термінів їх значення слід передавати якомога правильніше та точніше. Граматичні трансформації також

досить часто використовуються при перекладі аналізованого серіалу, оскільки перекладач іноді змушений вдаватися до використання цього типу трансформацій, задля того, аби не порушувати граматичні норми української мови.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Вінниця : Нова Книга, 2001. Ч. II. 302 с.

2. Новий англо-український, українсько-англійський словник. New English-Ukrainian, Ukrainian-English Dictionary: близько 60000 слів / [упоряд. В. Ф. Малишев, О. Ю. Петраковський]. Харків : Друкарський Центр «Єдинорог», 2001. 576 с.

3. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2011. 844 с.

4. Series 03. Episode 18 – The Big Bran Hypothesis. URL : <https://bigbangtrans.wordpress.com/series-3-episode-18-the-pants-alternative/>

5. Теорія великого вибуху (Сезон 3) URL : <https://userials.pro/125-teorya-velikogo-vibuhu-sezon-3.html>.

Жеребцов О. О., студент
Кузнєцова І. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕРМІНІВ ФУТБОЛЬНОЇ СФЕРИ

Футбольна термінологія в англійській мові становить великий інтерес для вивчення та аналізу. Ця група номінативних одиниць є часто вживаною, адже футбольна лексика має багато користувачів, тому що футбол є популярним видом спорту у світі. У випадку, коли словник не дає точного еквівалента тому чи іншому термінові, або ж коли застосування калькування, транслітерації недоречне, можливими також є інші прийоми перекладу. До таких трансформаційних прийомів, що застосовуються при перекладі термінів відносять конкретизацію, генералізацію та описовий переклад.

Як відомо, конкретизація – процес, при якому одиниця більш широкого конкретно логічного змісту передається в мові перекладу одиницею конкретного змісту. В українській мові необхідно робити заміну слова чи словосполучення, що мають більш широкий спектр значень, еквівалентом, який конкретизує значення згідно контексту або стилістичних вимог. Наприклад, «*вдаряти м'яч*» може відноситися до різних ситуативних умов, і в значній мірі упорядковується контекстом; в англійській мові цьому поняттю будуть відповідати різні більш вузькі

за значенням одиниці, в залежності від контексту: *to kick a ball* – вдаряти м'яч ногою, *to head a ball* – вдаряти м'яч головою, *to hit a ball* – відбивати м'яч, *to cut a ball* – легко вдаряти м'яч кулаком, *to return a ball* – повертати м'яч, *to volley a ball* – вдаряти м'яч з льоту, *to slog a ball* – вдаряти м'яч сильно.

При перекладі термінів футболу також можливим є застосування генералізації. Генералізація вихідного значення використовується в тих випадках, коли міра інформаційної впорядкованості вихідної одиниці вища за міру впорядкованості одиниці, що відповідає їй за змістом у мові перекладу. Наприклад, *to move forward the ball* – *вести м'яч*.

Проблема адекватності перекладу футбольної термінології стосується існування в термінології такого явища як синонімія. Інколи синоніми спортивного терміна виконують функцію пояснення, але найчастіше до терміна іншомовного походження виникає синонім, створений

на рідному ґрунті: *forward* – *форвард* – *нападник*, *goalkeeper* – *голкипер* – *воротар* та ін. Це терміни-дублети. Можливості перекладача, в такому випадку не обмежені.

При застосуванні описового перекладу важливо слідкувати за тим, щоб словосполучення в мові перекладу точно і повно передавало всі основні ознаки поняття, позначеного словом оригіналу. Наприклад, футбольний термін *tight* має такі основні ознаки: *тугий*, *тісний*, *цільний*, а тому при перекладі описовим способом слід зберегти всі ці головні ознаки: *tight end* означає *гравця, який саме грає цільно з лінії оборони*.

Перед застосуванням цього прийому перекладу неологізмів необхідно виконати попередню умову правильності перекладу неологізмів – переконатися, що в мові перекладу відсутній перекладний відповідник (зрозуміло, що перекладні словники ще не могли його зафіксувати, проте він може бути зафіксований, зокрема, у вже перекладеній нещодавно в літературі), щоб не створювати термінологічні дублети в мові перекладу. Наприклад, термін *Gordy Howe hat trick* перекладається, як *забитий гол, результативний пас та вилучення за одну гру*, позначає *своєрідний рекорд, який таким не являється*. Даний *хет трік* можна виконати, досягнути, але ніколи не перевершити, адже така комбінація досягнень за одну гру була названа на честь гравця, який вперше це виконав. За гру можна вилучатись, забивати більше ніж один гол, віддавати стільки ж результативних передач, але поєднання всього цього разом є чимось особливим, що знайшло своє відображення на лексичному рівні.

Таким чином, щоб правильно застосувати такий прийом перекладу, необхідно добре знати предметну сферу футбольного тексту, що перекладається, щоб правильно розкрити зміст позначеного неологізму.

Жигулін В. В., студент
Кузнєцова І. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ ТЕЛЕСКОПІЧНИХ ОДИНИЦЬ

Питання про передавання телескопічних одиниць під час перекладу є актуальним, оскільки блендінг на сьогодні отримує все більш широке розповсюдження в різних мовах. Блендінг як спосіб породження структурно і семантично неординарних лексем визнається питомим способом словотворення англійської мови, що ставить певні труднощі перед перекладачем. При роботі з телескопічною одиницею перекладач повинен задіяти цілу низку професійних компетенцій, умінь і навичок з ідентифікації названих одиниць у тексті перекладу, їх структурно-семантичного аналізу, визначення прагматичних і стилістичних особливостей, інтерпретації закладених в основу телескопічних слів національних реалій і творчого відтворення виявлених характеристик у відповідних одиницях мовою перекладу.

Телескопні одиниці є складними словами для перекладу, оскільки знайти ці слова в словниках у більшості випадків практично неможливо, особливо якщо слово з'явилося зовсім нещодавно. Уся справа в тому, що словники публікуються не так швидко, як відбувається розвиток усіх сфер людського життя і відповідно виникнення нових понять і слів, що їх позначають. І все ж таки, на нашу думку, відсутність словників телескопних одиниць не можна назвати головною проблемою, з якою стикається перекладач під час перекладу текстів з телескопічними словами.

Основною проблемою перекладу телескопізмів є з'ясування значення нового слова. Дуже часто трапляється так, що немає телескопічної одиниці в англо-українському словнику. Найчастіше перекладач змушений з'ясувати значення слова з контексту. Іноді також слід враховувати історію виникнення нового слова і асоціації, які пов'язані з ним. Для з'ясування значення телескопізма слід брати до уваги і його структуру, оскільки нові слова, зазвичай створюються на основі вже існуючих слів. Вважаємо, що телескопізми утворюються такими шляхами: наданням вже існуючому слову нового лексичного значення; утворенням форм за аналогією з уже існуючими в даній мові; конверсією; утворенням скорочення вже існуючого; за допомогою продуктивних суфіксів та префіксів. Щодо перекладу телескопізмів-неологізмів, то, як зазначають науковці, спеціальних прийомів перекладу не існує. Нерідко, коли еквівалент перекладу відсутній, для відтворення телескопізмів англійської мови українською використовують низку прийомів. До них можна віднести транслітерацію та транскрибування,

калькування, описовий переклад, а також створення лексеми за аналогічною словотворчою моделлю. Спосіб транскрипції або транслітерації застосовується щодо запозичених телескопізмів. Запозичення телескопічних одиниць відбувається в результаті виникнення і поширення вдалого найменування для об'єкта або явища навколишньої дійсності, які отримали велику популярність: *Pokermania* < *Pokemon* + *mania*, *spamdexing* < *spam* + *indexing*, *Microsoft* < *microcomputer* + *software*. Вочевидь, що в даному випадку від перекладача потрібно застосування всебічних загальнонаукових і лінгвокраїнознавчих знань. Деякі телескопічні одиниці англійської мови можуть перекладатися за допомогою калькування. Причому, в ряді випадків використання прийому калькування зумовлено мовним пуризмом, тобто пов'язане зі спробою уникнути запозиченої іншомовної лексеми або її елемента, що відповідає одному з основних принципів роботи професійного перекладача: наприклад, слово *motel* – *мотель* передається шляхом перекладу за частинами як *автимилиця*.

Отже, вибір калькування або транскодування часто задається словником, однак багато випадків, особливо пов'язані з історико-культурними іменами, рідкісними географічними назвами, новими термінами, вимагають самостійного рішення перекладача.

Коростовець М. Г., студентка
Хавкіна О. М., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ІДЕОГРАФІЧНІ СИНОНІМИ ЯК ОДНА З ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ПРОБЛЕМ

Сучасний розвиток суспільства і глобалізаційні процеси стирають кордони; все більше і більше людей, особливо молоді, мають можливість подорожувати, навчатися, працювати за кордоном. Кількість інтернаціональних проєктів різної спрямованості збільшується у геометричній прогресії. Як ніколи стає важливим порозуміння між представниками різних національностей, посилюючи важливість ролі перекладачів у всіх цих процесах. Проте недосвідчені перекладачі стикаються у своїй роботі з досить великою кількістю труднощів, однією з яких є проблема вибору з ідеографічних синонімів.

Під **синонімами** розуміють мовні одиниці або структури, які відрізняються формально, проте мають подібну або однакову семантику. **Синоніми**, позначаючи одне явище дійсності, називають його по-різному: виділяючи в предметі різні його властивості, або характеризуючи даний предмет з різних точок зору. Саме тому синоніми, позначаючи один і той самий предмет чи поняття, як правило,

не є абсолютно ідентичними словами по відношенню одне до одного, як з точки зору семантики, так і з точки зору своїх емоційно-стилістичних властивостей. Вони майже завжди відрізняються одне від одного: 1) певними відтінками лексичного значення; 2) емоційно-експресивним забарвленням; 3) приналежністю до певного стилю мови; 4) областю вживання; 5) здатністю поєднуватися з іншими словами тощо.

Учені виділяють такі види синонімів: смислові / ідеографічні (відрізняються відтінками значення); стилістичні (різняються емоційною забарвленістю або приналежністю до різних стилів); фразеологічні (відрізняються своєю сполучуваністю з іншими словами; абсолютні (які можуть замінити один одного у більшості ситуацій слововживань і у більшості контекстів).

За допомогою ідеографічних синонімів носії будь-якої мови можуть передати найтонші відтінки в значеннях слів, підбираючи лексичні одиниці, що дозволяють із граничною точністю деталізувати уявлення про факти і предмети, які описуються. Так, наприклад лексему «похмурий» можна перекласти різними еквівалентами, враховуючи контекст і валентність слів: *похмура людина* – *upset man* (у значенні «засмучена»), *похмуре небо* – *dark sky* («темне»), *похмурий вигляд* – *gloomy look* («понурий»), *похмурий характер* – *bad character* («поганий»).

Таким чином, можемо зробити певні висновки. При перекладі ідеографічних синонімів потрібно звертати увагу на контекст, а також брати до уваги валентність тієї чи іншої лексеми. Використання цих методів допомагає дібрати адекватний відповідник перекладуваної лексеми. Перспективи подальших досліджень полягають у більш детальному вивченні природи синонімів, оскільки такі наукові розвідки сприятимуть добору найоптимальніших перекладацьких стратегій.

Література

1. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
2. Кемінь У. В., Сивак Л. М. Синонімія як явище в сучасній економічній термінології // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2015. № 14. С. 98-100. URL : <http://vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v14/27.pdf>
3. Вибір синоніма під час перекладу. Переклад термінів. URL : <https://lektsii.org/4-28646.html>

Крашевська І. В., студентка
Кузнецова М. О., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

«ДИНАМІЗМ» ГАНДБОЛУ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НІМЕЦЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

За своєю природою мова текстів гандбольного дискурсу в засобах масової інформації (далі – ЗМІ) є доволі складним явищем через відсутність чіткої нормативно-термінологічної визначеності та шляхів передачі гандбольних понять при перекладі. Розвідки в сфері гандбольної лексики німецькомовних ЗМІ зумовлені тим, що саме німецька мова виступає однією з основних локацій появи і функціонування гандбольних терміноелементів з огляду на інтенсивний розвиток гандболу в німецькомовних країнах, зокрема в Німеччині та Австрії, де базується штаб-квартира Європейської федерації гандболу, яка є осередком не тільки європейського, але й світового гандболу.

Дослідження фахових текстів засвідчують, що ключовою метою вживання гандбольної лексики в контексті ЗМІ є відтворення «динамізму» – визначальної особливості гандболу як командного виду спорту. Більш динамічний і швидкісний характер гандболу в німецькомовних країнах отримує відображення в лексичних одиницях гандбольного дискурсу. Саме тому, під час їх трансляції українською мовою перекладач повинен віднайти шляхи максимального збереження їх емоційно-експресивного навантаження.

У результаті аналізу низки статей впливового Інтернет-видання *www.handball-world.com* можна запропонувати кілька способів відтворення німецькомовного «динамізму» українською мовою. Невелика кількість лексичних одиниць, виокремлених під час дослідження, має однозначний **словниковий відповідник**, що зберігає стилістичне забарвлення лексем, наприклад: *amtierender Meister* – чинний чемпіон; *die Berufung* – виклик у збірну; *Eins-gegen-Eins* – один на один; *den Endrundeneinzug sichern* – забезпечувати вихід в заключний раунд; *die Hausherren* – господарі майданчика; *die kommende Spielzeit* – наступний сезон; *die Schuhe an den Nagel zu hängen* – шишати бутси на цвях; *der Toptorjäger* – головний бомбардир; *das Tor hüten* – захищати ворота тощо.

Також винайдено ряд лексичних одиниць, трансляція яких уможливорюється шляхом звертання до таких видів перекладу та перекладацьких трансформацій, як **смысловий розвиток** (*drücken das Gaspedal weiter* – продовжувати набирати оберті; *lockerer Auftaktsieg* – легка стартова перемога; *zurechtkommen* – підбирати ключ), **контекстуальна заміна** (*der Abwehrchef* – лідер захисту; *der Aufstieg* –

«підвищення»; *die Schlagdistanz* – зона досяжності; *der Tabellenletzter* – команда-аутсайдер; *das Umschalten auf die 6:0-Abwehrformation* – перестроювання до схеми захисту 6-0; *wechseln nach* – змінювати команду; *ziehen auf 23:10* – збільшувати рахунок до 23:10), **додавання слова** (*die Abwechslung* – заміна гравців; *das Länderspiel* – гра за збірну), **описовий переклад** (*auf der Spitze der Abwehr* – гра за «висунутого»/«хвилеріза» при схемі захисту 5-1; *Beton anrühren* – бетонувати захист; *doch für einen Umschwung reichte es nicht* – проме команда не змогла переломити гру; *das Spiel knapp für sich zu entscheiden* – завершувати гру з мінімальною перевагою на свою користь; *124 Tore zu Vische stehen hat* – мати в особистому гольовому заліку 124 м'ячі) тощо.

Очевидно, що перекладач німецькомовних текстів гандбольного дискурсу повинен не лише володіти глибокими знаннями у сфері зазначеного виду спорту, але й усвідомлювати особливості гандбольного дискурсу німецької та української мов. Збереження експресивних особливостей «динамізму» гандболу вимагає пошуків адекватних прийомів перекладу, якими найчастіше стають контекстуальна заміна та описовий переклад, при цьому виникає необхідність додавання слів з метою правильної передачі смислу та заміни однієї частини мови іншою, зокрема іменника дієсловом, з метою втілення «динамізму» гандболу як рушійної сили цього виду спорту.

Кудлай Т. С., студентка
Тарасенко К. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ПЕРЕКЛАД ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В ТЕКСТАХ ГАЛУЗИ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

Поряд із перекладом текстів художньої літератури, бурного розвитку в ХХІ столітті отримали переклади текстів мистецтвознавчої тематики. Мистецтвознавчі тексти відрізняються від текстів інших жанрів, оскільки мають власний термінологічний апарат, дуже розвинену систему художніх образів, які необхідно передати у перекладі та взаємодіють із культурологічними артефактами, здебільшого невідомими широкому загалу. Чітке розуміння особливостей перекладу термінів мистецтвознавства робить інтерпретацію тексту більш адекватною і сприяє ознайомленню з досягненнями різних галузей культурного життя.

Мистецтво, як і інші галузі, потребує такого ж чіткого перекладу текстів, створених у цій сфері. Англійська мова є однією з

найважливіших мов світу, більшість наукових праць, статей пишеться саме нею. Отже, вона також є засобом передачі інформації з мистецтвознавства. Адекватний переклад лексичних та граматичних особливостей таких текстів є досить важливою проблемою для того, щоб ці праці можна було оформити у вихідну мову і все, що вжито в наукових текстах було доступним носію української мови.

Особливу трудність в процесі трансляції текстів мистецтвознавчої галузі являють собою фразеологічні одиниці, які необхідно транслювати із мови оригіналу на мову перекладу, оскільки вони відрізняються образністю і стилістичним забарвленням. Вони мають не тільки називну, а й оцінну функцію, виражаючи ставлення мовця до предмета мовлення. Наприклад: *to take to one's heels* – *утекти* – іронічне ставлення до предмета мови і чітко розмовне стилістичне забарвлення.

Фразеологізми відіграють важливу роль у спілкуванні й надають різні відтінки способу вираження: вони можуть зробити висловлення (текст) більш емоційним, додати йому виразності, забезпечити ті чи інші культурні асоціації тощо. Дуже часто фразеологізми слугують свого роду кодом впізнавання статусу тексту (співрозмовника, теми висловлювання, відносин між учасниками комунікацій та ін.). У різних сферах мистецтва можна зустріти велику кількість таких фразеологічних словосполучень, а інколи деякі з них набувають термінологічного значення. Така тенденція присутня через те, що мистецтвом займаються саме творчі люди, які прагнуть зробити певні асоціації тих чи інших реалій. Фразеологізми в текстах мистецтвознавчої галузі можна розділити на такі групи:

1) фразеологізми, які повністю збігаються з українськими – як за значенням, так і за формою, тобто за образом, який використовується, або за складовими компонентами. Переклад фразеологічними еквівалентами: *the heel of Achilles* – *ахіллесова п'ята*;

2) фразеологізми, які збігаються за змістом, але не збігаються за образом, який лежить в їх основі. Переклад фразеологічними аналогами: *dog in the manger* – *собака на сні*. При перекладі таких фразеологічних одиниць рекомендується керуватися принципом перекладу чогось звичного таким же звичним і пам'ятати, що фразеологічні одиниці часто мають сильно виражений національний характер. Тому при доборі фразеологічних аналогів необхідно уникати таких виразів, які основані на образі з яскраво вираженим національним характером носіїв мови перекладу;

3) фразеологізми, які не мають відповідників в українській мові – ні за змістом, ні за образом. Вони перекладаються описово, калькуванням або за допомогою фразеологізма, створеного перекладачем: *to give (one) the needle* – *дратувати, нервувати (когось)*.

При перекладі фразеологічних одиниць третьої групи калькуванням та перекладацьким неологізмом потрібно враховувати, що створений перекладачем образ повинен бути зрозумілим для реципієнта, метафоричне, переносне значення повинно виводитися з прямого значення. При перекладі фразеологічних одиниць калькуванням чи фразеологічним неологізмом перекладач повинен пам'ятати про те, що ці два способи призводять до створення лексичної одиниці, яка відсутня в словнику мови перекладу.

Ладанова М. В., студентка
Підгорна А. Б., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АБРЕВІАТУР В ТЕКСТАХ ГАЛУЗІ РАДІОТЕХНІКИ

З процесом розвитку інформаційно-технічного суспільства пов'язане кількісне та якісне зростання обсягу інформації. Зрозуміло, що така інформатизація супроводжується появою численних термінів у різних сферах науки та техніки, зокрема в галузі радіотехніки. З іншого боку, виникає необхідність переробки та подачі інформації у більш лаконічному вигляді. Тема компресії тексту, яка передбачає раціональне зменшення мовних одиниць та якісне їх використання з метою ефективного інформаційного обслуговування читача, є завжди актуальною і привертає увагу дослідників.

Одним із засобів мовної компресії є абрєвіація, тобто утворення складноскорочених слів з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття. Поширення різного виду абрєвіатур пов'язане, насамперед, із прагненням мовців стисло виражати складні найменування нових установ, предметів, понять [2, с. 183-184], що є дуже актуальним для науково-технічної літератури. Для дослідження особливостей перекладу абрєвіатур галузі радіотехніки була вибрана стаття даної сфери, «Identification of a Time-Varying Curve in Spectrogram» (Визначення кривої, що змінюється із часом в спектрограмі) [3].

Оскільки скорочення репрезентує певне повне слово або словосполучення, існують чотири основних способи їхньої передачі на цільову мову: переклад відповідним скороченням, переклад відповідною повною формою слова або словосполучення, транскодування (транскрибування або транслітерування) скорочення, транскодування повної вихідної форми відповідного скорочення [1, с. 449-450].

Переклад абревіатур складається з двох основних етапів. Перший етап полягає у встановленні нескороченої форми, тобто повної форми словосполучення. Другий етап полягає у встановленні значення конкретної абревіатури. Іноді в тексті оригіналу автор у дужках поряд із скороченням позначає повну форму словосполучення, що значно полегшує переклад. Якщо форма вихідного терміну невідома, виникає потреба звернутися до галузевих словників. Після встановлення нескороченої форми абревіатури необхідно визначити, чи зафіксований даний термін у словниках. Якщо словникового відповідника не було знайдено, виникає необхідність перекладу цього словосполучення як багатокomпонентного терміну.

Проілюструємо це на прикладі. Так, повною формою абревіатури *AR* є багатокomпонентний термін *autoregressive process*. Було встановлено лексичне значення кожного з компонентів. В якості способу перекладу кожного з компонентів було обрано адаптивне транскодування. Еквівалентом абревіатури *AR* (*autoregressive process*) є *AP* (*авторегресивний процес*). В тексті активно функціонує подібна абревіатура, що має також подібну повну форму: *AP* (*autoregressive progress*) – *АП* (*авторегресивний прогрес*). Для диференціювання цих двох понять та з метою уникнення помилки, автор подає різні абревіатури, хоча, з огляду загальної тенденції утворення абревіатур, що полягає у скороченні словосполучення до перших літер слів, ці абревіатури повинні були б співпадати. Таким чином, ми виконали транскодування першої абревіатури з метою уникнення багатозначності абревіатур в одному тексті.

Проведене дослідження виявило, що найбільш розповсюдженим способом перекладу абревіатур є переклад повною формою з наведенням в дужках відповідного скорочення. Також, слід зазначити, що під час перекладу абревіатур в текстах радіотехнічної тематики перекладач повинен бути максимально уважним, адже переклад цих лексичних одиниць вимагає використання точного відповідника, який вдало та точно передаватиме значення слова мови оригіналу.

Література

1. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

2. Ліпінська А. В. Науково-технічна термінологія: навч. посіб. для дистанційного навчання / [за ред. акад. М. І. Жалдака]. К.: Університет «Україна», 2007. 219 с.

3. Klejmová E., Pomenková J. Identification of a Time-Varying Curve in Spectrogram. URL: https://www.radioeng.cz/fulltexts/2017/17_01_0291_0298.pdf (дата звернення: 05.04.2019).

ПЕРЕКЛАД ТЕРМІНІВ-СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ У ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ

Наприкінці ХХ століття людство вступило у новий етап науково-технічного прогресу, який названо інформаційною революцією. В умовах кардинальних змін у всіх сферах людської діяльності, пов'язаних з глобальною комп'ютеризацією, значною мірою зросли темпи збагачення словникового складу багатьох мов, зокрема англійської, яка зараз переживає справжній «неологічний бум». Бурхливий розвиток комп'ютерних, радіотехнічних та електротехнічних технологій спричинив активізацію номінативних процесів у фаховій мові цієї галузі, в результаті яких утворилась і продовжує утворюватись велика кількість термінологічних одиниць.

Електротехніка, яка визначається як «комплекс галузей науки і техніки, пов'язаних з радіотехнікою й електронною технікою» [1, с. 564], набула широкого вжитку в повсякденному житті в наш час. Для обслуговування кожної науки існує лексика спеціального призначення – термінологія, в даному випадку термінологія електротехніки. Вона активно входить в наш дискурс, має дуже різноманітну етимологію і різні аспекти функціонування. Дослідження проводилось на основі статті Вацлава Піореки «Methods of animal brain mapping».

Серед термінів-словосполучень розрізняють наступні:

а) вільні словосполучення (*atomic plant* – атомна електростанція, *radiation sources* – джерело випромінювання), де кожний з компонентів – термін, що може вступати в двосторонній зв'язок;

б) зв'язані словосполучення, де ізолювано взяті компоненти можуть і не бути термінами, а в поєднанні вони утворюють термін-словосполучення: (*destructive analysis* – деструктивний аналіз, *radiation protection* – радіологічний захист) [2, с. 156];

в) багатокомпонентні терміни (такі терміни можуть бути три-, чотири і більше компонентними і представлені вони в значно меншій кількості: (*laser-light amplification by stimulated emission of radiation* та ін.)

Переклад термінів-словосполучень починається з визначення головного компонента, від нього буде залежати переклад всього терміну і значення залежних слів. Щодо способів перекладу таких термінів, то найчастіше застосовуємо *описовий переклад, переклад за допомогою використання різних прийменників, калькування, рідше – транскодування.*

Проанлізуємо терміни-словосполучення на основі наступних прикладів:

1) *Methods of electrode implantation and recording were in detail described in [...]. – Методи імплантації та запису електродів детально описані в пунктах [...].*

Термін-словосполучення *electrode implantation* має тип N+N, тобто два іменника поряд. Це означає, що потрібно знайти кореневе слово, відштовхуючись від якого, робимо переклад. Таким словом є *implantation*, а *electrode* – залежне. У даному випадку, український відповідник N2 – «*електродів*», який виступає у формі родового відмінка, є постпозитивним означенням до відповідника «*імплантація*». Спосіб перекладу – калькування.

2) Розглянемо речення: *Legendre polynomial n-th degree can be expressed using the Rodrigues formula. – Многочлени Лежандра n-го ступеня можна виразити за формулою Родрігеса.*

Із нього можна вичленувати два терміни, у складі яких є власні назви: *Legendre polynomial* та *Rodrigues formula*. Вони перекладені за допомогою транскодування, а точніше *адаптивного транскодування*. Термін *Legendre polynomial* складається ще з одного слова – *polynomial*, до якого ми підбрали лексичний відповідник – *многочлен*. Таким чином, переклад одного терміну-словосполучення налічує два способи перекладу – адаптивне транскодування та пошук лексичного відповідника.

3) *We evaluated the findings based on the calculation of the normalized Root Mean Squared error. – Ми оцінили висновки на основі розрахунку нормованої кореневої середньої квадратичної помилки.*

Термін *Root Mean Squared error* є полі-компонентним, кореневе слово якого – це *error*. Для даного терміну ми застосували спосіб пошуку лексичного відповідника, адже в українській вже існує варіант його перекладу.

Отже, у нашому дослідженні терміни-словосполучення займають найбільшу частину. Відповідно, ці терміни були перекладені різними способами, що пояснюється великою кількістю нових понять, які у свою чергу складаються із різних за структурою термінів, тож потребують різних варіантів перекладу. Проаналізувавши терміни галузі електротехніки та дослідивши їхні способи перекладу, ми дійшли висновку про те, що вони ще не досить вивчені науковцями. Це пояснюється відсутністю відповідників деяких термінів в українській мові, тож для нашого перекладу ми змушені були використовувати власні варіанти. Ми дослідили терміни цієї галузі з точки зору їхнього поділу за структурою на прості, похідні складні та складені та семантикою, вичленивши три лексико-семантичні групи: назви процесів, назви характеристик та назви величин. Серед усіх термінів найбільший відсоток займають складені терміни або терміни-

словосполучення (52%), а найменший – прості терміни (16%). Це пояснюється появою великої кількості нових понять та найменувань, які називають більш технічно-складну техніку, що і потребує назв, які є багатокомпонентними. Ми застосовували різні способи перекладу, але, дослідивши всі терміни, дійшли висновку що серед простих термінів переважає транскодування, серед складних – лексичний відповідник, а серед термінів-словосполучень ніякий спосіб перекладу не переважає, застосовуються різні, тому що до кожного складеного терміну входять різні термінологічні одиниці, переклад яких здійснюється по-різному.

Література

1. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. М., 1982. 152 с.

2. Тюленев С. В. Теория перевода: учебное пособие. М.: Гардарики, 2004. 336 с.

**Недогопа М. В., студент
Тарасенко К. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ РЕКЛАМНОЇ ГАЛУЗІ

Переклад текстів рекламної галузі є однією із найактуальніших задач у сучасній філології, оскільки від якості трансляції рекламного «massage» залежить і донесення основних концептів до реципієнта, і власне відтворення того, здебільшого, емоційно-гіпнотичного впливу на споживача, якого вимагає заказник того чи іншого рекламного продукту.

При перекладі рекламних текстів йдеться, перш за все, про те, щоб підкреслити апелятивну функцію тексту в мові-перекладі. На першому плані постає рекламне повідомлення. Але воно не завжди доходить до реципієнта незмінним. Переклад може також змінити зміст оригіналу рекламного повідомлення, якщо інформація вихідного тексту не зовсім точно передана на мову-переклад. Безперечно, дуже важливо повністю і точно передати зміст тексту-оригіналу на іншу мову, його стилістичні та експресивно-емоційні особливості, що перекладачеві вдається не завжди.

Переклад рекламного тексту має яскраво виражену комунікативну спрямованість. Перекладач змушений долати лінгвістичні проблеми через певні відмінності в семантичній структурі, змістовному відношенні між оригіналом і перекладом, передачі соціолінгвістичних аспектів текстів. Специфіка англійської та української мов при перекладі обумовлює часту заміну заперечення на

затвердження, використовуються технічні прийоми: калькування, компенсація лексичних втрат, заміна фразеологізмів їх семантичними еквівалентами. Велика увага приділяється засобам виразності реклами, таким як: алегорія, різні види повторів, алітерація, паралелізм, метафора, імперативні форми дієслова та ін. Так як текст реклами – це заклик до дії, природно, що дієслово вживається частіше за інші частини мови, особливо його імперативна форма: англійською – do, try, buy, visit, have, take, bring, go; українською – зроби, спробуй, купи, прийди, візьми, дай, йди.

Переклад рекламних текстів – один з найскладніших видів перекладу. Поряд з передачею сенсу необхідний творчий підхід, адаптація тексту до соціокультурних особливостей споживача, що формує яскраво виражену комунікативну спрямованість. При перекладі рекламних текстів і слоганів використовуються наступні види перекладацьких трансформацій: перестановка, заміни, антонімічний переклад, компенсація, опущення, цілісне перетворення.

Приєм перестановки: «I'm loving it» – «Ось що я люблю!» – це яскрава ілюстрація перекладу слогана McDonalds. Тут присутній розмовний стиль мови. Так звані «розмовні конструкції» створюють емоційне забарвлення рекламного тексту.

Приєм заміни: «Schhh! You know who!» – «Знаєте, що!» – слоган реклами напою Shwepps, переведений із застосуванням трансформації «заміна». Займенник «who» в українському перекладі замінено на займенник «що».

Приєм цілісного перетворення: «Michelin it pours and reigns» - «Michelin. Повелитель зимових доріг». Тут ми бачимо заміну складного речення простим, а також цілісне перетворення. Семантика англійської мови в українському перекладі замінена повністю. В англійській мові йдеться про зчепленні шин з дорогою в дощову погоду, підкреслюється, що шини керують дорогою. В українській мові характеристика «зимової дороги» відображає проблеми дорожнього покриття в більшій мірі, і даний слоган в застосуванні до зими більш актуальний.

Антонімічний переклад: «No battery is stronger and longer» – «Ні одна батарея не працює довше» – реклама батарейки Duracell. Ми бачимо в українському варіанті додавання дієслова з негативною часткою «не працювати». Прикметник «longer» (довший) замінено на наріччя «довше». В українському перекладі відсутній прикметник «stronger».

Компенсація: «Almost Powder Make up. More than minerals» – «Almost Powder Make up. Більше ніж мінеральна пудра». Використовується додавання, у друге речення вводиться слово «пудра» (powder), а так як назва продукту перекладати на українську мову не прийнято, довелося застосувати морфологічну заміну, яка пояснює який

саме продукт рекламується. Іменник «minerals» замінено на прикметник «мінеральна».

Опущення: «Unlock the world of experiences, offers and recommendations. Your World MasterCard is a Key» – «Відкрий для себе світ і нові враження з World MasterCard». Тут ми бачимо опущення конструкції «Your World MasterCard is a Key» так як слово «unlock» означає відкривати (щось ключем) в перекладному варіанті його значення «виявляти», також відбувається заміна однорідних доповнень «offers and recommendations».

Додавання: «Stand out style» – «Оригінальний стиль. Яскраві кольори» – реклама ноутбуків Sony Vaio. Дослівний переклад цього слогана – «видатний стиль». В українському перекладі підкреслена також широка палітра кольорів.

Для того щоб рекламний слоган, перекладений з англійської мови на українську, був зрозумілий українському споживачеві, застосовуються перекладацькі трансформації. Перекладацькі трансформації дозволяють зробити його яскравим, незабутнім і нестандартним. При цьому часто первісний зміст слогана не зберігається. Таким чином, однією з головних задач перекладача є вірно зрозуміти повний зміст тексту реклами, та зуміти правильно вибрати стратегію його перекладу на іншу мову і тільки тоді перекладач зможе отримати адекватний переклад, який буде зрозумілий реципієнтам.

Овчинникова К. В., студентка

Каширіна І. В., викл.

Запорізький національний технічний університет

СПЕЦИФІКА ТЕРМІНІВ ФОТОГРАФІЇ В ТЕХНІЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Накопичення термінів відбувається в межах статичної системи – мови науки і техніки [1]. Натомість перенесення термінів на іншомовний ґрунт є динамічним, керованим низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників, процесом, вмотивованим нормою сприймаючої культури. І чим стрімкіший поступальний рух інформаційного суспільства, тим складніші завдання, що їх ставить перед тлумачем вимога збереження в процесі трансляції структурно-семантичних особливостей різноманітних термінів.

Сучасна наукова думка шукає матеріал для іновацій не фрактально, у вузьких межах певних галузей чи виробничих сфер, а радше за принципом стереоскопічного зчитування та аналізу на межі декількох дослідницьких полей. Саме так розвивається царина фотомистецтва останні десятиріччя: світло й тінь від плаского

одновимірний простору перемістилися у багатовимірний відцифрований простір, а кюези з проявлювачем у так званих «темних» кімнатах поступилися місцем складному електронному обладнанню. Єдине, що залишилося незмінним, належить мистецтву: схопити й увіковічнити картину, змусити зображення промовляти до глядача, провокувати роздуми, збурювати почуття. Звідси випливає амбівалентність англомовних термінів фотомистецтва, їхня приналежність підмові науки (згадаймо оптику та хімію), а також і техніки, зокрема й комп'ютерної, і водночас закоріненість у підмову живопису.

Якщо простежити формування терміносистеми фотомистецтва, помітно, що на ранньому етапі, як чорно-білим знімкам, їй притаманні простота й однозначність, тяжіння до однокомпонентних номінативних одиниць: *frame*, *light*, *shadow*, тощо. Широкі можливості розвитку відкриває фотомистецтву поява цифрових технологій. З'являються терміни-композиції, наприклад, *Photoshop*, і терміни значно втрачають на семантичній прозорості, поповнюючи так звані «банки термінів», з яких користають автори програмного забезпечення для машинного перекладу. Прикметно, що багато нових термінів фотомистецтва в процесі трансляції відтворено радше механічно, без жодної спроби адаптувати їх до норм української мови, яка посідає друге місце у світовій сім'ї мов за мелодійністю.

Спроби відродити питомо українську лексику, слідувати в процесі трансляції стратегії доместикації все ж відбуваються. Так наприклад, паралельно функціонують термін *фотографія* та слово загальнолітературної мови *світлина*. Але пуризм не можна на сучасному етапі вважати параметром, який визначає стратегії перекладання термінів фотомистецтва. Навпаки, домінує форенізація, спроба перенаситити українську мову термінами-запозиченнями та інтернаціоналізмами. Така традиція є методично невиправданою, але механічно повторюваною спробою виключити терміни з функціонування в системі контекстів, в тому числі й соціальному та соціокультурному, коли перекладачі, ніби й невідомо, орієнтують текст перекладу на цільового читача-білінгва, мешканця так званої *global village*, забуваючи про великі словотвірні ресурси української мови, її здатність до прозорої образності в процесі породження нових понять.

Не останню роль в нехтуванні питомих ресурсів української мови грають наслідки політики лінгвоциду, роками впровадженої на території України. Перекладаючи терміни фотомистецтва, слід особливо дбати про дієприкметникові та дієприслівникові форми й узгодження відмінків, намагатись відходити від стратегії калькування, позбуватись русифікованих граматичних форм.

Література

1. Суперанская Е. Общая терминология : Вопросы теории. М. : Наука, 1989. 246 с.

Павленко Є. М., студентка
Лещенко Г. А., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ІТ-ПЕРЕКЛАД VS НАУКОВО-ТЕХНІЧНИЙ ПЕРЕКЛАД

Науково-технічна сфера є однією з життєво важливих сфер діяльності людства. У зв'язку з бурхливим розвитком техніки та поширенням науково-технічної інформації з'явилося поняття «науково-технічний переклад». До цього перекладу відносяться такі документи: науково-технічна література, а саме, монографії, збірники та статті з різних проблем науки і техніки; учбова науково-технічна література (підручники, довідники і т.д.); науково-популярна література з різних галузей техніки; технічна і супровідна документація; технічна реклама, патенти та ін.

Найбільшими труднощами при перекладі науково-технічних текстів є:

а) **насиченість текстів термінами.** Науково-технічні терміни як мовні знаки, що репрезентують поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки, становлять суттєву складову науково-технічних текстів і є однією з головних причин виникнення труднощів при перекладі з огляду на їх неоднозначність, відсутність перекладних відповідників (у випадку термінів-неологізмів) та національну варіативність;

б) **явище багатозначності.** У мові науки і техніки це явище поширене через те, що у терміносистемах різних галузей науки і техніки широко застосовується так зване семантичне словотворення, коли існуючій формі слова приписується те чи інше значення. У деяких випадках один і той же термін має різні значення в межах різних наук. Особливими труднощами для перекладу є випадки, коли один і той же термін має різне значення в залежності від приладу чи обладнання. Вирішальним при перекладі багатозначного терміна є контекст;

в) **значна кількість неологізмів.** Зрозуміло, що такі випадки можуть створювати серйозні проблеми для перекладача. Основна умова подолання цих труднощів полягає у детальному аналізі описуваного явища і передачі його термінами, що вже є усталеними в науці. Актуальні наукові проблеми, найновіші технічні винаходи і відкриття висвітлюються у друкованих виданнях і перш за все – у періодичних виданнях, до яких і повинен звертатися перекладач.

Від науково-технічного перекладу відпочкувався ІТ переклад, який на сьогодні має статус окремого виду перекладу з чітко вираженим предметом, об'єктом дослідження і, відповідно, своєю термінологічною системою. Він є найскладнішим видом перекладу, адже ця галузь виникла порівняно недавно і постійно розвивається. Як і науково-технічні тексти, ІТ тексти насичені термінами, що зрозумілі лише людині-професіоналу в даній сфері. Порівнюючи переклад в сфері інформаційних технологій та науково-технічний переклад, приходимо до висновку, що основну різницю між ними становить наявність великої кількості сленгових слів та словосполучень в ІТ текстах. Нижче наведені приклади деяких з них:

- «**404**» – людина, яка не розуміється на чомусь.

Don't bother asking Nick. He's 404.

- **Fubar** – військовий термін, що розшифровується як «Fouled Up Beyond All Repair/Recognition» Це скорочення означає, що річ зламана настільки, що відремонтувати її просто неможливо.

There's nothing I can do about it – this stuff is totally FUBAR.

- **Root** – привілейований користувач. А точніше, спеціальний обліковий запис в операційній системі, власник якої має повноваження на виконання всіх без винятку операцій.

Gentoo has some default protection against normal users trying to su (swipe up) to root.

Кількість термінів, що використовуються в сфері ІТ, невпинно зростає. Аби бути компетентним та здійснювати правильний та якісний переклад, перекладач має завжди стежити за новими поняттями, що все частіше з'являються в таких текстах.

Портна А. А., студентка

Підгорна А. Б., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ СКЛАДЕНИХ ТЕРМІНІВ (на матеріалі текстів радіоелектротехніки)

Галузь радіоелектротехніки відіграє важливу роль у світі сучасних технологій, оскільки є основою бездротових комунікацій. Проаналізувавши фаховий текст, було знайдено чимало складених термінів, які позначають ще неіснуючі в українській мові поняття, а отже і виникає потреба їх якісного та адекватного перекладу. Цим зумовлюється **актуальність** даної роботи. **Метою** цією наукової розробки є аналіз складених термінів галузі радіоелектротехніки, а також з'ясування способів їх перекладу. **Об'єктом** даного дослідження

є англомовні складені терміни галузі радіоелектротехніки, а **предметом** – особливості та способи перекладу даних термінів українською мовою.

У досліджуваній підсистемі вагоме місце посідають багатокомпонентні терміни. За кількістю терміноелементів було виявлено двокомпонентні, трикомпонентні та полікомпонентні терміносполучення. Оскільки переклад багатокомпонентних термінів зазвичай неможливо виконати, використовуючи лише один спосіб, переклад найчастіше відбувається шляхом поєднання декількох: *adaptive beamforming* – адаптивне формування променів (переклад шляхом транскодування та калькування), *detection statistics* – статистика виявлення (переклад шляхом транскодування та перестановки слів), *inner loop* – внутрішня петля (переклад шляхом калькування), *interference-temperature estimation* – оцінка температури інтерференції (транскодування та добір словникового відповідника), *Nash equilibrium* – рівновага Неша (транскодування, добір словникового відповідника та перестановка слів), *time-frequency distribution* – часово-частотний розподіл (калькування).

Як бачимо, найрозповсюдженішими перекладацькими прийомами є транскодування та калькування, тобто відтворення звукового/літерного та комбінаторного складу слова відповідно. Важливо, однак, акцентувати увагу на тому, що переклад шляхом калькування та транскодування не завжди є доречними. Наприклад, у проаналізованому тексті поняття *cognition* може використовуватися в різних ситуативних умовах, і його правильне розуміння значною мірою упорядковується контекстом. Так, при перекладі назви новітньої технології *cognitive radio* – когнітивне радіо використовується транскодування двох термінів у межах одного словосполучення, але при перекладі словосполучення *cognitive function* – пізнавальна функція, переклад відбувається шляхом добору словникового відповідника у внутрішній структурі словосполучення та транскодуванням другої частини.

Доволі часто в текстах наукового стилю, в тому числі і галузі електротехніки та радіотехніки, застосовується описовий переклад. Він має місце тоді, коли еквівалентна одиниця-відповідник мови оригіналу відсутня у мові перекладу. Такий прийом хоч і відтворює зміст, проте є громіздким та суперечить основному критерію наукового тексту – лаконічності, оскільки є абсолютно неекономічним способом. Під час аналізу тексту було застосовано описовий переклад до абрєвіатури *MIMO (multiple input/multiple output)* у реченні:

Typically, a first-order Markov model is used to calculate the outage capacity of a MIMO wireless system. – Як правило, модель Маркова першого порядку використовується для розрахунку пропускнуої спроможності бездротової системи **MIMO (система з багатоканальним входом та багатоканальним виходом)**.

Таким чином, терміни галузі електротехніки та радіотехніки – це складна терміносистема, що вимагає обізнаності перекладача у цій сфері. Структура термінів-словосполучень є надзвичайно сприятливою для транскодування та калькування, що й застосовувалися до термінів зазначеного типу у переважній більшості випадків.

Рижик М. М., студентка
Кузнєцова І. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНИХ ТЕРМІНІВ

Як відомо, переклад термінів вимагає знання тієї галузі, якої стосується переклад, розуміння змісту термінів іноземною мовою і знання термінології рідною мовою. При перекладі літератури з архітектури та будівництва важливе значення має взаємодія терміну з контекстом, завдяки чому виявляється значення слова. При перекладі будь-які лексичні одиниці розділяють на дві групи: перша – одиниці, в яких є еквівалент в мові перекладу, наприклад: *temple* – храм, *shrine* – каплиця, яка збудована в місці збереження святих мощів, *corbel* – консоль, *gable* – фронтон. Та друга – безеквівалентні одиниці; таких одиниць нами було знайдено чимало під час перекладу фахових текстів з галузі архітектурно-будівельної техніки: *heavy-duty flors* – підлоги під значними експлуатаційними навантаженнями); *Doric leaf dormer-window* – слухове вікно.

Можна стверджувати, що одним з головних прийомів перекладу архітектурно-будівельних термінів є переклад за допомогою лексичного еквіваленту. Еквівалент постійна лексична відповідність, яка точно співпадає із значенням слова. Терміни, які мають еквіваленти у рідній мові, відіграють важливу роль при перекладі. Вони служать опорними пунктами у тексті, від них залежить розкриття значення інших слів, вони дають можливість з'ясувати характер тексту. Тому слід вміти знаходити відповідний еквівалент у рідній мові і розширювати знання термінів-еквівалентів.

Еквівалентні одиниці поділяються на одноквівалентні – ті, що мають один відповідник: *ball-flower ornament* – готичний орнамент у вигляді квітки з кулькою в середині; і багатоеквівалентні – ті, що мають більше одного відповідника, наприклад: *bower* – дача; котедж; альтанка, помешкання. Під час перекладу багатоеквівалентних термінів велике значення має контекст, який допомагає перекладачеві обрати правильне значення серед низки варіантів: *drum* – а) подушка капітелі, б) стрижень колони, в) барабан купол, г) циліндричний блок. Одним з

основних трансформаційних прийомів перекладу термінів з галузі архітектурно-будівельної техніки виявився прийом калькування – тобто передача не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова чи фрази перекладаються відповідними елементами мови перекладу. Більшість одиниць термінологічного складу з галузі архітектурно-будівельної техніки утворені за допомогою складання основ та бувають дво – чи трикомпонентні, які інколи перекладаються іменниковими словосполученнями. Даний прийом застосовується при перекладі складних за структурою термінів, наприклад: *dripstone* – *слезник*, *«яструбиний дзьоб»*.

Транскодування – це передача одиниць перекладу побуквено чи по фонемно, передача вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови перекладу. найчастіше при перекладі термінологічних одиниць з галузі будівельної техніки використовується транслітерація – передача вихідної одиниці по літерам, наприклад: *fort* – *форт*. При перекладі способом транслітерації не слід забувати й про «фальшивих друзів перекладача», транслітераційний спосіб перекладу яких призводить до грубих викривлень значення, наприклад: *front* – *це фасад, а не фронт* (перекладено транслітерацією). Для надання транскодованому терміну певної вмотивованості внутрішньої структури іноді додаються пояснювальні слова. Терміни, які перекладено транскодуванням та які міцно закріпилися у мові, не вимагають додаткового описового перекладу. У випадку, коли словник не дає точного еквівалента тому чи іншому терміну, або ж коли застосування калькування, транслітерації чи описового перекладу недоречно, можливими також є інші прийоми перекладу.

Таким чином, переклад термінів – дуже відповідальна задача для перекладача. При відтворенні будь-якої термінології, зокрема, архітектурно-будівельної термінології, треба враховувати низку факторів, у тому числі, під час вибору того чи іншого прийому перекладу термінів.

Сімагіна А. К., студентка
Костенко Г. М., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ТЕРМІНИ У МОВІ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ

За словами В. В. Виноградова, «немає слів і мовних форм, які не можуть стати матеріалом для образу. Необхідно лише, щоб застосування їх з метою художньої образності було стилістично й естетично виправдане» [1, с. 119]. Виробничо-професійна термінологія у художньому творі розширює свою семантику, функції, визначає

тенденції розвитку художнього стилю на сучасному етапі, характеризує індивідуальний стиль письменника, передає атмосферу праці з точки зору людини, яка працює в даній галузі виробництва. Головне прагнення автора – підкреслити вільне володіння героєм термінологією своєї професії.

Крім інформаційної функції, яку найчастіше виконує термін, вжитий у прямому значенні, спеціальне слово виконує і характеризує функцію, в основі якої лежить властивість терміна бути співвіднесеним із спеціальним поняттям [2, с. 48]. Часто професійно-виробнича термінологія у мові художньої літератури виступає у художньо-естетичній функції, набуваючи нового тропеїчного значення. Терміни можуть бути епітетами як до нейтральних слів: *термоядерні мускули, радіоактивне сміття, загазовані хімконцернами вітри*, так і до емоційно-забарвлених: *металургійні таланти, реактивна закоханість, напівпровідникові почуття, електроннопоказовий концерт, машинна цивілізація, машинна оголеність, нерозчипні ланцюги абстракцій; реактивний сокіл, кібернетичний дідько* [3, с. 74-89].

Зустрічаємо порівняння людських можливостей, звичайних побутових явищ і ситуацій з виробничими процесами. Використання професійних термінів в образній функції свідчить про їх функціональну близькість зі словами загальнолітературної мови.

У художніх творах терміни часто виступають засобом створення комічного ефекту, який досягається авторськими мовними прийомами. При з'ясуванні питання про експресивність та емоційність терміна вирішальну роль відіграє мовне оточення, в якому він знаходиться. Спеціальні слова служать для посилення виразності, емоційності, для створення яскравого, нового, свіжого, оригінального образу, бо термін, як і будь-яке слово, в художньому творі виступає в нерозривній єдності з художнім образом.

Образність професійно-термінологічної лексики базується на ситуативній, а частіше мовно-ситуативній експресії. Аналізуючи твори українських радянських письменників, спостерігаємо різні способи створення експресії в словах-термінах при збереженні номінативного значення.

Стилістично «загораються» професійні терміни, які вступають у певні зв'язки з іншостильовими мовними елементами: 1) із застарілими словами (архаїзмами, історизмами): *Дали на ознайомлення туд сценарій, дали час на роздуми...* (О. Гончар); 2) з фольклорними елементами: *Тут у тебе ні штурмана, ні радиста, сам за всіх і швець, і жнець* (О. Гончар) – пор.: *І коваль, і швець, і кравець, і на дуду грець* (народна творчість); 3) з розмовнопобутовою лексикою: героїня роману П. Загребельного «Левине серце» Дашунька добилася перед правлінням перейменування мало не всіх професій на фермах. *Не просто доярка, а*

майстер механічного доіння. Не якийсь там недоладний «кормач», а оператор кормоприготування і навіть не сторож, а нічний скотар.

Отже, функціональне призначення професійно-термінологічної лексики у художньому творі найрізноманітніше. Терміни, проникаючи у синонімічні ряди, сприяють створенню яскравого, свіжого, неповторного образу, посилюють виразність тексту, відображають характерні ознаки мовного процесу нашої доби.

Література

1. Будагов Р.А. Литературные языки и языковые стили. М. : Просвет, 1967. 376 с.
2. Гончар. О. Тронка. К. : Фоліо, 2007. 254 с.
3. Загребельний П. Розгін. К. : Фоліо, 2003. 670 с.

**Скирта А. А, студент
Кузнєцова І. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

ВТОРИННА НОМІНАЦІЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

При перекладі англомовних юридичних документів велику увагу слід приділяти перекладу юридичних термінів, а саме її вторинній номінації. Тому що величезна кількість англомовних юридичних термінів мають вторинне значення, яке може бути відоме тільки тій людині, котра володіє цією термінологією і є не зрозумілою для неосвіченої особи у цій сфері. Вторинна номінація визначається як «використання вже наявних у мові номінативних засобів у новій для них функції – найменування». Вторинна номінація юридичних термінів зазвичай виникає унаслідок метафоризації та метонімізації загальноживаних слів. Метафоризація ґрунтується на подібності функцій, розміру й форми, ознак й якості, розташуванні частин цілого. Роль метафори полягає в тому, що вона надає терміну яскравості, яка у своє чергу дозволяє заглибитися у те чи інше поняття, окреслити контури його семантики. В основі метафоризації англомовних юридичних термінів лежить: функціональний перенос: *appeal* – *звернення/подавати апеляцію*; *benefit* – *прибуток/нільга*; подібність до характеристик фізичних об'єктів: *asset* – *необхідна і цінна річ/актив*; *bond* – *річ, яка пов'язує/облігація*; *deficiency* – *нестача/податкова заборгованість*; аналогія з антропоморфними характеристиками: *casualty* – *жертва нещасного випадку/пошкодження майна*; *relief* – *полегшення болю, страждань/звільнення від сплати*; *security* – *відчуття безпеки/цінні папери*.

Метонімія як і метафора є типом категоризації світу в процесі пізнання. Метонімізація ґрунтується на перенесенні назви за часовою і просторовою суміжністю, із процесу на результат, із властивості на кількісний показник, із процесу на предмет, із процесу на властивість, із матеріалу на виріб із цього матеріалу, з родового поняття на видове. Метонімічний перенос, на відміну від метафоричного, відбувається в межах однієї концептуальної галузі. Метонімія сприяє розвитку лексичних засобів мови і базується на асоціації об'єктів по їх суміжності, а також понять по їх логічній близькості.

Шляхи утворення метонімії: відношення «частина – ціле»: *exchequer – рахунок в банку Англії, на який поступають платежі суспільного призначення/міністерство фінансів Великої Британії*; відношення «об'єкт дії – діяч»: *excise – акциз/the excise – управління акцизів; revenue – податковий збір/the revenue – управління податкових зборів; treasury – казна/the treasury – державне Казначейство*; відношення «дія – результат»: *depletion – вичерпання надр/списання вартості реального основного капіталу в результаті вичерпання природних ресурсів*; відношення «дія – засіб здійснення»: *repairs – ремонт/витрати на поточний ремонт основних засобів*; відношення «об'єкт – дія»: *royalty – королівське право, дароване сувереном/плата за користування таким право*; відношення «подія – документ, що її відображає»: *bankruptcy – банкрутство/bankruptcy – офіційне рішення суду про банкрутство платника податків; enquiry – слідство/enquiries – офіційний документ податкової адміністрації, який інформує платника податків про наявність спірної інформації у його податковій декларації*.

Отже, вторинна номінація являє собою унікальний процес вторинного позначення терміну, має свої особливості як в структурному, так і в семантичному плані. Цей процес дає змогу більш досконаліше перекласти юридичний документ та зрозуміти істинне (вторинне) значення англомовного юридичного терміну. Він потребує від перекладача освіченості у вторинній номінації цієї галузі, що робить з цієї людини затребуваного фахівця, адже питання вторинної номінації при перекладі англомовних юридичних термінів мало вивчене і тому потребує навичок. Розвинення праці у цій сфері дасть змогу сформувати суто термінологічний словотворчий фонд, що поліпшить розуміння англомовних юридичних термінів.

РОЛЬ СКОРОЧЕНЬ В АНГЛОМОВНИХ НАУКОВИХ ТЕКСТАХ

Мова науки постійно змінюється, наповнюючись новими поняттями, які з часом перетворюються на терміни. У межах наукового або професійного спілкування інколи відбувається скорочення слів або словосполучень, які часто використовуються, задля прискорення процесу передачі інформації. Такі короткі, зручні у практичному використанні, функціонально самостійні лексичні одиниці є зрозумілими для комунікантів і сприяють економії лексичних засобів і більш легкому сприйманню інформації. Це і є причиною появи скорочень в англomовних наукових текстах.

Багато науковців присвятили свої праці вивченню типів скорочень, їх особливостей та функціонуванню в різних типах текстів і різних мовах (М. М. Сегаль, І. В. Арнольд, Л. О. Шеляховська, Е. М. Дубенець та ін.), але той факт, що останнім часом поряд з активним розвитком науки й техніки з'являється все більше новотворів-абревіатур, зумовлює те, що дослідження цього поняття залишається актуальним.

Англomовні скорочення поділяються на абревіатури та акроніми залежно від оформлення (звукове чи буквене). Крім того, існують змішані типи скорочень. Абревіатура утворюється з перших літер багатоскладового терміна, причому кожна літера у складі абревіатури читається окремо.

Наприклад, *AC* – *alternating current*, *DC* – *direct current*, *Accm* – *in hypereutectoid steel, the temperature at which cementite goes into complete solution with austenite*; *FAHQMT* – *fully automatic high-quality machine translation*; *MT* – *Machine translation*

Акронім – це скорочення, фонетична структура якого співпадає з фонетичною структурою загальноживаних слів. Вони утворені від початкових букв або складів інших слів і вимовляються як звичайні слова, а не послідовність окремих букв.

Наприклад, *LED* – *light emitting diode* (співзвучне з минулою формою дієслова *lead* – *led*); *SQUID* – *superconducting quantum interference device* (співзвучне з назвою морської істоти – *squid*).

Змішані типи передбачають комбінацію різних типів скорочень або скорочень і повних форм. Наприклад: *A.G.C. Systems* – *Automatic Gauge Control Systems*; *AFS Tests* – *A number of standard tests determined by American Foundrymen's Society to evaluate molding and core sands*.

Що стосується перекладу скорочень, то проблему становлять ті абрєвіатури, які ще не мають словникових відповідників або ж ті, які є омонімічними. Як зазначає В. І. Карабан [1, 229-250], існує чотири способи перекладу скорочень та абрєвіатур. Серед них науковець виділяє переклад відповідним скороченням, відповідною повною формою слова або словосполучення, за допомогою транскодування (транскрибування або транслітерування) скорочення та транскодування повної (вихідної) форми відповідного скорочення. Деколи припускається використовувати перенос скорочення у його оригінальній формі у текст перекладу, інколи з пояснювальним загальним словом. Такий спосіб передачі абрєвіатур стає дедалі більш поширеним у нових галузях науки і техніки.

Дослідження показало, що скорочення різних типів частіше використовуються з метою скоротити текст наукового повідомлення, уникнути повторень довгих словосполучень, залишаючи при цьому цей текст зрозумілим, логічним, точним. Переклад досліджуваних мовних одиниць залежить, насамперед, від контексту, предметної сфери, в якому вони вживаються та від того, чи є цей термін новим чи загальноприйнятим. Перекладачеві варто пам'ятати про труднощі, що виникають внаслідок омонімії термінів-абрєвіатур і завжди ретельно підбирати адекватні відповідники у мові перекладу.

Література

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

2. A Metallurgical Dictionary: електрон. версія. URL : <https://www.steelforge.com/literature/steelog-the-5000-word-metals-glossary/>

Тригуб А. Ю., студентка

Бережна О. О., ст. викл.

Запорізький національний технічний університет

ПЕРЕКЛАД БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗИ РАДІОТЕХНІКИ

В англійській науково-технічній термінології зустрічається велика кількість багатоконпонентних термінів. При перекладі багатоконпонентного терміна необхідно з'ясувати його склад, визначити головне слово та порядок, згідно якому слід розкривати значення даного словосполучення (оскільки порядок слів багатоконпонентного терміну у більшості випадків доведеться

підкоряти законам української мови, порядок слів якої відрізняється від порядку слів в англійській мові) [2, с. 52].

Розглянемо деякі способи перекладу основних продуктивних моделей, за якими утворюються багатокомпонентні терміни (далі – БТ) [3, с. 178]:

а) БТ, що складаються з іменників. В таких словосполученнях головним словом є останнє, переклад починається з головного слова: *input control line* – *лінія вхідного контролю*;

б) БТ, що складаються з прикметників (або дієприкметників) та іменників. В таких словосполученнях головним словом є останнє, переклад починається з головного слова: *electromagnetic energy propagation* – *розповсюдження електромагнітної енергії*;

в) БТ, що складаються з прикметників (або дієприкметників) у препозиції до головного слова та іменників. В таких словосполученнях головним словом є останнє, слова, що стоять ліворуч від нього є визначенням головного слова: *fixed radio frequency attenuator* – *фіксований радіочастотний аттенюатор*;

г) БТ, що складаються з прислівника, дієприкметника (або прикметника) та іменника. Головним словом є останнє; слова, що стоять ліворуч від нього є означенням головного слова: *equatorially-mounted radio telescope* – *екваторіально встановлений радіотелескоп*;

д) БТ, що складаються з герундія та інших частин мови. В таких словосполученнях головне змістове навантаження несе герундій, а всі інші слова означають або доповнюють його: *radio wave transmitting* – *передача радіохвиль*;

Також слід звернути увагу на переклад багатокомпонентних термінів-абревіатур. В. І. Карабан пропонує розрізняти такі способи перекладу, які часто використовуються саме під час перекладу абревіатур [1, с. 207]:

1) транскодування (транскрибування або транслітерування) скорочення;

2) переклад відповідною повною формою слова або словосполученням;

3) передача англійського скорочення еквівалентним українським скороченням або інакше кажучи переклад відповідним скороченням;

4) транскодування повної (вихідної) форми відповідного скорочення.

Якщо в оригіналі скорочення вживається кілька разів, перекладач може ввести у текст перекладу відповідне скорочення в дужках після подання повної форми скорочення і далі у тексті перекладу вживати відповідне скорочення українською мовою.

Отже, багатокомпонентні терміни є дуже специфічними, оскільки немає одного універсального методу їх перекладу, слід приділяти увагу кожному випадку БТ з огляду на їх структурні особливості.

Література

1. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Учбовий посібник. Вінниця : Нова Книга, 2001. 303 с.
2. Лейчик В. М. Лингвистические проблемы терминологии и научно-технический перевод. М. : ВЦП, 1990. 80 с.
3. Чердниченко О. І. Теорія і практика перекладу. К. : Либідь, 2005. 370 с.

Ухань О. О., студент
Каширіна І. В., викл.

Запорізький національний технічний університет

СПЕЦИФІКА СЕМАНТИКИ В ТЕХНІЧНОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Семантика технічного терміна відрізняється складністю, попри намагання продукувати чіткі, прозорі, з визначеним змістом терміни. І ця семантична складність полягає в тому, що технічний термін завжди піддається чіткій семантичній класифікації. Наприклад, у вигляді ЛСГ (логіко-семантичних груп):

- терміни економіки;
- терміни медицини;
- терміни екології;
- терміни авіації;

і так далі, що зайвий раз підтверджує відповідність вказаної групи лексем конкретним поняттям. Порівняймо:

економічні терміни – economy, marketing, transfusion;

медичні терміни – staphylococcus, bloodtransfusion, alveolus.

Тим не менш, можна вести мову про складну семантичну структуру технічного терміна [1]. Ця складність полягає, перш за все, в тому, що завжди є компоненти цієї структури, які підтримують основне значення лексеми. Наприклад, «ведення господарства» актуалізує терміни «менеджмент», «маркетинг», «бухгалтерський облік», «аудит», «прибуток», «затрати», «початковий капітал», «накопичений капітал» тощо. Або сема «промисловість»: це і «виробництво», і «технологія», а також «тестування», «конструювання», «технічний прогрес», «запровадження технологій» тощо.

Неосновні компоненти семантичної структури конкретизують, уточнюють основне значення. Наприклад, термін «промисловість». Але цей термін підтримує своє основне значення, а потенційно існують неосновні елементи структури, які реалізуються в таких лексичних сполуках, як «легка промисловість», «важка промисловість». Або візьмемо термін «металургія». Існує «чорна металургія» та «кольорова металургія». Термін «економіка» має такі неосновні елементи

структури, як «мікро» та «макро» економіка, «внутрішня» та «зовнішня» економіка.

Неосновні елементи семантичної структури технічних термінів виконують складні функції: конкретизації або уточнення («ринок» внутрішній, зовнішній, світовий або «капітал» як стартовий, накопичений, сумарний); ускладнення інформаційної значущості терміна («ринок» перетворюється на «ринки збуту», термін на позначення тільки того ринку, де на основі договорів оптом приймається продукція підприємства, тобто термін «ринок» ускладнюється).

Семантика і семантична структура технічного терміна дуже важливі в процесі тлумачення цих термінів, тому що будь-який технічний текст при перекладі визначають чотири параметри: прагненням перекладача чітко відтворити смислову канву; асиметричністю оригінального та перекладеного текстів, що призводить до семантичного звуження, семантичного наближення лексики перекладеної до лексики оригінальної, вкраплення лексем; врахування імплікованого обсягу інформації, намагання якомога ближче підійти до тексту оригіналу тощо [2].

Таким чином, семантика й семантична структура технічних термінів відіграють значущу роль в процесі трансляції. Тому що врахування семантичних нюансів та їхня правильна інтерпретація сприяють точному перекладу технічного тексту.

Література

1. Головин Б., Кобрин Р. Лингвистические основы учения о терминах. М. : Высшая школа. 1989. 126 с.
2. Суперанская Е. Вопросы семантики. Общая терминология: Вопросы теории. М. : Наука. 1989. 246 с.

**Шумаков В. Д., студент
Бондаренко Т. Б., ст. вик.
Національний Технічний Університет України
«КПІ імені Ігоря Сікорського»**

STRUCTURAL-SEMANTIC PECULIARITIES OF ENGLISH- LANGUAGE TERMS AND THEIR UKRAINIAN COUNTERPARTS IN BANKING

Terms-phrases expressing single holistic notions have a different degree of semantic fragmentation; in general, they are more stable, compared with free phrases of the general literary language in its lexical-semantic organization. They can be classified as lexical phrases, the characteristic feature of which is that the place of one of the components is filled not by

any word of the corresponding category, but only by some that form a particular semantic group [1].

In English terminology, there is a large number of terms that consist of several components.

Such multicomponent terms, according to linguists, are of two types:

- 1) *Indeterminate* terms of the phrase;
- 2) *Expanded* terms of the phrase.

Stable terminological phrases are much easier to translate than complex words - terms, since all components grammatically formalized in them, which facilitates the disclosure of semantic ties between them.

In terms of phrases, grammatical design can be expressed:

- 1) suffixes (payable at sight, transferable money);
- 2) preposition (to grant a loan, cash a check);
- 3) endings (payment in cash, banking system);

Therefore, usually the semantic content of terminological phrases does not allow any inaccuracies in the interpretation of terms.

A lot of attention dedicated to the systematic nature of the newly created terms. In many areas, special rules have been developed for creating terms for concepts or objects in a particular class [2].

Terms-phrases created by adding to the term, which denotes the generic concept, specifies the signs in order to obtain species concepts directly related to the source. Such terms are in fact a concise definition that brings this concept to a more general one and at the same time indicate its specific feature. Thus, original terminology nests, which cover many varieties of the phenomenon, formed.

Література

1. Особливості утворення сучасних англійських економічних термінів. URL : <https://bit.ly/2HCJeV1>

2. Смыслові зв'язки між компонентами англійських термінологічних словосполучень. URL : <https://bit.ly/2TJ0UG1>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА

Артюх М. В., студентка
Підгорна А. Б., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ РАДІОТЕХНІКИ

Дослідивши терміни в галузі радіотехніки за структурною ознакою, було виявлено три типи термінів – прості, складні та багатокомпонентні. До простих термінів ми віднесли такі, які складаються з однієї основи, до якої можуть додаватися афікси. Таких термінів серед досліджених нами виявилось близько 25%. Більшість з них мають вигляд простого слова (не ускладнені афіксами), наприклад: *physics, signal, tool, trigger, screen, display, jitter, sample, design, frequency* тощо.

До складних термінів ми віднесли такі, що складаються з двох або більше основ в межах одного слова. Ця група термінів виявилася найменш численною і склала лише близько 8% від загального об'єму лексики, що було нами досліджено, наприклад такі як: *oscilloscope, waveform, software* тощо.

Найчисленнішою та найбільш різноманітною групою термінів виявилася група багатокомпонентних термінів. Це такі терміни, що складаються з двох або більше слів, і мають вигляд словосполучення. Цю групу ми вважаємо за потрібне додатково поділити на підгрупи за способом або моделлю творення. Так, під час дослідження нами було виокремлено такі термінотворчі моделі:

Adjective + Noun. Ця підгрупа нараховує найбільшу кількість серед багатокомпонентних термінів, близько 50% серед термінів цієї групи. Ми виокремили такі терміни до цієї підгрупи: *digital oscilloscope, electrical waveform, electronic engineer, vertical deflector, multiple repetition, adjustable threshold, horizontal trace* тощо.

Noun + Noun. Терміни, що входять до цієї підгрупи, також складають значну кількість серед багатокомпонентних термінів, близько 30%. До таких ми віднесли наступні терміни: *phosphor screen, sweep function, test signal, input voltage, fiber optic, sample rate, protocol analysis, test bench* тощо.

Adjective + Noun + Noun. Це нечисленна підгрупа термінів, яка складає близько 2% від загального обсягу термінів цієї групи. До таких належать, на наш погляд, наступні: *horizontal deflector plate, digital semiconductor device, high-frequency signal, high Res mode.*

Окремою підгрупою ми винесемо такі словотвірні моделі, які не представлені в досліджуваному матеріалі численними прикладами. Це такі трикомпонентні моделі, як *Noun + Noun + Noun (acquisition mode menu)* та *Adjective + Adjective + Noun (analog-to-digital converter)*.

Проаналізувавши структуру термінологічного апарату галузі радіотехніки, ми дійшли висновку, що для нього характерні терміни здебільшого одно- та двокомпонентні, причому двокомпонентні структури значно переважають за кількістю. Найпоширеніші структури термінотворення – *Adjective + Noun* та *Noun + Noun*.

Гавриленко В. М., аспірантка
Демиденко О. П., к. пед. н., доц.
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ КОРПУСНОГО МЕТОДУ У РОБОТІ З ДВОМОВНИМИ ТЕРМІНОЛОГІЧНИМИ ГЛОСАРІЯМИ

Словниковий запас мови сьогодні росте з експоненціальною швидкістю, що обумовлено рядом факторів, серед яких збільшення кількості міждисциплінарних досліджень, загальна глобалізація наукового процесу, використання сучасних інформаційних технологій. Враховуючи величезні об'єми інформації, які потребують обробки, з'являються нові методи їх аналізу.

В дослідженнях термінології перспективними є методи, розроблені в межах корпусної лінгвістики [3, с.146]. В їх основі лежить робота зі значними за обсягом текстовими масивами – корпусами текстів, в яких здійснюється автоматизована вибірка слів за заданими параметрами, їх кількісна і якісна обробка. Під корпусом текстів мається на увазі значний масив мовних даних, створений для вирішення конкретних лінгвістичних завдань [2, с. 3].

Методи корпусної лінгвістики є оптимальними для побудови глосаріїв і словників, оскільки дозволяють виділити з текстів лексичні одиниці, які відповідають певним параметрам. А за допомогою інструментів типу *Term Extraction* і *Alignment* можна створювати дво-і навіть трьохмовні словникові добірки. Двомовний корпус, що складається з текстів, буде містити терміни, типові для конкретної предметної галузі, які в процесі роботи з текстом можна виділити, проаналізувати і зберегти [4]. Найзручнішими для створення двомовного глосарію є так звані паралельні корпуси (*Parallel Corpora*). В них співставляються тексти-оригінали і тексти перекладу, вирівняні (*aligned*) по реченням (або сегментам) [1, с. 8].

Під час роботи з майбутнім глосарієм слід враховувати ряд особливостей. В роботі з англомовними текстами необхідно виконати розмітку (морфологічну/синтаксичну або частиномовну (POS-tagging) розмітку), щоб виключити з добірки клішовані вирази, артиклі, слова-зв'язки, але зберегти у добірці слова і вирази, які, наприклад, вживаються з прийменниками. Після розмітки програма виконує токенізацію корпусу – виділення одиниць, які відповідають параметрам заданим у програмі (токен – одиниця, відокремлена у тексті пробілами). Після цього вручну виконується вичитка, під час з якої з частотної вибірки необхідно прибрати «негативний словниковий матеріал», коли з готової частотної вибірки прибираються залишки – допоміжні дієслова, сполучники, вигуки, власні назви (якщо вони не є термінологічними абревіатурами) та їх похідні. Крім цього в процесі проводиться очищення вибірки від словоформ. В кінці з багатомільйонного текстового масиву можна отримати термінологічний глосарій розміром у декілька десятків тисяч слів.

Ще однією особливістю роботи з двомовними термінологічними глосаріями може міждисциплінарність текстового масиву. В такому випадку при вирівнюванні текстів і подальшому застосуванні корпусного методу може виникнути проблема різночитання терміну (якщо тексти не були уніфіковані або якщо значення терміну змінюється в залежності від контексту).

Отже, можна зробити висновок про доцільність використання методів корпусної лінгвістики у процесі створення двомовних глосаріїв, які в свою чергу можуть послужити основою для укладання лексикографічних джерел у обраній предметній області.

Література

1. Беляева Л. Н. Лингвистические технологии в современном сетевом пространстве: language worker в индустрии локализации. СПб. : Книжный дом, 2016. 134 с.
2. Захаров В.П. Корпусная лингвистика: учебно-метод. пособие. СПб., 2005. 48 с.
3. Саенко Н. С. Корпусний підхід у навчанні іноземних мов у технічному університеті // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016. № 1. С. 142-151.
4. Khurshid A., Rogers M. Terminology management: a corpus-based approach // Translating and the Computer. 1992. URL : <http://www.mt-archive.info/90/Aslib-1992-Ahmad.pdf>.

СТРУКТУРНО-ТИПОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НІМЕЦЬКИХ СКЛАДНИХ ПРИКМЕТНИКІВ

Прикметники відіграють важливу роль в терміносистемах та мають велике значення у термінотворенні, зокрема при утворенні складних термінів та термінів-словосполучень у науково-технічній галузі. Нові технології, методи та вироби отримують уточнене найменування шляхом опису терміну-іменника прикметником, створюючи видові терміни: *wissenschaftlich-technischer Fortschritt*. Прикметники також можуть бути самостійними термінами: *reibschlüssig, fertigungsgerecht*.

Розвиток науково-технічного прогресу призвів до виникнення та розширення нових складних прикметників. Вони допомагають якомога точніше позначити новітні технології та механізми сучасності.

Одним з найрозповсюджених способів утворення нових слів у сучасній німецькій мові є словоскладання. Складні прикметники частіше за все складаються з двох основ, рідше з трьох та чотирьох.

На основі суцільного добору з фахової літератури по машинобудуванню (підручники, журнали та комп'ютерні сайти) було відібрано 200 складних прикметників. За своєю структурою переважна більшість ад'єктивних композитів (97%) є двочленними: *die Wartung + s + frei = wartungsfrei, die Vibration + s + beständig = vibrationsbeständig, der Prozess + gerecht = prozessgerecht*. Тільки 3% добору складають трьохчленні прикметники: *die Kraft + der Fluss + gerecht = kraftflussgerecht, hoch + warm + fest = hochwarmfest*. Чотирьохчленні прикметники не є розповсюдженими і під час аналізу добору не були виявлені. Це пояснюється тим, що композити, які утворені з більше ніж двох основ, ускладнюють розуміння та не виконують умови стислості та чіткості, яким повинен відповідати термін.

Спираючись на класифікацію М. Д. Степанової та В. Фляйшер [3, с. 203], складні прикметники було розподілено в залежності від наявності або відсутності з'єднувального елемента на повноскладні та неповноскладні [1, с. 112]. Повноскладні прикметники є простим з'єднанням двох основ без з'єднувального елемента, наприклад: *der Bogen + verzahnt = bogenverzahnt, der Werkstück + gebunden = werkstückgebunden*. Неповноскладні композити характеризуються наявністю сполучного елемента між частинами *-(e) s-*, *-(e) n-*, рідше *-e*. Наприклад: *Die Störung + s + bedingt = störungsbedingt, die Sicherheit + s + relevant = sicherheitsrelevant*. Основна функція сполучного елемента – це спроба полегшити вимову та читання слова.

Основу корпусу дослідження складають повноскладні ад'єктивні композити (70%), наприклад: *mehr + schnittig = mehrschnittig*, *hoch + flexibel = hochflexibel*, *niedrig + schwellig = niedrigschwellig*. 30% складних прикметників добору поєднані між собою за допомогою з'єднувального елемента *s*, наприклад: *der Zwang + s + läufig = zwangsläufig*, *die Anwendung + s + bezogen = anwendungsbezogen*. Оскільки в нашому доборі переважає модель іменник + прикметник, то характерним сполучним елементом є *-(e)s-*, що походить від закінчення родового відмінку.

Отже, словоскладання є одним з найпродуктивніших методів утворення німецьких складних прикметників машинобудівної галузі. Було виявлено, що переважають двокомпонентні композити утворенні шляхом складання двох основ без з'єднувального елемента, що обумовлено розвитком мови, адже при їх утворенні не залучається новий мовний матеріал.

Література

1. Степанова М. Д. Словообразование современного немецкого языка. М.: Литература на иностранных языках, 1953. 375 с.
2. Степанова М. Д. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка. М.: Русский язык, 2000. №2. 350 с.
3. Fleischer W., Barz I., Schroder M. Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Niemeyer, 1995. 231 S.

Корінь К. І., студентка

Підгорна А. Б., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

СУФІКСАЛЬНО-ПРЕФІКСАЛЬНИЙ СПОСІБ ТЕРМІНОТВОРЕННЯ

Системно-структурні ознаки є основними критеріями визначення терміна у системі мови. У жодній системі мови немає абсолютно тотожних ознак, отже, немає і абсолютних синонімів, бо в жодній системі понять немає двох і більше різних ознак, які б називалися одним і тим самим терміном. Один і той самий термін переноситься із однієї системи до іншої, набуваючи іншого змісту. Саме через класифікаційну систему розкривається і демонструється логико-понятійна структура предметної області у всьому різноманітті її зв'язків і відносин [2, с. 156].

Для правильного перекладу терміна важливо знати його словотвірну і морфологічну структуру. Відповідно до класифікації за А. Я. Коваленком терміни за своєю будовою поділяються на прості (наприклад, *frequency* – частота, *curve* – крива), похідні – суфіксальні

(*measurement* – вимірювання, *capacitor* – конденсатор), префіксальні (*insertion* – вставка, *unload* – розвантаження), і суфіксально-префіксальні (*renormalizability* – перенормованість), складні (*bandwidth* – ширина діапазону) та терміни-словосполучення (*coupling matrix synthesis* – синтез матриці зв'язку).

Вагомої уваги потребує суфіксально-префіксальний спосіб побудови нових термінологічних одиниць, при якому похідне слово утворюється за допомогою одночасного приєднання суфікса і префікса до твірної основи. Суфіксальна частина таких слів утворює словотворчу роль і, головне, виступає засобом оформлення слова разом із закінченням, показником належності його до якоїсь частини мови. Префіксальна частина цих слів виражає тільки словотвірне значення [1, с. 4].

Надалі розглянемо які моделі суфіксально-префіксального способу термінотворення були найбільш типовими та визначимо значення префікса/суфікса для правильного перекладу технічних термінів радіотехнічної та телекомунікаційної сфери.

Префікси *a-*, *non-*, *dis-*, *in-* використовуються для утворення заперечної форми, тобто вказують на заперечність дії, відсутність або недостатню кількість чогось, наприклад, *a-* + *-ous* – *asynchronous* (асинхронний), а суфікс *-ous* утворює прикметники від латинських коренів; *a-* + *-ic* – *asymmetric* (асиметричний), суфікс *-ic* використовується для утворення прикметників; *non-* + *-al* – *nondirectional* (ненаправлений), де суфікс *-al* має таку саму функцію як і суфікс *-ic*; *non-* + *-ive* – *nonrevertive* (нереверсивний), суфікс *-ive* є непродуктивним, походить з латини та використовується для надання іменнику характеристики, а також описання його якостей; *dis-* + *-ment* – *disestablishment* (скасування), суфікс *-ment* використовується для утворення іменників від дієслів, він позначає дію, стан або результат дії; *in-* + *-ity* – *incompatibility* (несумісність), де суфікс *-ity* утворює іменники від прикметників та вказує на якість чи стан, який передає прикметник; *in-* + *-cy* – *inconsistency* (невідповідність), суфікс *-cy* вказує на стан або положення.

Префікс *bi-* вказує на число два, наприклад, *bi-* + *-al* – *bidirectional* (реверсивний); *bi-* + *-tion* – *bifurcation* (роздвоєння, розгалуження), а суфікс *-tion*, в свою чергу, є суфіксом французького походження, додається для вказівки на дію, стан, або абстрактні поняття.

За допомогою префікса *de-* створюються слова, що за змістом є протилежними вихідним. Так наприклад, *de-* + *-tion* – *deamplification* (послаблення), *decentralization* (децентралізація сигналу); *de-* + *-er* – *demultiplexer* (пристрій розподілення каналів), суфікс *-er* вказує на виконавця дії, професію, інструмент або пристрій.

Префікс *en-* (*em-*) відрізняється від інших префіксів англійської мови тим, що може змінювати частину мови до якої відноситься слово. *En-* часто приєднується до іменників і прикметників, формуючи дієслово. Префікс *en-* має значення «вводити в певний стан», «оточувати», «наділяти чимось»: *en-* + *-ment* – *enforcement* (примушення); *em-* + *-ment* – *embodiment* (конструктивне оформлення, здійснення).

Таким чином, можна зробити висновок, що суфіксально-префіксальний спосіб доволі широко використовується для творення іменників та прикметників термінології сфери радіотехніки та телекомунікації. При цьому класифікація як структурна особливість термінів відіграє важливу роль в термінологічній діяльності. Метою класифікації є побудова ієрархічних систем класів та підкласів на основі деяких ознак невластивим самим об'єктам або властивих їм. Завдяки цій класифікації терміни можуть бути упорядковані відповідно до їх структурних особливостей, що допомагає детальніше досліджувати терміни з огляду на їх морфологічну структуру.

Література

1. Грибнік Ю. І. Афіксація як один із найпродуктивніших морфологічних способів формування термінів геодезії та кадастру. URL:

https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/grybinyk_y.i._affixation_a_s_one_of_the_most_productive_morphological_methods_in_geodetic_and_cadastral_terms_formation.pdf.

2. Лотте Д. С. Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики. М. : Изд-во АН СССР, 1961. 159 с.

Макаренко А. В., студентка

Кузнецова М. О., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕРМІНІВ ГАЛУЗІ ПСИХОЛОГІЇ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Переклад терміна – це точне відтворення оригінального терміна засобами іншої мови за умови збереження змісту й стилю. Така єдність відтворюється на іншій мовній основі. І вже через це перетворюється на нову єдність, властиву мові перекладу [1, с. 14].

При перекладі одиниць будь-якої галузі перекладачі найчастіше стикаються з проблемою вибору найбільш адекватної одиниці з існуючих лексико-семантичних відповідників, а за відсутності терміна у рідній мові – передачі нового поняття відповідними мовними засобами.

Дослідники виділяють також такі труднощі перекладу термінів: їх неоднозначність, відсутність перекладацьких відповідників у випадку термінів-неологізмів, національну варіативність термінологічної лексики тощо [3, с. 105-106; 4, с. 112].

При перекладі психологічної термінології перекладач повинен володіти знаннями з відповідної галузі науки. Щоб якнайточніше передати значення терміна означеної галузі перекладачеві необхідно обрати правильний спосіб перекладу цієї одиниці. Якщо поняття, яке вона позначає, ґрунтується на його найголовніші властивості, то й в інших мовах подібна ознака буде вважатися визначальною. У таких випадках переклад терміна перетворюється на переклад звичайного слова, коли потрібно знайти вдалий еквівалент до наукового поняття, наприклад: *behavior* – *поведінка*, *ability* – *здатність*, *anger* – *гнів*.

Одним з найпростіших способів перекладу англomовних термінів галузі психології вважається також транскодування, коли їх звукова та/або графічна форма передається засобами абетки мови перекладу [2, с. 282], наприклад: *phobia* – *фобія*, *function* – *функція*, *cognitive* – *когнітивний*, *character* – *характер*, *paranoia* – *параноя*, *panic* – *паніка*. Використовуючи транслітерацію, шляхом якої слово вихідної мови передається літерами мови перекладу [2, с. 282], не слід забувати про терміни, що не підлягають літерній передачі, адже це призводить до грубих викривлень їх змісту, наприклад: *intelligence* – *розумові здібності*; *stimulation* – *збудження*.

Іншим способом перекладу англomовних термінів галузі психології є калькування – передача не звукового, а комбінаторного складу слова, коли складові частини слова (морфеми) чи фрази (лексеми) перекладаються відповідними елементами мови перекладу [2 с. 286]. Цей спосіб перекладу застосовується переважно при передачі складних за структурою термінів, наприклад: *sense of importance* – *відчуття важливості*, *cultural group* – *культурна група*, *feeling of contradiction* – *відчуття протиріччя*, *extreme case* – *надзвичайний випадок*. Англomовні терміни галузі психології перекладаються також шляхом експлікації (описового перекладу). Термінологічна одиниця у цьому випадку замінюється словом (словосполученням) мови перекладу, яке адекватно передає її зміст [2, с. 297], наприклад: *principle* – *першопричина*; *multi-problem family* – *неблагополучна сім'я*; *non-place community* – *спільнота, яка не прив'язана до якоїсь певної території*, *middlescence* – *період життя від 40 до 65 років*, *culturally different children* – *діти з неблагополучних сімей (районів тощо)*, *differently abled persons* – *люди з обмеженими можливостями*. Якщо за терміном закріплено більше ніж одне значення, він перекладається залежно від контексту використання.

Отже, переклад англomовних термінів галузі психології вимагає від перекладача не тільки знання відповідної науково-практичної

сфери, але й майстерності їх відтворення засобами цільової мови, знання способів їх передавання нею. До найбільш поширених способів перекладу означених одиниць засобами української мови відносимо переклад за допомогою еквівалента, транскодування, калькування. Передача означених одиниць може здійснюватися шляхом опису. Спосіб перекладу термінологічних одиниць визначається також контекстом їх застосування.

Література

1. Балонєва О. О. Особливості перекладу англійської науково-технічної літератури . Житомир: ЖДУ, 2004. 126 с.
2. Карабан В. І. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми науково-технічного перекладу. Вінниця : Нова книга, 2002. 564 с.
3. Кияк Т. Р. Функції та переклад термінів у фахових мовах // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 1996. №12. С. 104-108.
4. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу. К. : ІНКООС, 2002. 317 с.

Мслаї Д. О., студентка

Хавкіна О. М., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ НЕОЛОГІЗМІВ СФЕРИ ІТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Сучасний стан англійської мови позначається так званим «неологічним бумом». Буквально щодня з'являються нові слова; це, у свою чергу, викликає необхідність їх фіксування і пояснення, що сприяє швидкому розвитку особливої галузі лексикології – неології (науки про неологізми). Неологічною лексикою активно поповнюються практично всі сфери людської діяльності, в тому числі галузь комп'ютерних технологій.

Зазвичай процес перекладу англійських неологізмів українською відбувається у два етапи: 1) з'ясування семантики неологізму (перекладач або звертається до останніх видань англійських тлумачних чи енциклопедичних словників, або з'ясовує значення нового слова, зважаючи на його структуру і контекст); 2) власне переклад (передача) засобами української мови.

Передача неологічних терміноодиниць галузі ІТ-технологій українською мовою відбувається із застосуванням таких способів перекладу: транскрибування і транслітерування (*selfie* – *селфі*, *crack* – *крек* (*маленька незаконна комп'ютерна програма, призначена для того,*

щоби якимсь чином обдурити іншу програму, начебто зареєструвавши її), калькування (*self-loading* – самозавантаження), пермутації (*target search* – пошук цілі), описового перекладу (*outernet* – традиційні засоби масової інформації, *pancake people* – покоління активних інтернет-користувачів, які на перший погляд знають багато, але насправді все їх знання досить поверхневі) та інших способів перекладу.

У сучасній англійській мові нерідко поєднуються описовий переклад з іншими способами передачі неолоксими (транскрипції, транслітерації або калькування). Один раз пояснивши значення лексичної одиниці, перекладач надалі може застосовувати транскрипцію або кальку, зміст яких вже зрозумілий читачеві. Приклади поєднання описового методу з транслітерацією та транскрипцією: *hackerazzi* – хакерації (людина, яка зламує електронну пошту знаменитостей, їх рахунки для отримання певних даних з комп'ютера); поєднання описового методу з калькуванням: *word of mouse* – слово миші (інформація, поширена через чати і блоги).

Останнім часом набуває популярності спосіб прямого включення, при якому англійське слово використовується у своїй оригінальній формі. До нього звертаються, коли жоден з вищезазначених методів не передає значення поняття, що перекладається: *iPad, iPod, Apple*. Частим також є такий переклад двокомпонентних термінів, коли перша частина подається англійською мовою, а друга частина – українською мовою (*web-сторінка*).

Жоден з проаналізованих методів перекладу не є універсальним та самостійним та не забезпечує абсолютно адекватної передачі інформації цільовою мовою. Під час здійснення перекладу фахівцю необхідно враховувати, до якого типу слів належить неологічна лексема та контекст, в якому дане слово використовується, для того, щоб найбільш точно передати зміст перекладуваного неологізму, водночас зберегти його стилістичні та емоційні характеристики та зробити адекватний переклад.

Література

1. Данкевич Т. Переклад авторських неологізмів в англійській мові // Мова і культура. 2014. Вип. 17. Т. 3. С. 341-346.
2. Драбов Н. До питання перекладу англійських неологізмів // Актуальні питання гуманітарних наук. 2015. Вип. 13. С. 176-181.
3. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М. : Высшая школа, 1990. 253 с.

СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ТЕРМІНІВ В ГАЛУЗІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Основним джерелом формування термінологічних систем є термінологізована загальноновживана лексика та запозичення. Д. Лотте більше конкретизує ці шляхи та пропонує розрізняти три основних способи утворення термінів:

1) самостійна побудова похідних слів, слів усечених та словосполучень (елементи, з яких будується термін, можуть бути, в свою чергу, термінами, що належать до даної термінологічної системи або до будь-якої іншої);

2) використання термінів, що вже існують, або слів шляхом зміни їх значень;

3) запозичення до термінології даної мови термінів, що існують в будь-якій іншій мові [1].

Семантичні шляхи утворення термінів в галузі прав людини такі:

1) Переніс значення: *Secretary of Defense Jim Mattis and Army General Joseph Votel, commander of U.S. Central Command, hold a briefing at the **Pentagon** (R)*.

Ще приклад: *The **Pentagon** has struggled in recent weeks to explain what lies behind a surge in reported civilian casualties (R)*

У першому прикладі вище *Pentagon* – назва Міністерства оборони, а в другому прикладі *Pentagon* вживається як слово-замісник самого міністерства.

2) Зміна значення: *Integrated product support is an essential part of the **acquisition** (MS)*

Слово *acquisition* має первинне значення «action to become an owner of a good or of a right by purchase or exchange» [2], але воно стало використовуватися у значенні «discovery of the target» [3].

Поняття «термін» та «слово» є не опозиційними, а взаємопов'язаними з огляду на низку об'єктивних причин:

1) термін може бути складним і тому формально вже не співвідноситься зі словом;

2) простий (не складний) термін не може бути протиставлений слову, бо він сам є словом;

3) хоча сформовані дві основні групи лексичних одиниць «спеціальна (термінологічна) лексика» та «загальноновживана (не термінологічна) лексика», чіткої і незмінної межі між ними немає, адже будь-яка лексична одиниця може перейти із множини термінів в множину загальноновживаних лексем та навпаки (якщо навіть у якийсь

момент ми віднесли цю одиницю до першого чи другого класу одиниць [4, с. 394].

Література

1. Лотте Д. Основы построения научно-технической терминологии. Вопросы теории и методики. М. : Изд-во Акад. наук СССР, 1961. 158 с.
2. Dictionary of International Relations, Strategy and Security English – Ukrainian – French / ed. Colonel Victor Balabin. Kyiv: the Military Institute of Taras Shevchenko; Kyiv National University, 2006. 239 p.
3. Mammadzade A.F. Lexical features of English military discourse // Вісник Запорізького державного університету. Філологічні науки. 2013. № 1. С. 139-142.
4. Гринда Ю. Утворення та характерні риси термінологічних одиниць фахової мови геодезії, кадастру та картографії // Наукові записки. Серія: Філологічні науки. 2010. Вип. 89 (3). С. 393-397.

Петренко О. О., студент
Кузнєцова І. В., к. філол. н., доц.
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
Запорізький національний технічний університет

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ БІОТЕХНІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Перекладаючи тексти галузі біотехнології, перекладач може зустріти труднощі, котрі виникають через притаманні термінам галузі метафоричні та метонімічні зв'язки, полісемію та омонімію значення, велику кількість абревіатур, якими насичені тексти галузі та через використання складних термінів-слів, котрі в свою чергу значно ускладнюють переклад. Розглянемо декілька способів перекладу англійських багатокомпонентних біотехнічних термінів.

Словникові відповідники – вони можуть поділятися на дві групи: ті, що мають відповідники в цільовій мові (еквівалентні одиниці): *acceptor fluorescent protein* – *акцепторний флуоресцентний білок*, *bacterial promoter* – *бактеріальний промотер* – мають лише один еквівалент; *adenoviral vector* – *аденовірусний вектор* – перший компонент «*adenoviral*» має лише один еквівалент, а «*vector*» – а) *вектор*, б) *переносник інфекції* є багатоеквівалентною одиницею, *cloning vector* – *клонуючий вектор*, *dual-color imaging* – *двокольорова візуалізація* – «*imaging*» може перекладатися як а) *візуалізація*, б) *зображення*, в) *відтворення зображення*; ті, що не мають відповідника

в цільовій мові (безеквівалентні одиниці): *ethical sourcing* – етичний форсинг.

Вибір варіантного відповідника залежить від ряду факторів без яких правильний переклад неможливий: треба точно визначити сферу вживання, в якому значенні вжито дане слово, спиратись на контекст: *adult stem cells* – а) стовбурові клітини дорослих, б) стовбурові клітини дефінітивних тканин, *assembly pattern (biom.)* – тип з'єднання, *assembly pattern (метал.)* – комплект моделей.

Транскодування – це такий спосіб перекладу, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами абетки мови перекладу. Розрізняють чотири види транскодування: транскрибування: *Antenna dye molecule* – антена молекули барвника; транслітеруванні: *acousto-optical deflector* – акустично-оптичний дефлектор; змішане транскодування: *alanine scanning mutagenesis* – скануючий аланіном мутагенез; адаптивне транскодування: *adenoviral transduction* – аденовірусна трансдукція.

Наступним способом перекладу біотехнологічних термінів є калькування – це прийом перекладу нових слів, коли відповідником простого чи складного слова вихідної мови в цільовій мові вибирається, як правило, перший за порядком відповідник у словнику: *active biomass* – активна біомаса, *aerial hyphae* – повітряні гіфи, *agro-fuels* – агропаливо. Цей спосіб перекладу можна застосовувати лише в тому випадку якщо норми вживання терміну співпадають в англійській та українській мовах.

Ще одним способом перекладу біотехнічних термінів є описовий переклад – це такий спосіб перекладу нових лексичних елементів вихідної мови, коли слово, словосполучення, термін чи фразеологізм замінюється в мові перекладу словосполученням, яке адекватно передає зміст цього слова або словосполучення: *Voltage sensor-containing phosphatase* – фосфатаза, що містить датчик напруги. Часто при використанні цього способу перекладу перекладач може припуститись помилки. Не переконавшись в існуванні відповідника в мові перекладу, він може за допомогою описового перекладу створити термінологічний дублет, який в подальшому може лише спричинити труднощі при дослідженні окремої предметної галузі.

Таким чином, вищенаведені приклади, які демонструють функціонування багатокомпонентних біотехнологічних термінів та можливі варіанти їх перекладу, звертають нашу увагу на те, що словосполучення притаманні біотехнологічній термінології особливого знання та осмислення при їх перекладі.

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМИ ТА ФАЛЬШИВІ ДРУЗИ ПЕРЕКЛАДАЧА В ТЕРМІНОЛОГІЇ ОФІСНОГО ПРИЛАДДЯ

Сучасний розвиток суспільства відзначається такою швидкістю, що інколи перекладачі змушені працювати із текстами, теми яких можуть бути для них новими, невідомими або малозрозумілими. До того ж, недосвідчений перекладач може у своїй роботі стикнутися з цілим рядом проблем, однією з яких є переклад інтернаціоналізмів та фальшивих друзів перекладача – пари слів у двох мовах, схожих за написанням та / або вимовою, часто з загальним походженням, але відмінних у значенні. На перший погляд, вони можуть здаватися зрозумілими і такими, які не викликають проблем при передачі їх цільовою мовою, адже вони мають однаковий вигляд або однакове звучання у неспоріднених мовах. Проте інколи такі мовні одиниці призводять до неправильного розуміння і перекладу текстів будь-якої сфери, зокрема при перекладі термінології офісного приладдя.

Часто перекладач-початківець, стикаючись з інтернаціоналізмом, просто транскодує його у цільову мову, майже не змінюючи вигляду лексеми. Наприклад, слова *calculator*, *calendar* чи *stapler* не викликають труднощів і, очевидно, будуть відтворені українською правильно, навіть якщо перекладач матиме невисокий рівень знання англійської мови. Проте при перекладі не всі англійські інтернаціональні лексеми можуть бути транскодовані.

Так, часто англійську лексему *notebook* перекладають виключно як *ноутбук* (портативний комп'ютер). Проте це його не перше і не єдине значення. Первісно ця англійська лексема мала значення (і продовжує його мати) «книга із пустими аркушами, зазвичай у лінійку, для записів». У свою чергу, слово *ноутбук* (невеликий портативний комп'ютер) перекладається як *laptop* (від *lap* – коліна, верхня частина ніг і *top* – верх). Тобто, «комп'ютер, на якому можна працювати, тримаючи його на колінах».

Ще одним цікавим прикладом є лексема *convert*. Недосвідчений перекладач може помилково перекласти її як *конверт*. Але насправді правильним українським відповідником буде *обертати, перетворювати; навертати (до віри); конвертувати*. Саме від цього кореня утворено похідну лексему *convertible (currency)* – *конвертований (про валюту)*, тобто такий, який вільно обмінюється на іншу валюту.

Переклад лексеми *scotch* також може викликати певні труднощі у людини, що опановує професію перекладача, оскільки це, на перший погляд, англійське слово англійською звучить ніяк не *scotch* (це міцний

алкогольний напій – *шотландське віскі*). Клейка ж стрічка, яку ми майже щодня використовуємо в офісах, англійською буде *adhesive / sticky tape*.

Таким чином, можемо зробити висновок, що переклад інтернаціоналізмів не є простою справою. Перекладач повинен чітко розуміти значення лексем у мові-джерелі. Адже фальшиві друзі перекладача, як зазначає В.В. Акуленко, вводять в оману не тільки початківців, а й досвідчених перекладачів, а іноді навіть і фахівців-філологів (лексикографів, перекладачів-професіоналів та викладачів). Через таке мовне явище виникають численні помилки, які змушують перекладача використовувати семантичні кальки і порушувати стилістичне узгодження не тільки під час користування іноземною мовою, а й при перекладах на рідну мову.

Література

1. Визначення, причини появи помилкових друзів перекладача, приклади мовних помилок, короткі словники хибних друзів перекладача для різних мов. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Фальшиві_друзі_перекладача (дата звернення: 16.03.2019).

2. Краснов К. В. Англо-русский словарь «ложных друзей переводчика». М. : ЭРА, 2004. 80 с.

Сокол І. О., студентка
Волошук В. І., к. філол. н., проф.
Запорізький національний технічний університет

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ В АНОТАЦІЯХ

У сучасній лінгвістиці особливу увагу слід приділити німецькій медичній термінології, а саме в анотація, оскільки стрімко зростає кількість імпортованих ліків, і відповідно необхідність донести вірний їх зміст до україномовного адресата. Одною з особливостей сучасної німецьких термінів у галузі медицини, особливо в медичних анотаціях, є те, що вона належить до найбільш інтенсивно прогресуючих частин словникового складу мови. Вона характеризується високим рівнем розвитку та спрямуванням до максимальної стандартизації й уніфікації термінів [1, с.12].

Л. М. Васильєв [3, с.14] зауважив, що будь-яке семантичне об'єднання слів, щонайменше, одним загальним семантичним елементом або єдиної лексичної семою, можна позначати терміном лексико-семантичною групою (ЛСГ), а кожна група, окремо, знаходиться в окремих семантичних полях, які утворюють складну та

специфічну для кожної мови «картину світу». Вони дають їм можливість різним мовним одиницям існувати в рамках однієї або декількох таких груп.

Враховуючи все це, основними принципами, за якими будуються ЛСГ є: загальне лексичне значення слів, що входять в одну ЛСГ; постійний семантичний контекст, специфічний для кожного значення; певні моделі сполучуваності та граматичні властивості слів. Також, Ф. П. Пугач та Б. А. Серебренніков [2, с. 211-227] виділяють основні особливості та структуру ЛСГ, де головним є ядро, яке є ідентифікатором всіх членів групи, а кожне слово уточнюється за допомогою диференціальних сем.

Спираючись на вже існуючі класифікації М. В. Антонова, Н. В. Новинського, та О. Г. Олехнович та все вищезазначене, ми спробували визначити такі ЛСГ медичних термінів в анотаціях, як:

1. Назви захворювань: *die Engbrüstigkeit, die Herzkrankheit, die Nasennebenhöhlenentzündung, der Hämorrhoiden.*

2. Назви симптомів захворювань: *fühlen allgemeine Schwäche, verschwinden, husten, sein flau im Magen.*

3. Назви синдромів захворювань: *das Sanduhrsymptom, der Anämie, die Überempfindlichkeit, Leaky-Gut-Syndrom.*

4. Назви причини захворювання: *nervliche Anspannung, die Vergiftung, nervenpsychische Erkrankung, die Asphyxie (das Erstickungsnot.*

5. Назви лікарських препаратів:

- загальні: *das Beruhigungsmittel, Zelenin Tropfen;*

- назви препаратів: *die Acetylsalicylsäure (Aspirin), Streptozid.*

- назви лікарських рослин та утворених від них лікарських препаратів: *das Kamillenextrakt, das Johanniskrautextrakt.*

6. Назви методів лікування: *lüften, die Nasen duschen, mit Ultraschall behandeln, sich abhärten.*

7. Назви засобів лікування: *das Hustentropfen, fiebersenkendes Mittel, das Senfpflaster, der Kräuterabsud trinken.*

Проаналізувавши матеріал медичних анотацій, були виділені основні тематичні групи медичних термінів, серед яких є як латинські міжнародні слова, так і типово німецькі побудовані за правилами німецького словоскладання.

Література

1. Гринев С. В. Введение в терминологическую лексикографию: Москва: Наука, 1986. 24 с.

2. Серебренников Б. А. О материалистическом подходе к явлениям языка: Наука, 1993. 211 с.

3. Теория поля в современном языкознании: тезисы докладов научно-теоретического семинара: Башкинск. ун-т: Уфа, 1994. 124 с.

АНГЛІЙСЬКІ МЕТАФОРИЧНІ ТЕРМІНИ МУЗИЧНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Останнім часом збільшується інтерес учених-лінгвістів і мистецтвознавців до проблем терміносистем окремих предметних галузей, зокрема до музичної термінології. У вітчизняному мовознавстві наявні наукові розвідки, присвячені окремим аспектам дослідження цієї лексичної групи. Так, теорію музичного терміна окреслено в працях О. Аронової, А. Топорської; дослідження музичної терміносистеми представлені в роботах учених-музикознавців О. Астахіної, Н. Корихалової [4]. А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько розробляли питання творення таких термінів [3]. Інші вчені присвятили свої дослідження особливостям вживання музичних термінів в українській поезії [5] або, наприклад, у творах сучасних англомовних письменників [2]. Проте, залишаються недостатньо вивченими багато аспектів цієї термінології, зокрема їх метафоричність, що й зумовлює актуальність даної наукової розвідки.

У пропонованій науковій розвідці розглядаються структурно-семантичні особливості метафоричних музичних термінів, а також визначається специфіка їх передачі українською мовою. У результаті проведеного дослідження було з'ясовано, що метафоризація виступає одним із досить продуктивних способів термінотворення у системі музичного знання. У роботі було використано наступні методи: семантичний, структурно-словотвірний, лексикографічний та дедуктивний.

Більшість учених схиляються до думки, що терміни не можуть мати емоційну, експресивну та образну складові. У той же час дослідник метафори С. Гусев стверджує, що «мова найрізноманітніших наукових теорій – від математики до філософії – будується на основі більш чи менш відкритих метафоричних тверджень, і ніяке знання не може бути отримане й організоване без їх участі» [1, с. 11].

Аналіз корпусу дослідження дозволив дійти висновку, що основними семантичними групами метафоричних термінів досліджуваної сфери є антропоморфні та побутові терміни. Наведемо кілька прикладів музичних метафоричних терміноодиниць:

- 1) антропоморфних: *to finger* – вказувати аплікатуру; *tongue* – язичок (духового інструмента);
- 2) побутових: *bar* – такт; *desk* – пюнімп.

Якщо говорити про структурні особливості музичних термінів-метафор, то серед них превалюють односкладні терміни (*flat*, *face*).

Невелика кількість досліджуваних терміноодиниць репрезентована також складними (*mouthhole*) та складеними (*foot control*) лексемами.

Терміни-метафори виконують номінативну функцію так само, як і терміни, утворені іншим шляхом, тому питання про їх переклад не постає, адже найчастіше – це добір словникового відповідника (*chance music* – *алеаторика*; *sharp* – *дієз*).

Аналіз корпусу дослідження дозволив дійти висновків, що основними семантичними групами метафоричних термінів музичної сфери є антропоморфні та побутові терміни; найчастотнішою структурною формою виступає однокомпонентний термін; основним способом перекладу даних термінів є словниковий відповідник.

Література

1. Гусев С. С. Наука и метафора. Л. : Изд-во Ленинградского университета, 1984. 152 с.

2. Дейснер Є.В. Музична термінологія у художніх творах сучасних англомовних письменників // Science and Education a New Dimension. Philology, II(4), Issue: 24, 2014. С. 25-27.

3. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення : Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. К. : Вид. дім «KM Academia», 2000. 218 с.

4. Корыхалова Н. П. Музыкально-исполнительские термины : учебное пособие. Издание 2-е передел. и допол. СПб., 2000. 271 с.

5. Рябова Н. В. Мовно-стилістичне використання музичної термінології в поезіях Ліни Костенко // Південний архів. Філологічні науки. Херсон, 1998. Вип. 1. С. 105-108.

Фесечко Д. М., студентка

Куш Е. О., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ

За своєю структурою електротехнічні терміни розподіляються на три групи: терміни-прості слова, що складаються з одного слова (*current* – *струм*, *amplifier* – *посилювач*, *charge* – *заряд*, *voltage* – *напруга*, *impedance* – *опір*, *inductor* – *індуктор*, *frequency* – *частотність*); терміни-складні слова, що містять два слова та пишуться разом або через дефіс (*baseline* – *базова лінія*, *downconverter* – *перетворювач з пониженням частоти*; *electromagnetism* – *електромагнетизм*); терміни-словосполучення, що складаються з

декількох компонентів (*radio frequency identification* – ідентифікація за радіочастотним кодом, *buck regulator* – імпульсний регулятор).

Прості терміни англійської мови галузі електротехніки утворюються за допомогою суфіксів *-age, -er/-or, -ment, -ion/-ation, -ing, -ness, -ance/-ence, -ity*, наприклад: *voltage* – напруга, *modulation* – модуляція, *connector* – з'єднувач, *resistor* – резистор, *converter* – перетворювач, *management* – управління, *impedance* – опір, *interference* – інтерференція, *coupling* – з'єднання, *distortion* – спотворення, *framing* – конструювання, *conductivity* – провідність.

Найбільш поширеними словотворчими префіксами англійських термінів галузі електротехніки є префікси *hyper-, auto-, inter-, semi-, up-, trans-, out-, non-, mega-*, наприклад: *hyperconductor* – гіперпровідник, *autotransformer* – автотрансформатор, *interferential* – інтерференційний, *semiconductor* – напівпровідник, *upconverter* – перетворювач з підвищенням частоти, *transmission* – передача, *output* – вивід, *megahertz* – мегагерц.

Зазначимо, що термінологічні одиниці поділяються також на дві ключові групи: однокомпонентні та багатокомпонентні. Однокомпонентні терміни складаються лише з однієї лексичної одиниці. До складу багатокомпонентних термінів входять кілька лексичних одиниць [1, с. 24]. До однокомпонентних належать такі англійські терміни галузі електротехніки: *thermochromy* – термохромія, *differential* – диференціал, *diode* – діод, *multiplexor* – комутатор, *wafer* – кристалічна пластина, *capacitance* – ємність, *interleave* – уцілювання імпульсних сигналів, *battery* – акумулятор, *relay* – передача сигналу, *bandwidth* – ширина діапазону. Багатокомпонентними є наступні терміни: *avalanche photo diode* – лавинний фотодіод, *harmonic distortion* – нелінійне спотворення, *reverse recovery time* – час перемикання, *bridge tied load* – мостове включення навантаження та багато інших.

За кількістю компонентів, що входять до їх складу, багатокомпонентні терміни поділяють на: 1) двокомпонентні терміни, що складаються з двох слів, одне з яких є головним, а інше – йому підпорядкованим (наприклад, *temperature sensor* – температурний датчик; *overvoltage protection* – захист від перевищення напруги; *power amplifier* – посилювач енергії); 2) трикомпонентні терміни, що складаються з трьох слів (наприклад, *quadrature amplitude modulation* – квадратурна амплітудна модуляція, *radio frequency interference* – радіочастотні перешкоди, *burst mode multiplexer* – мультиплексор для передачі даних в пакетному режимі); 3) полікомпонентні терміни, що містять чотири та більше слів (наприклад, *metal semiconductor field effect transistor* – польовий транзистор з металевим напівпровідником, *production part approval process* – процес схвалення виробництва

компонента, *frequency hopping spread spectrum* – розширення спектра трибкоподібної зміни частоти).

Велика кількість англomовних термінів галузі електротехніки є абрeвіатурами, що є складноскороченими, похідні слова, які утворюються з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу терміна [2, с. 139]. Твірною основою для англomовних абрeвіатур галузі електротехніки є переважно словосполучення, наприклад: *TFT (thin-film transistor)* – тонкоплівковий транзистор, *AC (alternating current)* – змінний струм, *DC (direct current)* – постійний струм, *DAS (data acquisition system)* – система прийому даних, *DMN (data management network)* – мережа розподілення даних, *ONU (optical network unit)* – оптичний мережевий блок.

Таким чином, за своєю структурою англomовні терміни галузі електротехніки розподіляються на прості, складні терміни та терміни-словосполучення. За кількістю компонентів, що входять до складу терміна, вони є однокомпонентними та багатокомпонентними терміни, які можуть містити від двох до п'яти компонентів. Значна кількість англomовних термінів вказаної галузі є абрeвіатурами, твірною основою яких є переважно словосполучення.

Література

1. Гринеv-Гринеvич С. В. Терминовeдeннe : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. М. : Издательский центр «Академия», 2008. 304 с.
2. Лемов А. В. Система, структура и функционирование научного термина. Саранск : Мордов, 2000. 192 с.
3. Англо-русский словарь по электротехнике и электроэнергетике / авт.-сост. Лугинский Я. Н., Фези-Жилинская М. С., Кабиров Ю. С. М. : РУССО, 1999. 616 с.

Шестернін І. О., студент

Кузнєцова І. В., к. філол. н., доц.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Запорізький національний технічний університет

СЕМАНТИЧНИЙ СПОСІБ УТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМП'ЮТЕРНОЇ ТЕРМІНОСИСТЕМИ

Як англійська, так і українська комп'ютерна терміносистема є відкритою лексико-семантичною групою, що знаходиться у стані безперервного руху та поступового вдосконалення. Система постійно поповнюється словами для позначення нових комп'ютерних реалій. Тенденції розвитку комп'ютерної термінології саме англійської мови

обумовлені, з одного боку, потребами максимально точного вираження комп'ютерних понять, з другого – можливостями словотвірної системи англійської мови. Як відомо, творення комп'ютерних термінів в англійській мові зумовлене дією таких основних способів: семантичної деривації чи термінологізації, використання для позначення наукового поняття вже існуючого слова загальноновживаної мови за допомогою метафори або метонімії, перехід цього слова до розряду термінів (так званий семантичний спосіб творення чи вторинна лексична номінація), детермінологізації, ретермінологізації, запозичення.

Унаслідок творення термінів семантичним способом відбувається не просто збагачення лексем новим семантичним відтінком, а й навантаження цілком новим лексичним значенням, якого до цього часу ця лексема не мала. Слово, яке стало основою для виникнення нового терміна, продовжує функціонувати у своєму попередньому значенні. Усі ці особливості залежать від специфіки певної галузі людських знань. Завдяки використанню семантичного способу термінологія поповнюється кількісно (функції термінів починають виконувати слова, які раніше не були термінами) та якісно (у зв'язку з детермінологізацією терміни одержують нове значення). Це призводить до появи у мові омонімів та багатозначних слів.

Особливістю терміносистеми досліджуваної галузі є те, що її ядро, базові терміни утворені завдяки семантичному способу, тобто шляхом переосмислення, переносу найменувань за аналогією понять: подібності зовнішнього вигляду предметів, подібності функцій, зокрема комунікативних стосунків людини – комп'ютера: *сape (канoe) – робоча зона, зона перетину стрічки; snow(сніг) – нижній перегін кривої залишкового намагнічування*. Необхідність нових термінів для номінації апаратури, процесів, діяльності та функцій прикладних систем, баз даних спричиняє існування значної кількості метафоричних неосемантизмів, що базуються на порівнянні з тваринами, рослинними якість тощо. Особливістю аналізованої термінології є те, що її ядро складають терміни, утворені шляхом переосмислення, переносу найменувань за аналогією понять. Використання загальноновживаних слів у ролі термінів програмування, баз даних, систем та мереж і захисту інформації є явищем неоднорідним, зокрема у способах їхнього уживання. Названі лексеми функціонують у досліджуваній терміносистемі як у значенні, близькому до прямого: *working station – робоча станція*. Наявні у системі термінів галузі програмування, баз даних, систем і мереж та захисту інформації загальноновживані слова можна стратифікувати за такими тематичними групами: **соматичні**: *head crash – аварія головки; назви частини будівлі, будови: active window – активне вікно; назви предметів: alternative key – альтернативний ключ, drum – барабан; назви природних об'єктів: alternative power source – альтернативне джерело живлення; назви*

наук: cybernetics – кібернетика; назви закладів: history – архів, bank – банк; назви процесів: arcade game – аркадна гра; назви назв осіб: producer автор, назви частини рослин: branch – гілка; назви ознаки: high – високий.

Таким чином, семантичний спосіб утворення нових слів полягає в розвитку у вже існуючому слові нового, вторинного значення на основі подібності знову позначуваного явища з явищем уже відомим. Комп'ютерна термінологія семантичного утворення – один із приватних проявів даного процесу.

ЛІНГВОПОЕТИКА ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ ТВОРІВ

**Андрейчикова М. М., студентка
Волошук В. І., к. філол. н., проф.**

Запорізький національний технічний університет

ЕВОЛЮЦІЯ ОБРАЗУ ЛОРЕЛЕЇ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Образ рейнської діви-чарівниці Лорелеї, що бере свій початок від німецького фольклору, завжди користувався особливою популярністю серед поетів різних часів та країн. Це зумовлюється його невичерпністю, певною невизначеністю та містичністю, які відкривають необмежений простір для авторської уяви. Наявність постаті «рейнської відьми» у творах поетів різних часів, країн та художніх напрямів (К. Брентано, Г. Гейне, Й. Ейхендорфа, О. Лебена, У. Хан, Г. Аполінера, Ж. Нерваля та ін.) доводить категорію «вічності» даного образу, який полягає у його здатності переходити з культури першоджерела в інші, долаючи часові рамки [1, с. 243]. Старовинну історію образу Лорелеї ілюструє наявність його міфологічних прототипів: сирен у грецькій міфології, русалок – водяних дів у фольклорі європейських країн, никс та ундин у німецькому фольклорі, тощо.

Витоки образу рейнської діви являють собою сукупність багатьох легенд німецького фольклору, в яких він представлений зовсім по-різному: від русалки, дочки самого Рейну, до дівчини із родини простого рибалки. Однак провідні мотиви глибокої сили співу (або краси) Лорелеї та трагізму зруйнованого кохання залишаються незмінними в майже в усіх старовинних інтерпретаціях легенди.

Крізь призму середньовічної легенди в образі Лорелеї було відображено такі елементи німецької картини світу: протиставлення протилежностей (бідності та багатства, рутини та доленосних звершень, реального та магічного), ідеал німецької краси (золотаве волосся та

небесно голубі очі Лорелеї), страх перед могутністю сил природи та віра у фатум.

Трансформація образу Лорелеї була досліджена у найвідоміших віршах з даної теми: «Лорелеї» К. Brentано, «Лісовій розмові» та «Весільній ночі» Й. фон Ейхендорфа, «Скалі Лурелей» О. фон Лебена, вірші Г. Гейне «Не знаю, що стало зі мною...» та у баладі Г. Аполінера «Лорелея».

К. Brentано відтворює образ Лорелеї у реалістичній манері, пронизуючи його мотивом фаталізму краси та кохання, коли Й. Ейхендорф представляє рейнську діву в образі мстивої лісової чаклунки. А у вірші «Весільна ніч» Й. Ейхендорф, відображає в образі Лорелеї зворотній рух подій: вже сама рейнська діва постає перед читачем зрадницею та вмирає від рук колись коханого нею лицаря. О. фон Лебен, представив Лорелею у своєму вірші русалкою, яка байдуже ставиться до людей, являючись частиною могутніх та свавільних природних сил. Кульмінацією імпресіоністичності образу Лорелеї є вірш Г. Гейне, що репрезентує даний образ як витвір власної творчої уяви, який відбиває елементи його світобачення та особисті переживання [2, с. 95]. Г. Аполінер у наділяє образ Лорелеї більш виразними характеристиками, надаючи нове трактування провідного мотиву її згубності краси у більш раціональному розумінні: прекрасна зовнішність насправді являє собою жадливу ірраціональну силу. Поет робить образ Лорелеї по-справжньому моторошним, адже дія її краси фізично знищує закоханих у неї людей та стає основною причиною її загибелі у кінці вірша. Таке трактування образу рейнської відьми втілює вплив модерністського світосприйняття, за яким дія оточуючого світу на людину є руйнівною для її душі.

Отже, еволюція «вічного» образу Лорелеї бере свій початок від легенд німецького фольклору, в яких відобразилися як елементи німецької картини світу, так і власні уявлення багатьох людей різних часів. Наступним етапом розвитку образу рейнської відьми є його авторська обробка у віршах К. Brentано, Й. фон Ейхендорфа, О. фон Лебена, Г. Гейне та Г. Аполінера. Підчас аналізу образу Лорелеї у даних віршах було виявлено поступовий перехід від своєрідної «фольклоризації» образу Лорелеї, започаткованої К. Brentано, до втілення в її образі одночасної ілюзорності та вічності казки, запровадженої Г. Гейне, вільної для будь-яких інтерпретацій та трактувань. Г. Аполінер, представляє образ Лорелеї, крізь призму модерністської епохи, таким чином виводячи образ рейнської відьми на новий етап його еволюції.

Література

1. Гайдин Б. Н. Вечные образы как константы культуры // Знание. Понимание. Умение. М. : Изд-во Моск. гуманит. ун-т, 2008. № 2. С. 241-245.

2. Гиждеу С. П. Лирика Генриха Гейне. М. : Художественная литература, 1983. 159 с.

**Білоусова Е. С., студентка
Лут К. А., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

БАГАТОЗНАЧНІСТЬ АВТОРСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ДЖ. КОНРАДА У ПОВІСТІ «СЕРЦЕ ПІТЬМИ»

За останній час ставлення вітчизняного літературознавства до Дж. Конрада цілком змінилося. Уявлення про нього як про пригодницького автора – мариніста для юнацтва відійшло в минуле. Наразі письменник з українським корінням сприймається як філософ, до певної міри нетрадиційний для словесності другої половини ХІХ століття. Джозеф стояв на позиціях неоромантизму, він оспівував людську гідність і честь, незрадливу дружбу, засуджував грабіжницькі війни, колоніалізм та расизм, своєрідно поєднуючи реалізм з морською романтикою і морально-етичними та соціальними пошуками героїв.

Повість «Серце пільми», одна з найбільш відомих у Конрада, дає уявлення про ті орієнтири, в напрямку яких розвивається конрадівська неокласика. «Повість може бути прочитана як розповідь про пригоди Марлоу в серці Африки, але її відрізняє така складність організації, що вона сприймається одночасно і як філософська повість, до того ж дає можливість для прямо протилежних, взаємовиключних прочитань» [3, с. 110]. Крім проблем колоніалізму і расизму, автор розмірковує над етичними та культурними цінностями цивілізації, над тим, що відрізняє людину від тварини, а суспільство від стада.

Дія розгортається на тлі природи, в порівнянні з якою людина дуже мала, а людська історія до смішного зарозуміла, самовпевнена. Світ Конрада – трагічний, сповнений жахливих таємниць. Конрад поєднує схильність до ефектного авантюрного сюжету, характерного для звичайного пригодницького роману, з вражаючим багатством змісту і різким ускладненням оповідної структури.

Символічне значення світла і темряви відіграє центральну роль у романі «Серце пільми». Метафору «Темрява» умовно можна виявити у декількох комплексних образах. Перший – це пільма, яка, як візуальне відчуття, домінує з першої до останньої сцени. По-друге, темрява – це дикість і неосвіченість корінних жителів Африки, яких автор описує без симпатії. У Конрада зло, темрява і морок – основні мотиви повісті, зло незбагненне і непереборне. Поступово сенс заголовку повісті

розкривається як осягнення серця чорної Африки та осягнення зла у людській природі.

Протилежна до темряви метафора «Світло» означає яскраве знання у кожній сфері життя, досконалість. Персонажі повісті говорять про виявлення світла, але володіють лише темрявою. «У повісті світло не обов'язково символізує чисте добро або чисте просвітлення» [1, с. 40]. На думку автора, світло може ввести в оману, воно маскує те, що лежить у прихованій яскравості. Під візерунком благородної місії, пов'язаної з кольором чистого світла, є чорнота корупції.

Отже, у повісті Дж. Конрада домінують метафори «темрява» і «світло», але вони не протиставляються, а, скоріш, доповнюють одна одну. «Темрява» складається з декількох складових: візуальна темрява, дикі звичаї, моральний розклад та неосвіченість. «Джозеф Конрад значно розширює трактування зла – воно всеохоплююче» [2, с. 22], і навіть світло не несе радості, а тільки приховує зло, що завжди залишається в душі кожної людини.

Література

1. Хьюитт К. Джозеф Конрад: Проблема двойственности. М. : Иностранная литература, 2000. № 7. С. 39-46.

2. Callej A. Joseph Conrad's heart of darkness in quest of the self. New York: Odisea, 2003. № 4. P. 19-27.

3. Conrad J. A life [Studies in English and American Literature and Culture]. New York : Bookman Associates, 1992. 340 p.

**Брусняк С. В., студентка
Москвітїна Д. А., к. філол. н., доц.
Запорізький державний медичний університет**

КУРЗУ-ВЕРЗУ, БУРМОКОВТ ЧИ КАЗНЯЯК: ТРУДНОЩІ ВІДТВОРЕННЯ НОНСЕНСОЇ ПОЕЗІЇ Л. КЕРРОЛА УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Поетикальна та композиційна специфіка літератури нонсенсу зумовлює ті проблемні зони, з якими стикається перекладач при роботі над поетичним доробком одного з провідних представників літератури англійського нонсенсу – Льюїса Керрола. Перш за все, слід враховувати різницю у структурно-семантичну різницю мов, а також певні відмінності у експресивному потенціалі вихідної та цільової мови. Так, англійська мова характеризується високим рівнем експресивності, значним потенціалом для утворення таких складних для адекватного відтворення стилістичних фігур як каламбур, зевгма, гра слів, які, власне, і формують семантико-композиційне ядро нонсенсної поезії. Тож перекладач віршів

нонсенсу має знатися на найменших нюансах не тільки англійської, але й рідної мови, і якомога повніше використовувати її експресивні ресурси.

Твори Л. Керрола неодноразово перекладалися різними мовами, тож у сучасній трансляторії накопичено і осмислено певний досвід таких перекладів, що дозволило сформулювати декілька принципів перекладу цих художніх текстів. Перекладачі та критики досі не можуть визначитися із набором критеріїв оцінки якості та адекватності перекладу керролівських творів, адже їхня насиченість мовною грою, каламбурами, іронією та іншими складними для відтворення художніми засобами унеможливають еквівалентний переклад. Як зазначив критик С. Курій: «при буквальному перекладі втрачається гумор та гра, а про асоціативному виходить зовсім не та «Аліса» [1].

Розмірковуючи про стратегії перекладу віршів-пародій у романах Керрола, перекладознавець В. Вівер пропонує три основні шляхи їх відтворення [2, с. 24]. Найбільш прийнятним він вважає вибір добре відомого вірша мовою перекладу та написання пародії на нього, із дотриманням керролівського стилю (так, зокрема, вчинили російськомовні перекладачі В. Набоков, В. Орел, почасти Д. Орловська). Найменш продуктивним йому здається буквально відтворення пародійних віршів. Складним, але також прийнятним методом він вважає спробу створити власний нонсенсний вірш зі стилізацією під манеру Керрола (цю стратегію обирають більшість українських перекладачів керролівської поезії, зокрема, М. Лукаш, Г. Тарабукіна, В. Панченко та ін).

Специфікою абсурдної поезії Льюїса Керрола є використання великої кількості безеквівалентної лексики, зокрема okazionalizmів, які практично не піддаються перекладу. Такі слова будуються переважно за принципом ониматопії, або ж утворюються шляхом злиття двох чи більше коренів. Особливо показовим в плані частотності застосування okazionalizmів є вірш з роману «Аліса у Задзеркаллі» «Jabberwocky», який традиційно вважається еталоном поезії нонсенсу. Там зустрічаємо такі лексичні новоутворення як «Jabberwocky» від «jabber» (балаканина) та «wacky» (ідіотський, божевільний). Це слово є чи то видовим, чи то власним 143м.'ям якоїсь небезпечної істоти, що руйнує все у лісі. Російською мовою його традиційно відтворюють с'як «Бармаглот», а от в українських варіантах існує більше різноманітності: це й «Курзу-Верзу» (М. Лукаш), і «Бурмоковт» (Т. Тарабукіна), і «Жербельковт» (С. Ковальчук), і «Казняк» (В. Панченко).

Література

1. Курий С. «Алиса в стране Чудес»: какой перевод сказки наилучший? URL: <https://shkolazhizni.ru/culture/articles/37514/> (дата звернення 10.03.2019)

2. Weaver W. Alice in many tongues. The translations of 'Alice in Wonderland'. N.Y., 1964. 159 p.

Галахова М. О., студентка

Гура Н. П., к. філол. н, доц.

Запорізький національний технічний університет

ВТІЛЕННЯ ТИПОВИХ НІМЕЦЬКИХ РИС У ГОЛОВНИХ ГЕРОЯХ РОМАНУ ДАНІЕЛЯ КЕЛЬМАНА «ОБМІРЮВАННЯ СВІТУ»

Роман «Обмірювання світу» («Die Vermessung der Welt», 2006) Даніеля Кельмана називають найяскравішим німецькомовним романом післявоєнного періоду, який отримав світовий резонанс. Успіх книги в країні та за її межами багато в чому пов'язаний з тим, що автору вдалося торкнутися такої важливої для німецької культурної свідомості проблеми як «національна ідентичність». Розмірковуючи над своєрідністю німецької нації, Д. Кельман відходить від трагічної історії Німеччини попереднього століття та звертається до епохи Просвітництва.

Рубіж XVIII–XIX століть у Німеччині представлений такими геніями, як Й. В. Гете, І. Кант, А. фон Гумбольдт, К. Ф. Гаус, А. Ф. Мебіус, та ін. Але з усього ряду цих яскравих особистостей Д. Кельман звертається саме до Олександра фон Гумбольдта та Карла Фрідріха Гауса, які стали втіленням основних рис німецького самобутнього характеру. Обидва персонажа об'єднані у романі метафорою «обмірювання світу», адже кожен із них по-своєму займається його вивченням.

Герой, що пізнає світобудову і одночасно з цим пізнає самого себе, є знаковим для всієї німецької культури. Бути німцем – це, перш за все, прагнути до розуміння світу та його глибинних законів. Саме такими і зобразив Д. Кельман своїх героїв. Олександр Гумбольдт *«Обмірював на своєму шляху усе підряд – кожну річку, гору і озеро, залазив у кожну дірку Землі, перепробував більше ягід і видерся на більшу кількість дерев, ніж можна було собі уявити»* [1, с. 14], а Фрідріх Гаус *«Багато знає про зірки, та заради науки і знань готовий приректи себе на будь-яке випробування»* [1, с. 59].

Однак автор не намагається точно відтворити історичні постаті А. Гумбольдта та Ф. Гауса, тому образи видатних вчених зазнають

суттєвих змін. Обидва генії постають в образі диваків, які нічого не помічають окрім своєї всепоглинаючої пристрасті до знань: *«Коли ти вже опинився у цьому світі, про що тебе, правда, не питали, то треба намагатися що-небудь у ньому зробити»* [1, с. 77]. Робити відкриття для героїв важливо, адже вони вбачають у цьому сенс свого існування.

Дещо пародійний початок роману Д. Кельмана пов'язаний з постмодерністською інтерпретацією головних рис «німецького духа». Автор розглядає проблему національної ідентичності не в серйозному філософсько-соціальному ключі, а в жартівливо-іронічній манері сучасної літератури. Його герої часом настільки відповідають поширеним національним кліше і стереотипам, що здаються своєрідною ілюстрацією проблеми сприйняття національної ідентичності масовою свідомістю.

Поняття «німецька вченість» відіграє важливу роль у розумінні національної ідентичності Німеччини, та знайшло своє відображення в образах головних героїв роману. Сутність поняття включає такі семантичні компоненти: «любов до наук», «великі пізнання», «прагнення до рефлексії, аналізу», а також «теоретизації явищ навколишнього світу» [3, с. 52]. Вагомою є думка про дослідження нових явищ та сутність речей. В романі проголошується ідея заперечення ігнорування дійсності: *«аби не лякатися незнайомих речей, їх слід краще обміряти – ось де здоровий глузд»* [1, с. 18].

Іншою важливою рисою є старанність та працьовитість. Німці люблять працювати й прагнуть до якісного виконання роботи. [2, с. 54]. Головні герої роману ладні досліджувати сутність природних явищ, чого б це їм не коштувало. Звідси випливає образ «німецького генія» і його прагнення осягнути світ, який, однак, дещо відрізняється у образах головних героїв. Якщо Олександр Гумбольдт втілює абсолютний принцип руху у просторі, то Карл Фрідріх Гаус – ідею руху в часі. Один випереджає сучасників у просторі, ступаючи там, де ще не була нога європейця, інший «обганяє» людей у часі та робить дивовижні наукові відкриття.

Дуже пізнаваною рисою будь-якого німця є всепоглинаюче прагнення до точності і порядку (*Ordnung über alles*), постійне бажання усе підпорядковувати законам і правилам. Гумбольдт, який ставиться до усього оточуючого із пильністю, усвідомлює: *«Як можна жити, якщо точність нічого не означає?»* [1, с. 41].

Самотність генія – ще одна магістральна тема німецької класичної літератури, піддається у Д. Кельмана іронічному зниженню. Незважаючи на успіхи у відкриттях та насиченість життя, Гумбольдт ніколи не був одружений, та все ж таки відчуває потребу у домашньому затишку, розумінні та підтримці. Гаус навпаки, маючи сімейний затишок, не приділяє достатньо уваги своїй сім'ї, адже ставить дослідження навколишнього світу на перший план.

Отже, німецька ідентичність у романі репрезентована образами Олександра фон Гумбольдта та Карла Фрідріха Гауса, які створюють образ колективного біполярного героя. Вони, неначе дві сторони однієї медалі, які саме в єдності створюють певну цілісність, що втілює в собі різні грані національного характеру Німеччини та різні сторінки німецької історії.

Література

1. Kehlmann D. Die Vermessung der Welt. Berlin: Rowohlt, 2005. 298 s.
2. Грицак Ю. П. Характеры народов мира: попытка определения национальных психотипов. Харьков: Экограф, 2000. 342 с.
3. Дубовер М. А. Образ Германии в русских энциклопедических журналах: монография. Ростов-на-Дону, 2016. 126 с.

Деркачова А. О., студентка

Лут К. А., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

СПЕЦИФІКА НАУКОВО-ФАНТАСТИЧНИХ ОПОВІДАНЬ ГЕРБЕРТА ВЕЛЛСА

Герберт Джордж Веллс – видатний англійський письменник, вчений та соціальний реформатор. Упродовж усього свого творчого життя він писав фантастичні і побутові романи, повісті, новели, кіносценарії та мемуари, праці у сферах публіцистики та критики, наукові трактати та популярні підручники. Коло його художніх, суспільних та філософських інтересів вражає своєю різноманітністю, а особливо високо оцінюють його науково-фантастичні твори, темами яких постають відкриття, винаходи, дослідження космосу, мандри у часі, паралельні світи, еволюція і мутація людини, світ майбутнього, загибель людської цивілізації. Саме тут втілилися найбільш прогресивні сторони світогляду письменника.

Цікавим та значним є творчий вклад Г. Веллса як майстра малої літературної форми – оповідання. Визначити оповідання можна наступним чином: це невеликий прозовий твір з переважно нерозгалуженим, однолінійним, чітким за побудовою сюжетом, заснованим на певному епізоді з життя одного (іноді кількох) персонажа, характер якого показаний здебільшого у сформованому вигляді [3, с. 509]. Заслуга затвердження цього жанру в англійській літературі кінця XIX – початку XX ст. належить зокрема і Герберту Веллсу.

У рецензіях на збірки веллсівських оповідань звернено увагу на їх злободенність [2, с. 11], насиченість науковим матеріалом [1, с. 76-

84], широту охоплення дійсності [5, с. 6]. Дослідники зазначають, що письменник змальовує художню модель дійсності, де звичайна людина опиняється в незвичайній ситуації, що дозволяє виявити внутрішню сутність героя та визначити можливі перспективи розвитку сучасної особистості та суспільства в цілому. Все це сприяє меті пробудити в читачів активне відношення до життя та прагнення до його перетворення [4, с. 12].

Одним з найцікавіших науково-фантастичних оповідань письменника справедливо вважається *«Новітній прискорювач»*. Тут втілюється тема, що хвилює Г. Веллса як біолога – можливості медицини та фармакології, адже медичні препарати можуть сильно впливати на поведінку людини. Прикладом подібного впливу стає винайдення професором Гібберном – героєм твору – нового медичного препарату, що прискорює звичайні реакції організму. Випивши цю рідину, людина прискорюється настільки, що їй починає здаватися, ніби світ довкола зупинився.

Незважаючи на зовнішню простоту стилю та ідеї, твір порушує важливі соціальні питання: що робити в умовах, коли отримуєш владу над часом? Чи вирішила б ця влада проблеми суспільства? Чи буває часу достатньо взагалі? Герої оповідання приходять до думки, що використовувати «додатковий» час кожна людина буде по-різному: комусь він необхідний для того, щоб впоратися з усіма справами, а хтось може скористатися ним із злочинними намірами.

До наукової фантастики належить і оповідання *«У безодні»*. Його темою постає дослідження океану: письменник пропонує свою власну версію підводної цивілізації, досі не відомої людству. Розповідь тут ведеться неквапливо, багато уваги письменник приділяє описам підводної техніки та шляхам її використання. Оповідання відкривається епізодом підготовки обладнання, призначеного для спуску людини на океанічне дно. Згодом з'являється головний герой – дослідник Ельстед, що бере участь в цьому експерименті. З моменту його занурення починається друга частина оповідання – історія про пригоди героя на дні океану. Однак читач не може спостерігати її на власні очі – він залишається на кораблі разом із занепокоєною командою.

Нарешті дослідник вириває на поверхню і розповідає про надзвичайних істот, яких йому вдалося побачити, та побудовані ними дивовижні міста. Суспільство водяних створінь встановлює культ особистості Ельстеда, що потрапив до них з «вищого» світу – ніколи раніше вони не бачили нічого подібного. І герой, і підземний народ надзвичайно вражені одне одним, таким чином доводячи, наскільки велику владу може мати над нами все невідоме. Коли ж Ельстед удруге вирушає в підводну подорож, повернутися звідти йому вже не судилося.

Таким чином, можемо дійти висновку, що характерним для науково-фантастичних оповідань Г. Веллса є зображення в них тісної

взаємодії людини та суспільства: особистість, наділена надзвичайними можливостями, шукає способи реалізації своїх здібностей у звичайному суспільстві, або ж навпаки – звичайна людина опиняється у незвичайному світі і намагається якомога ширше його дослідити. При цьому герої, зазвичай надмірно захоплені своїми ідеями, часто вступають у конфлікт із суспільством, «безоднею» навколишнього світу, залишаючи читачеві простір для власних міркувань щодо можливостей його розв'язання.

Література

1. Бондаренко Г. Ф. Літературознавчі перспекції: компаративістська генологія. Житомир : Полісся, 2014. 240 с.
2. Замятин Е. И. Герберт Уэллс. Л. : Эпоха, 1922. 47 с.
3. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. К. : Академія, 2007. 752 с.
4. Рязанцева И. Ю. Новеллистика Г. Дж. Уэллса : автореф. дисс. ... канд. фил. наук: [спец.] 10.01.05 «Филология» / МГПИ им. В. И. Ленина. М., 1988. 25 с.
5. Brooks V. W. The World of H.G. Wells. New York: M. Kennedy, 1969. 189 p.

Дикова А. В., студентка

Четвертак Є. О. к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА СКЛАДОВА РОМАНУ ДЖ. ФАУЛЗА «КОЛЕКЦІОНЕР»

Епоха постмодернізму подарувала світу багато шедеврів класичної літератури. Одним з таких є роман «Колекціонер» Дж. Фаулза. Роман має багато рис властивих постмодернізму, але ми сфокусуємося лише на двох із них.

Твір написаний у формі щоденникових записів героїв, що, безумовно, характерно для авторів постмодерністського періоду. Пам'ятаючи про ту важливу роль, яка відведена формі в мистецтві постмодернізму, не можна не припустити, що такий жанровий різновид, як щоденник, вибраний автором не випадково. Якщо оповідання від першої особи, в порівнянні з «всезнаючим» оповідачем, що використовує 3-ю особу, завжди характеризує суб'єктивність, то в щоденникових записах, що не передбачають читача, має бути присутньою не просто суб'єктивна точка зору автора мови на те, що відбувається, але його глибинні переживання, відображення думок і почуттів, внутрішні монологи, можливо, навіть «потік свідомості» - все

те, що характеризує суб'єкта мовної діяльності як унікальну індивідуальність [3, с. 8].

Очевидний той факт, що жанр щоденника обраний як функціональний стиль, і повинен виконувати наступні постмодерністські завдання [1, с. 65]:

а) підкреслити віддаленість автора від творіння;

б) завдяки підвищеній суб'єктивності щоденникового стилю, глибше проникнути у внутрішній світ героїв і побічно, за допомогою їх власних реакцій на те, що відбувається і особливостей їх мовних оповідей охарактеризувати їх осіб.

Не менш важливою ідейно-художньою особливістю роману є інтертекстуальність. Імітація справжнього життя, якою займається Клегг і якої наполегливо намагається уникнути Міранда, посилюється завдяки прямій вказівці на текст Шекспірової «Бурі»: Клегг прагне, щоб Міранда називала його не Фредеріком, а Фердинандом; Міранда вважає, що йому личитиме ім'я Калібан [2, с. 43]. Одягнувши маски чужого життя (Клегг стає багатим, хоч і не готовий до цього, Міранда – жертвою випадку і спотвореного почуття любові), герої опиняються у вирі справжніх випробувань, відкривають співіснування високоінтелектуального і банального, драматичного і примітивного. Це відкриття примушує їх по-новому сприймати світ, власну соціальну ненависть. Шлях деградації завдяки інтертекстуальним паралелям здається ще згубнішим, стрімкішим: Фердинанд Клегг та Калібан Клегг – дві різні іпостасі одного Я. Він прагне підкорити собі світ, і це є найстрашнішим відкриттям для Міранди: вона бунтує проти насильницької зміни її світосприйняття, штучного пробудження найпотаємнішого почуття – кохання.

Досліджуючи постмодерністську складову роману «Колекціонер» можна зробити висновок, що роман дає читачеві привід для роздумів, стимулює нас до того, щоб кожен, хто прочитає книгу «Колекціонер», по-своєму розумів, що відбувається, робив свої висновки. Щодо стильових ознак роману, ми визначили що роман має розмовний стиль, просторіччя, лексичні повтори і відступи від прийнятих норм. Щодо стилю розмови героїв можна зазначити, що в оповіданні Міранди ми знаходимо велику кількість повторів, які виконують в основному, експресивну функцію.

Література

1. Бахтин М. М. Формы времени и хронотопа в романе: Очерки по истории поэтики. М. : Художественная литература, 1975. 407 с.

2. Біловус Л. Теорія інтертекстуальності: становлення поняття, тлумачення термінів, систематика. Тернопіль: Видавець Стародубець, 2003. 36 с.

3. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. К. : Академія, 1997. 752 с.

Доніна А. О., студентка
Лут К. А., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

ОБРАЗ МИТЦЯ У РОМАНІ Т. МАННА «ДОКТОР ФАУСТУС»

Тема митця та мистецтва була однією з наскрізних у творчості письменника. Образ Адріана Леверкюна відноситься до ряду ключових у сучасній культурі як модель художника ХХ ст.

У першій половині ХХ століття в німецькій літературі отримав великий розвиток так званий «роман про художника», а Т. Манн визначав «Доктор Фаустус» як «роман епохи у вигляді болісного і гріховного життя художника» [1, с. 258]. В романі неодноразово підкреслюється ущербність та вичерпаність сучасного мистецтва. І цей глухий кут, в якому, на думку Т. Манна, знаходиться мистецтво і виявляється перешкодою на шляху Адріана Леверкюна до творчості. Головний герой боїться власного музичного безпліддя, створення нової музики здається йому надважкою, майже неможливою справою. Звідси і йдуть пошуки нового засобу, який би допоміг йому подолати труднощі, наповнити його натхненням і створити справжню музику навіть в існуючих умовах.

Таким засобом виявляється хвороба. Хвороба – це своєрідний «пакт» з дияволом, нечистою силою. Чи дійсно Леверкюн його зустрів, чи все це були його марення – повинен вирішувати читач. Чорт пропонує «продати час – час злетів й осяяння, почуття звільнення від усього, що гнітить і зв'язує в житті, цілковитої волі, впевненості, легкості, могутності й переможної радості» [2, с. 169]. Неймовірні творчі осяяння, неабияка працездатність музиканта були нібито наслідками цієї хвороби. В останній її стадії, бачачи галюцинації, Леверкюн розмовляє з дияволом, який розкриває йому справжню причину його «геніальності». На межі божевілля він зрозумів – якою має бути музика, непідвладна часу. Фінал роману «Доктор Фаустус» схожий з фіналом трагедії Гете «Фауст». Останній монолог композитора – це монолог пройденого шляху. Але, як і Фауст, герой Т. Манна залишається за межами пізнаною ним еволюції. Бажаного ця угода не принесла, диявол обдурив композитора. Леверкюн поступився правом любити людей і відрізав себе від людства, якому хотів присвятити своє мистецтво.

Мистецтво стає для Т. Манна засобом вираження будь-яких проблем сучасності. На прикладі музики (творчості Леверкюна) Т. Манн аналізує кризовий стан культури ХХ століття: вона пройнята відчуттям зношеності старих форм, спрагою створення нових засобів і перетворення самої природи мистецтва: воно, на думку героя, має стати

«пізнанням». Музика стає тільки переднім планом, засобом, щоб показати становище мистецтва як такого, культури, більш того – людини і людського генія в цю глибоко критичну епоху. Адріан Леверкюн несе в собі біль всієї епохи. Він людина здатна висловити свою епоху в звуках.

Отже, одна з центральних тем роману – образ митця в епоху кризи буржуазної цивілізації – отримує масштабне вираження в романі «Доктор Фаустус». Цей твір – «останнє слово», сказане письменником про роль художника у формуванні людського суспільства, і в цьому сенсі завершує ряд більш ранніх творів Т. Манна, серед яких «Тоніо Крегер», «Трістан», «Смерть у Венеції». Трагедія Адріана Леверкюна – трагедія загибелі гуманістичної традиції. Культура виявилась вичерпаною, безсилою в умовах загального краху цінностей. Змова з дияволом, або відмова від ілюзій – спроба Леверкюна спокутувати собою провину сучасного людства. Він – трагічна жертва свого мистецького покликання.

Література

1. Кургинян М. Романи Томаса Манна (Формы и метод). М. : Худож. лит., 1975. 336 с.

2. Манн Т. Доктор Фаустус: Життя нім. композитора Адріана Леверкюна в розповіді його приятеля. URL: [https:// www. ukrlib. com. ua/ world/ printit. php?tid=3621](https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3621) (дата звернення: 10.03.2019).

**Доценко Д. С., студентка
Четвертак Є. О., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

КІНОВЕРСІЇ ПЄСИ «ІДЕАЛЬНИЙ ЧОЛОВІК» О. УАЛЬДА

П'єса «Ідеальний чоловік» була екранізована багато разів, але хочемо зосередитися тільки на двох кіноверсіях досліджуваної п'єси. Перша – однойменний фільм, знятий російським режисером Віктором Георгієвим у 1980 році. Друга – також однойменний фільм, знятий англійським режисером Олівером Паркером у 1999 році. В першу чергу, слід зазначити, що це дві абсолютно різні інтерпретації твору Оскара Уайлд.

Щодо першої кіноверсії «Ідеальний чоловік» 1980 року, вона є переказом-ілюстрацією. Це найменш творчий з драматургічної точки зору спосіб екранізації. Переказ – ілюстрація характеризується найменшою віддаленістю сценарію і фільму від тексту екранізованого літературного твору [3]. Фільм знятий чітко за своїм першоджерелом,

майже всі фрази з п'єси були використані без перероблювань. Усі події відбуваються у хронологічному порядку згідно п'єси.

Щодо другої кіноверсії «Ідеальний чоловік» 1999 року, то вона є більш модернізованою і адаптованою для сучасного покоління. Її можна віднести до екранізації типу нового прочитання – це ті фільми-екранізації, в титрах яких ми зустрічаємо підзаголовки: «за мотивами», «на основі» («based on the novel»). Нове прочитання допускає вкрай активне втручання авторів-кінематографістів у зміст першоджерела – аж до повного її перетворення. При подібному підході до екранізації її автор розглядає літературний оригінал тільки як матеріал для створення свого фільму, не піклуючись часто про те, чи буде створена ним картина відповідати екранізованому твору [2]. З перших хвилин захоплює надзвичайна гра акторів, поведінка яких не зовсім схожа на персонажів книги. На відміну від твору і першої кіноверсії, тут можна побачити гумор, емоції, яких не було надано раніше.

Головним критерієм оцінювання кінотранскрипції вважається відповідність першотвору (повна чи часткова). Перший тип означає пряму, близьку до першотвору екранізацію, а другий- відповідність ідеї художнього твору. Як правило, повністю відповідаючи «букві» при створенні кінофільму, режисер втрачає свою самостійність. Самостійне перекодування художнього твору впливає в кінофільм нові барви і стиль. З цього робимо висновок, що друга кіноверсія 1999 року є оригінальною, на відміну від кіноверсії 1980 року.

Гра акторів кіноверсії 1980 року характеризується чітким відтворенням оригінальної пєси. Фільм відповідає тому часу, коли його знімали. У 80 рр. не було «яскравих» для сучасності акторських ролей. Актори просто передали глядачам п'єсу: в кінофільмі 1980 року той самий сюжет, ті самі репліки, усі події представлені так, як це було прописано в першоджерелі. У другій кіноверсії 1999 року актори були більш «живими»: вони жартували, сміялися, були емоційними та фільм взагалі знятий на сучасний лад.

Щодо сюжету, тут є багато неоднозначних моментів. Деякі наполягають на тому, що перший фільм «Ідеальний чоловік» 1980 року – це єдина найкраща версія п'єси Уайлда [1]. Перша зазначена екранізація побудована повністю згідно з п'єсою. Цей фільм можна подивитися, якщо потрібно, не читаючи книги, ознайомитися з сюжетом, проблематикою твору. Друга екранізація вже є переробленою: трохи змінений сюжет, актори взагалі майже не використовують цитати, тільки іноді лунають одні з найяскравіших. Але тут одразу виникає недолік – у п'єсі є декілька неперевершених моментів, цитати з яких просто не передали.

Література

1. Идеальный муж (1980) – обсуждение. URL : <https://www.kino-teatr.ru/kino/movie/sov/2658/forum/>

2. Интерпретации литературных произведений. URL : <http://www.diplomy.su/shop/281.html>.

3. Русская школа экранизации. URL : <http://www.portal-slovo.ru/art/35958.php>.

Зелиньська Р. К., студентка
Головка О. М., к. філол. н., доц.
Запорізький національний університет

СПОСОБИ СТВОРЕННЯ ФЕНТЕЗІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ В ЦИКЛІ РОМАНІВ ДЖ. Р. Р. МАРТИНА «ПІСНЯ ЛЬОДУ Й ПОЛУМ'Я»

На сьогоднішній день одним із найпопулярніших жанрів літератури є фентезі. Яскравим прикладом цього жанру є цикл романів Джорджа Р. Р. Мартіна «Пісня льоду та полум'я». Особливої уваги заслуговують методи вербалізації фентезійної складової у романах циклу.

Фентезі – це різновид літературної творчості, в якому органічною складовою світу є надприродні явища, витвір фантазії автора, котрий здебільшого черпає натхнення у міфах і фольклорі. Особливістю жанру фентезів першу чергу є те, що він дає свободу авторській фантазії і дозволяє ввести в оповідання будь-які мислимі художні елементи. Головним інструментом втілення задуму автора є вербалізація, тобто реалізація думок, почуттів, емоцій і т. ін.

Авторські неологізми Дж. Р. Р. Мартіна за семантикою охоплюють цілий спектр фентезійних реалій. Моделюючи світ Вестеросу, письменник вигадує нові слова на позначення як цілком фентезійних понять, так і речей, які мають свої аналоги у реальному світі.

Фентезійний тезаурус Мартіна можна розділити на шість тематичних груп: слова, на позначення людей, міфічних створінь або тварин, географічних назв, зброї та артефактів, повсякденних реалій. Створюючи неологізми, автор частіше за все керується своїми фоновими знаннями (фольклор, легенди, історична спадщина).

Серед слів на позначення людей можна виділити *Hand of the King*, *Faceless Men*, *Bloodriders*, *Maester*, *Sellsword*, *Turncloak*, *Wildlings* та ін. Більшість з цих номінацій є результатом перенесення значення. Так, одиниця *Hand of the King* позначає радника, праву руку короля і є синекдохою, яка переносить значення з частини тіла та її діяльність на обов'язки людини.

«*The Hand of the King was the second-most powerful man in the Seven Kingdoms. He spoke with the king's voice, commanded the king's armies, drafted the king's laws*» [1, с. 33].

Іншою метафорою є одиниця *Faceless Men*, оскільки вони ніби не мають власного обличчя, здатні приміряти на себе лица інших людей, відчужуюсь від свого власного «Я».

«*If we'd sent a Faceless Man after her, she'd be as good as buried*» [1, с. 243].

Слово *Bloodriders*, що використовується на позначення найближчих соратників Кхала, вождя племені кочівного народу дотракійців, утворене складанням слів *blood* (кров) та *rider* (вершник). Такий вибір морфем робить слово мотивованим, «Кровні вершники» ставали Кхалу неначе кровними родичами.

«*Every khal had his bloodriders... Jhiqui had taught her that a bloodrider was more than a guard; they were the khal's brothers, his shadows, his fiercest friends*» [1, с. 266].

Серед слів, на позначення тварин та міфічних істот виділяємо такі одиниці, як *Direwolf*, *White Walkers*, *Dragon*, *Merling* та ін. Номінація *Direwolf* також походить від складання основ *dire* (зловісний) та *wolf* (вовк) і позначає полуміфічну тварину, величезного вовка з надзвичайним інтелектом і почуттям відданості.

«*A direwolf had a bigger head and longer legs in proportion to its body, and its snout and jaw were markedly leaner and more pronounced*» [1, с. 275].

Якщо казати про слова на позначення географічних назв, то можна навести такі приклади: *Westeros*, *King's Landing*, *Dragonstone*, *Qarth*, *Yunkai*, *Essos*, *Sothoroyos* та ін. Елемент *West-* у слові *Westeros* є показником географічного положення континенту, а суфікс *-os* є стандартним суфіксом назв материків у Дж. Р. Р. Мартіна (*Essos*, *Sothoroyos*).

Слова на позначення зброї та артефактів налічують *Arakh*, *Dragonbone*, *Dragonglass* та ін. Номінація *Dragonbone* утворилася за допомогою складання слів *dragon* (дракон) та *bone* (кістка), та позначає матеріал – драконячу кістку, яку використовували при виготовленні зброї.

Серед слів на позначення повсякденних реалій виділяємо *Poppy*, *Grayscale*, *Long Night*, *Iron Throne* та ін. Слово *poppy* – метонімія, позначає макове молоко – сильне знеболювальне, основний інгредієнт якого, морфін, добувають з головок маку (*poppy*).

«*The milk of the poppy, for when the pain grows too onerous*» [1, с. 329].

Хоча неологізми Мартіна і охоплюють широкий тематичний спектр, можна з упевненістю сказати, що більше уваги автор приділяє саме персонажам людей та опису повсякденних реалій створеного світу,

таких як політика, хвороби, релігія та визначні події. Такий компонент, наприклад, як міфічні створіння, хоча і відіграє значну роль у сюжеті циклу, але не є таким різноманітним у плані новотворів. На перший план у творах Мартіна висуваються герої, їхні вчинки і переживання, чарівне і казкове грає допоміжну, але далеко не другорядну роль.

Література

1. George R. R. Martin. A Game of Thrones / online scanned edition. 2010. 553 р. URL : http://fobook.ru/fobook/original/G.R.R.Martin_A_Game_of_T-hrones.pdf.

**Квятковський Р. В., студент
Тарасенко К. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

СПЕЦИФІКА РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЕСТЕТИЧНИХ ПОГЛЯДІВ О. ВАЙЛДА У РОМАНІ «ПОРТРЕТ ДОРІАНА ГРЕЯ»

Творчість визнаного англійського письменника кінця XIX сторіччя Оскара Вайлда постійно залишається на вістрі як читацької, так і дослідницької уваги. Читачів приваблює оригінальність творчого задуму письменника, позачасовість порушених ним питань, а також бездоганий авторський стиль та неповторна манера письма. Дослідники ж концентруються на особливостях поезики творів письменника, на специфіці використання ним художніх тропів. Сам автор жив у полоні власних протиріч: то він був прихильником «чистого мистецтва», то борцем за його підпорядкування високим етичним ідеалам. Роман «Портрет Доріана Грея» (1891), був задуманий, судячи з передмови автора, як апофеоз мистецтва, що стоїть над життям, як гімн гедонізму, тобто філософії насолоди.

Естетичні погляди митця у романі Вайлда виявилися доволі парадоксальними. Роман «Портрет Доріана Грея», крім затвердження основних естетичних принципів, висловлюючи філософські погляди автора про справжнє мистецтво, в більшому рахунку був спрямований на викриття естетизму, передбачивши його кризу. Оскар Вайлд увів у літературу новий тип героя: це вже не герой-бунтар, метою життя головного героя твору Доріана Грея є пошук гостроти та повноти відчуттів, прагнення випробувати на собі життя у всій його повноті. Вперше з'явився образ денді, людини, що дотримується витончених манер і стилю.

Втім, естетичні принципи щодо ролі мистецтва, краси і насолоди в житті людини дещо спростовуються в ході розвитку сюжету твору: оволодіння ідеями гедонізму головних героїв твору аж ніяк не ведуть до щасливого фіналу. Автор воліє показати, що будь-яке мистецтво, яке

ставить за мету вищий ступінь естетизації, навряд чи є досконалим без урахування моральних норм. У парадоксальних афоризмах передмови до роману Вайлд повторив відомі положення своєї естетики: «Художник – той, хто творить прекрасное», «художник не моралист» [1, с. 21]. Він не є моралізатором, і, тим самим не повинен нічого пояснювати або доводити. Власне, «искусство – зеркало, которое отображает того, кто в него смотрится, а вовсе не жизнь», есть абсолютно «бесцельным и бесполезным» [1, с. 21] та ін. В цих афоризмах автор надає власну візію мистецтва, розкриваючи та пояснюючи його мету та завдання, місце митця та читача. Ці принципи, які, по суті, захищають ту систему, що власне і спровокувала моральний розпад героя, повинні пройти шлях випробування, а отже, автор з перших сторінок твору інтригує читача, який, звичайно, зацікавлений в тому, чи все, що викладене у передмові, буде проілюстровано у творі.

В самому сюжеті роману закладена головна ідея естетизму про безумовну перевагу мистецтва над реальним життям, як приклад, остання сцена, коли Доріан намагався вбити своє зображення на портреті. А це в свою чергу доводить, що філософія насолоди не може заповнити духовний світ людини. Головний герой деградує морально, його внутрішній світ повністю протилежний його зовнішності. Доріан обирає марнославний спосіб життя, заради свого задоволення. Виправдовується важким дитинством, суворим вихованням, аніж притистоїть труднощам та спокусам.

Той спосіб, як Вайлд структурує сюжет, доводить, що філософія отримання насолоди та захоплення культом краси можуть спричинити трагічні наслідки у житті людини. Так, Доріан Грей закохується у актрису Сибілу Вейн, для якої він є справжнім дивом. Втім, коли вона під час виконання ролі Джульєтти звертає увагу на зворотній бік театральних підмостків: фальш сценічних партнерів, убогі декорації, вона не в змозі впоратися із роллю та цей провал викликає осуд Доріана Грея, скептичне кепкування лорда Генрі та співчуття Безіла. Доріан розриває стосунки із Сибілою, яка пізніше закінчує життя самогубством.

Майстерність Вайлда в царині парадоксу є загальновідомим фактом. В романі зустрічаються парадокси, які стосуються прекрасного, статусу митця у суспільстві та сутністю мистецтва. Втім, висловлюючи власні естетичні погляди, Вайлд не є однозначним у висловленні власних думок. Чимало текстового фрагменту твору займають парадокси, присвячені мистецтву. Вайлд пише, що «я думаю, что искусство, создавая для всех народов общую духовную атмосферу, было бы способно, если не окутывать весь мир серебряными крыльями мира, то сблизить людей настолько, чтобы они не резали друг друга» [1, с. 27]. З одного боку письменник піднімає статус мистецтва на доволі високий рівень: «Искусство я сделал философией, а философией –

искусство» [1, с. 27], «полюбите искусство ради него самого и вы получите самое лучшее» [1, с. 27]. Втім, останній парадокс передмови роману зазначає, що «всякое искусство совершенно бесполезно» [1, с. 21]

Отже, можна зробити висновок, що естетизм, наявний у романі О. Вайлда «Портрет Доріана Грея», має дуальну природу. Оскар Вайлд впевнений в тому, що існує щось приховане в самій красі та мистецтві, що вказує не тільки на шлях насолоди, але також може призвести до страждань внаслідок зіткнення з недосконалим реальним світом, який люди створили для себе. А це означає, що мистецтво диктувалося волею митця і підлягало тільки суду естетичних законів. Автор висловлює думку що мистецтво, не виражає нічого, крім самого себе, існує самостійно і розвивається за своїми законами. Мистецтво не є породженням певної епохи чи її відтворенням, бо воно вище від життя. Саме ці погляди письменник і висвітлив у романі «Портрет Доріана Грея».

Література

1. Уайльд О. Портрет Дориана Грея. Москва : «Астрель», 2010. 289 с.

Корольова А. О., студентка

Костенко Г. М., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

ТРАДИЦІЇ І НОВАТОРСТВО У РОМАНІ ЕМІЛІЇ БРОНТЕ БУРЕМНИЙ ПЕРЕВАЛ

XIX століття подарувало англійській літературі велику кількість видатних жінок-романісток, серед них Джейн Остін, Елізабет Гаскелл, Шарлотта, Енн та Емілія Бронте. Роман останньої – «Буремний перевал» – є перлиною літератури Англії. Метою даної роботи є визначення традиційних та новаторських прийомів у романі Емілії Бронте «Буремний перевал».

Потік досліджень, присвячених роману Е. Бронте, щороку збільшується. Л. Пікетт у своїй праці досліджує елементи готичної літератури в романі [4]; Т. Доусон проводить дослідження структури «Буремного перевалу» [2]; Н. Армстронг простежує актуальність роботи Бронте для її часу та поза його межами [1].

На думку ж М. Маковські [3], безліч варіантів інтерпретації роману Е. Бронте «Буремний перевал» існує завдяки його новаторській структурі та майстерному використанню стилістичних прийомів. Автор використовує епітети, що дозволяють краще зрозуміти і уявити описувані в романі сцени. З простих речей вони роблять яскраві образи,

які тішать уяву читача. Метафори привертають увагу, дозволяють відчути атмосферу, що панує в романі, а також передають характери персонажів. За допомогою порівнянь автору вдається створити образи – яскраві та гротескні, але й реальні. В описах Бронте також використовує гіперболу, що дозволяє зобразити всю повноту почуттів, що охопили героїв роману.

Увесь роман Е. Бронте побудований на протиставленні: кохання і ненависті, пристрасті і байдужості, життя і смерті, чорного і білого. Разом з протиставленнями авторка використовує метод, побудований на асоціаціях.

Бронте також порушує традиційну послідовність основних елементів композиції, адже перші слова у романі належать містеру Локвуду, хоч він і не головний персонаж роману, а лише спостерігач подій у ньому. Письменниця також використовує монтаж, що робить розповідь більш динамічною, акцентує увагу на ключових, концептуально важливих моментах, які несуть найбільше смислового навантаження і через які розкриваються основні теми та ідеї роману. Застосування принципу композиційного кільця дає можливість повернути читача на початок роману і підвести ризику під викладеною в ньому історією. Письменниця також застосує прийом оповідання в оповіданні, в розповідь включаються вставні епізоди, листи та уривки з щоденників, сні та видіння, що дає можливість читачеві зібрати факти з різних точок зору та відтворити хід подій. Велика увага приділяється зображенню природи, що є не лише тлом для розгортання дії роману, а й висловлює внутрішні переживання героїв, уособлює їх непомірні, бурхливі почуття.

Тим не менш, текст роману є дуже гармонійним. При написанні роману у його структурі та стилістичних прийомах Бронте відходить від традицій сучасного їй реалізму і звертається до творчості своїх попередників, а також вносить у літературу власні нововведення.

Література

1. Armstrong N. Emily Bronte in and out of Her Time // Genre. 1982. № 15. P. 243-246.
2. Dawson T. The Struggle for Deliverance from the Father: The Structural Principle of Wuthering Heights // Modern Language Review. Cambridge : Cambridge University Press, 1984. P. 289-304.
3. Macovski M. S. Wuthering Heights and the Rhetoric of Interpretation // English Literary History. 1987. № 2. P. 363-384.
4. Pykett L. Gender and Genre in Wuthering Heights: Gothic Plot and Domestic Fiction. L. : Macmillan, 1989. P. 71-85.

Лепетченко А. Г., студентка
Тарасенко К. В., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

РИСИ РОМАНУ-АНТИУТОПІЇ У ТВОРІ «451 ГРАДУС ЗА ФАРЕНГЕЙТОМ»

Однією з характерних особливостей літературного процесу ХХ століття – початку ХХІ століття є жанрова нестабільність, синтез літературних напрямків і жанрів, криза традиційних уявлень та трансформація майже усіх жанрових моделей. На історико-літературній мапі з'являються твори, які є сміливим експериментом в аспекті жанру, стилю та методу письменника. Доволі популярним в цьому аспекті є жанр антиутопії (Є. Зам'ятін «Ми», К. Воннегут «Механічне піаніно», О. Гакслі «Новий чудовий світ», Дж. Оруел «1984»). Одним із репрезентативних творів в жанровій парадигмі антиутопії є роман відомого американського письменника Рея Бредбері – «451 градус за Фаренгейтом».

Аналіз роману Р. Бредбері «451 градус за Фаренгейтом» показав в ньому наявність риси роману-антиутопії як: статичність описуваної системи; зображення нового, майбутнього споживацького суспільства; простір роману – держава з тоталітарною системою управління; абсурд описуваної ситуації; заперечення минулого в романі; головний герой твору – бунтар-одинак, що знаходиться в опозиції до існуючого ладу; опис природи своєю барвистістю підкреслює приреченість ситуації; шлях до самопізнання головного героя, його власна еволюція, здійснюються в напрямку: від антигуманізму до гуманізму; процеси, що відбуваються в романі, перебільшені і не є науковим прогнозом.

У романі Р. Бредбері описує США в майбутньому. Науково-технічний прогрес в країні призводить до полегшення людського життя і в той же час до деградації людини, яка стає все більш залежною від розваг, стає байдужою, малорухливою, пасивною, нечутливою до оточуючого світу.

Статичність державної системи у США показано в тому, що гарантією спокою могла слугувати лише повна однозначність, домогтися якої можливо було, по-перше, насадженням доступної ідеології і жорсткої дисципліни і, по-друге, усуненням факторів, що спонукали людей до вільного мислення: ідеї, викладені в книгах, визнали найбільш небезпечними. Ідейна доктрина звучить так: «Ми всі повинні бути однаковими. Не вільними і рівними від народження, як сказано в конституції, а однаковими ... не буде велетнів, поруч з якими інші відчують свою нікчемність ... книга – це заряджена рушниця в будинку сусіда. Спалити її! Розрядити рушницю!. Треба приборкати людський розум» [1, с. 24]. Потреба в духовному саморозвитку і прояві

індивідуалізму у членів суспільства була витіснена прискоренням ритму життя і великою кількістю розваг, які пропонувалися людям в будь-яку вільну для них хвилину.

Характерним для роману-антиутопії є вихід поведінки героїв роману за рамки шаблонного. Як відомо, всі процеси в утопічному суспільстві, в тому числі і спілкування, відбувається за певним зразком. В даному творі ж поведінкові зразки порушують не тільки володарі вільних поглядів, а й типові громадяни. Прикладом може послужити подруга дружини Монтега – людина невеликого розуму і обмеженого кругозору, яка мимоволі розплакалася від невідомих раніше почуттів, вперше в житті почувши вірш.

До відкритого протистояння все більше схиляється головний герой Гай Монтег: бажання змінити середовище, в якій він перебуває, в кінцевому підсумку штовхає його на вчинення декількох злочинів і подальшу втечу.

Антиутопічний роман Р. Бредбері «451 градус за Фаренгейтом» – це роман, у якому було розкрито абсурдність і безглуздість нового порядку. В творі простежується деіндивідуалізації суспільства, переорієнтація його інтересів на споживання і зниження його загальної ерудиції. На етапі свого створення воно претендувало на бездоганність, однак згодом пішло по негативному шляху розвитку.

Зображуючи Америку ХХІ століття, Бредбері моделює картину майбутнього на основі існуючих сьогодні тенденцій. Письменник у своєму романі створює антимодель за допомогою символіки своїх фантазій. Він розмірковує про долю земної цивілізації, про майбутнє Америки, з її нестандартно сформованим менталітетом, з її національним колоритом.

Література

1. Бредбері Р. 451 градус за Фаренгейтом. Тернопіль : Богдан, 2015. 272 с.

Максимовська А. Р., студентка

Костенко Г. М., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

ЖАНРОВО-СТИЛІСТИЧНА СВОЄРІДНІСТЬ ОПОВІДАНЬ ДЖЕКА ЛОНДОНА

Ще перші оповідання Лондона засвідчили появу нового, оригінального і самобутнього письменника, зі своєю тематикою, своїм поглядом на світ і на людське життя, але водночас такого, що повністю належав американській традиції зі своїм баченням, і відображенням світу.

У «Північних оповіданнях» багато руху, боротьби, зіткнень. Лондон – великий майстер напруженої динамічної інтриги. Він стрімко розвиває сюжет, і читач відразу втягується в коло подій. У багатьох його оповіданнях також звучить тема розтлінного впливу грошей на людську психіку, ставиться тема розбещуючого впливу буржуазної цивілізації на побут і звичаї північної країни. Значне місце в творчості Лондона займають його оповідання, повісті та романи про тварин, чимало з яких пройняті глибоким соціальним змістом.

Значну увагу Лондон приділяє проблемі вираження особистості автора в оповіданні, способам передачі авторської позиції, завдяки яким факт перестає бути просто відображенням реальних подій [5, с. 55-56]. У Лондона найчастіше зустрічаються два типи оповідань. В одному випадку автор розповідає від свого імені, в іншому – з'являється оповідач. Оповідачі теж бувають різні, з власним характером, своїм стилем оповіді.

У різній манері ведеться розповідь самим автором. В одних оповіданнях у нього переважає авторська мова, в інших – діалог; в одних він захоплюється подвигами своїх героїв, в інших засуджує поведінку негативних персонажів. Завдяки цьому прийому в оповіданнях виникає поліфонія індивідуального сприйняття; зі сполучення різних позицій героїв стає очевидною авторська світоглядна установка та створюється дійсно унікально атмосфера при читанні [4, с. 21].

Створюючи свої оповідання, Лондон брав уроки стилю і композиції у Р. Кіплінга, одного з найвідоміших в ту пору англійських новелістів. Виклавши головне, письменник повинен, на думку Лондона, залишати місце уяві читача, давати йому можливість самому домалювати картину.

Більшість оповідань Лондона побудовано на поєднанні зовнішньої дії, «стихійно-драматичної», за влучним визначенням, і внутрішньої. Основу оповідань письменника, таким чином, завжди становить двоплановість сюжету: зовнішній (події, вчинки героїв) і внутрішній («оповідання про переживання і розумові запити персонажів, динаміка їхніх думок і почуттів» [1, с. 151]). Художній образ світу в його оповіданнях відображає свідомість письменника-романтика, для якого важливо висловити емоції, почуття, і письменника-реаліста, що аналізує причини цього, прагне до широких, історично зумовлених узагальнень.

У своїх оповіданнях Лондон створює виразні картини людських переживань, що розкриваються через дії та вчинки. Психіка героїв стає зрозумілою читачеві не стільки завдяки тому, що вони говорять, скільки завдяки їх поведінці, показу того, що і як вони роблять [3, с. 125].

Пейзаж не грає самодостатньої ролі та виступає або фоном, на якому розгортається дія, або, найчастіше, живим началом,

безпосередньо пов'язаним з людськими долями. Особливо велика його роль в розкритті внутрішнього світу людини. Він допомагає виявити людську силу і слабкість, боягузтво і героїзм, завзятість і безвольність, наполегливість і пасивність. Ноти руссоїзма у творах Лондона особливо посилюються ближче до кінця його творчого шляху. Герої пізніх північних оповідань відчують просту фізичну потребу в злитті з природою, хочуть «опроститися», стати більш природними [2, т. 1, с. 51].

Лондон завжди прагнув слідувати власній естетичній програмі. Залишаючись вірним собі протягом усього творчого шляху, він зумів підняти традиційний для американської літератури жанр оповідання на нову висоту.

Література

1. Давыдова Т. Т., Пронин В. А. Теория литературы. М. : Логос, 2003. 229 с.
2. Лондон Дж. Сочинения : в 2 т. / пер. с англ. М. : Терра – Книжный клуб, 2001. Т. 1. 383 с. Т. 2. 383 с.
3. Лондон Дж. Собрание сочинений : в 14 т. / пер. с англ. М. : Правда, 1976. Т. 13. 763 с.
4. Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. М. Зубрицької. 2-ге вид., доп. Львів : Літопис, 2002. 832 с.
5. Auerbuch J. Male Call: Becoming Jack London. Durham : Duke Univ. Press, 1996. 289 p.

Мельничук А. О., студентка

Кузнєцова І. В., к. філол. н., доц.

Запорізький національний технічний університет

ТЕРМІНИ ЯК СТИЛЕТВІРНИЙ ЕЛЕМЕНТ В РОМАНАХ Д. БРАУНА «ЯНГОЛИ І ДЕМОНИ» та «КОД ДА ВІНЧІ»

Стильова диференціація мови і мовлення та пов'язана з нею можливість відбору різних мовних засобів і мовних прийомів найяскравіше виступає в текстах художньої літератури. Художня література наочно підтверджує, що поняття точності, образності, експресивності, як і інші стилістичні категорії, не механічно перекочують з одного мовного стилю в інший, а в системі кожного стилю набувають глибоку своєрідність. Сказане стосується, в тому числі, термінів, які, будучи включеними в різні стилі мовлення, можуть проявляти національно-культурний і коннотативний компонент свого значення.

Використання термінів в досліджуваних романах підпорядковується їх основній особливості - поєднання різних стилів мови. Відбір, комбінація і організація мовних засобів, закріплених за різними функціональними стилями або мовними жанрами, в романах Дена Брауна залежать від їх двох основних тем: таємниця (*mystery*) і пригода (*adventure*).

Ден Браун будує сюжет обох романів навколо проблем, які жваво цікавлять суспільство: в основі «Янголів і демонів» це проблема технології і великого вибуху (*Big Bang*), в основі «Коду да Вінчі» – божественне походження Ісуса Христа і продовження його роду (*Bloodline*). Відповідно, терміни, які автор включає в тексти двох романів, стосуються названих проблем. Немає сумніву, що Ден Браун прагне переконати читача в достовірності того, про що він розповідає, і тому вдається до допомоги термінів. З іншого боку, домогтися достовірності можна шляхом наукового викладу загадкових фактів, яке, в першу чергу, пов'язано з термінологією. Іншими словами, за допомогою термінів Ден Браун надає розповіді характер науковості, підсилює атмосферу таємничості, надає солідність розповіді. У своїй роботі не будемо зупинятися на тому, наскільки відповідають дійсності викладені автором романів наукові факти і застосовувані ним терміни.

В ході аналізу текстів романів «Янголи і демони» і «Код да Вінчі», виявилось, що терміни, головним чином, зосереджені в тих розділах романів, в яких герої безпосередньо стикаються зі світом науки або мистецтва. У романі «Ангели і демони» Ден Браун користується термінами, що належать до галузі фізики (*atom* – атом, *nucleus* – ядро, *cohesion* – зчеплення тощо), астрономії (*telescope* – телескоп, *planet* – планета тощо), математики (*symmetry* – симетрія, *circumference* – окружність, *radius* – радіус тощо), медицини (*mucosa* – слизова оболонка, *retina* – сітківка очей тощо), фармакології (*amphetamine* – амфетамін), поліграфії (*folio* – фоліо, *microfiche* – мікروفіша), історії і релігії (*pentademonium* – пандемоніум, *pallium* – палій тощо), магії (*pentagram* – пентаграма).

У романі «Код да Вінчі» використані біблійні терміни (*Behemoth*), історичні та релігійні терміни (*stylus* – стилус, *conclave* – конклав, тощо), терміни з математики (*Fibonacci sequence* – послідовність Фібоначчі, *Divine Proportion* – Божественна пропорція). Ден Браун вводить в тканину роману лінгвістичні терміни (*lingua* – лінгва клуня, *metaphor* – метафора, *anagram* – анаграма), терміни, які відносяться до шифрів і шифрування (*cryptographer* – криптограф, *cypher* – зашифровувати) і терміни магії (*pentacle* – пентакль).

Вищенаведені приклади свідчать про те, що часто інформація про той чи інший термін, надана автором романів, допомагає читачам зрозуміти її сенс, що звільняє перекладача від необхідності пояснювати що-небудь додатковими посиланнями. Ден Браун супроводжує терміни

поясненнями, які представлені або в мові героїв романів, або як текст автора.

**Моїсєнко О. А., студентка
Кузнецова М. О., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет**

ЖАНРОВІ КЛІШЕ У РОМАНІ ДЖ. Р. Р. МАРТИНА «A GAME OF THRONES»

Кліше є нагальною проблемою багатьох сучасних літературних творів: автори, свідомо чи ні, запозичують певні ідеї та елементи сюжету один в одного, що призводить до зменшення самобутності творів. Особливо це можна побачити у жанрі фентезі – хоча фентезі є одним із найпопулярніших сучасних жанрів, через свій невеликий період самостійного існування в межах всесвітньої літератури він ще не встиг достатньо розвинутися та постійно знаходиться в певних рамках, які заважають йому еволюціонувати. Однією з таких проблем і є кліше, що вже сформувалися у цьому жанрі.

Кліше є дуже розповсюдженим прийомом у фентезі. Його основними функціями є спрощення розкриття головних героїв, їх еволюції та опису світу навколо них [2, с. 2-5]. При використанні жанрових кліше у своїх творах автори загалом намагаються частково змінювати їх, додаючи нові деталі, або просто не акцентувати увагу читача на клішованих образах й елементах сюжету. Дж. Р. Р. Мартін у романі «A Game of Thrones» пропонує нову стратегію використання кліше: він зібрав більшість популярних кліше, а потім почав їх поступово модифікувати або й зовсім руйнувати у своєму творі. Тобто на початку роману читачі помічають вже знайомі їм з інших творів образи і, проаналізувавши свій попередній читацький досвід, прогнозують подальші події, але раптово сюжет починає розвиватися зовсім іншим, нетиповим шляхом, що викликає подив, збуджує цікавість і робить твір більш самобутнім.

Смерть Еддарда Старка, одного з головних персонажів роману, є показовим прикладом руйнування кліше. На початку роману Е. Старк показаний як цілком позитивний персонаж – він є чесним, шляхетним та справедливим, піклується про інших та не відступає від своїх ідеалів навіть під страхом смерті. Читаючи твір уперше та аналізуючи твори цього жанру інших письменників, складається оманливе враження, що завдяки своєму позитивному образу Нед Старк є «героєм у безпеці», який вийде із будь-яких негараздів попри все. Але, на відміну від інших, подібних персонажів інших творів, він не досягає успіху, а гине. Його смерть робить твір більш реалістичним і цікавим для читача.

Не дивлячись на те, що кліше ізгоя є одним із найбільш розповсюджених у всій літературі жанру фентезі [3, с. 147-153], Дж. Р. Р. Мартіну вдалося уникнути штампованості у своєму творі та створити сюжет і персонажів таким чином, аби вони здавалися живими й оригінальними. У романі «A Game of Thrones» є велика кількість ізгоїв, але усі вони різні: якщо Джона, Семвела, Дейнеріс та Брана можна назвати позитивними персонажами, то в образах Тірїона та Варіса можна побачити певну неоднозначність – вони хитрі, підступні та ставлять свої інтереси вище інших.

Однією з провідних тем літератури фентезі є боротьба добра і зла. При цьому добро і зло передані у гіпертрофованому вигляді: добрі персонажі виглядають як справжні лицарі – могутні, гарні та благородні, а злі – потворні і відразливі [1, с. 8-14]. На початку роману всіх персонажів можна умовно поділити на позитивних та негативних, але поступово їх образи стають набагато складнішими, кожен їх вчинок пояснюється певними причинами і проявляються нові риси характеру.

Отже, можна зробити висновок, що Дж. Р. Р. Мартін у романі «A Game of Thrones» надає кліше нову функцію: він вводить читача в оману використанням типових образів та елементів сюжету, задля того щоб у найліпший момент раптово змінити передбачуваний хід подій у творі. Це надає роману «A Game of Thrones» риси самобутності та оригінальності і є однією з головних причин його широкою популярності.

Література

1. Назаренко М. Бунтуй, бунтуй, что умирает свет // FANтастика. Санкт-Петербург, 2008. С. 8-14.
2. Павлухина О. В. Литература фэнтези в контексте современной культуры: предпосылки, особенности жанра, читательская аудитория // Вестник Волжского университета им. В.Н. Татищева. Тольятти, 2013. С. 1-10.
3. Lauder J. D. Beyond the Wall: Exploring George R. R. Martin's «A Song of Ice and Fire». BenBella Books, 2012. 272 p.

**Прядкіна А. А., студентка
Корнелюк Б. В., к. філол. н., доц.
Хортицька національна навчально-реабілітаційна
академія**

ТРАГІЧНИЙ ПАФОС «ГАМЛЕТА» В. ШЕКСПІРА: ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ

Трагічне – одна із найдавніших форм художнього освоєння життєвих протиріч. Трагічний пафос формується як своєрідне

поєднання скорботи і співчуття. Основу трагічного настрою формують конфлікти чи колізії, які не можна вирішити. Важливо, що трагічні ситуації мають невідворотний характер, тобто від них не можна ухилитися, також неможливим є примирення із трагічним конфліктом.

Трагізм може бути зумовлений почуттям провини або ж цілком зумовлений характером героя, який може вести боротьбу із зовнішнім світом, або ж мати конфлікт почуттів у світі внутрішньому. Події в трагічній ситуації розвиваються стрімко, трагічному настрою часто притаманний динамізм розгортання. Однак розв'язка трагічного конфлікту незрідка сповільнює цю динаміку, сповнюючи художній світ твору патетикою. Саме тому при перекладі пасажів із трагічним пафосом перекладачеві необхідно відтворити стилістичні особливості оригіналу, за рахунок вірного відбору лексичних та синтаксичних конструкцій відтворити атмосферу серйозності, що притаманна оригіналу.

Інколи трагічний пафос лише сугестується, тобто атмосфера трагічного виникає через конотативне значення слів, або ж навіюється ситуативним контекстом. В такому випадку перекладач має надзвичайно складну ситуацію, адже ситуативний контекст, що здатний викликати емпатію в рамках однієї культури може не впоратися із цією задачею в рамках іншої. Тому у випадку сугестованого трагізму перекладачеві доводиться трансформувати текст оригіналу, з метою збереження його функціональної та емотивної спрямованості.

Трагізм у «Гамлеті» Шекспіра реалізується в рамках декількох тематичних топосів, які репрезентуються рядом ідейно смислових концептів. Першим із них є топос антропоцентризму, який утворився внаслідок змін у сфері ідеології та формування культу людини. Водночас, виникає трагічна напруга між цим культом та розумінням людської недосконалості в масштабах Всесвіту.

Наступний топос можна назвати топосом влади. Цей топос втілено у трагедії завдяки концептам ідеального правителя та порочного монарха, що протистоять одне одному. Втім основне ідейне забарвлення топосу влади надає трагічний за своєю суттю концепт суєтності, марності, скороминушості величі. У промові на кладовищі принц переконливо обґрунтовує думку про те, що земна велич, яку дає влада зрештою перетворюється на ніщо, тож злодіяння, на які йдуть люди заради заволодіння владою є марними: вони можуть легко занаястити людську душу, але не в змозі дати їй щастя чи позачасове існування. Такий підхід до влади просякнутий трагізмом та покликаний розхитати усталені етико-аксіологічні уявлення елізаветинського соціуму.

Топос кохання у п'єсі несе трагічний відтінок, адже кожен із закоханих замість любові та благополуччя знаходить смерть. Трагічними за своєю природою виявляються стосунки як Гамлета і

Офелії, так і Гертруди і Клавдія. Топос помсти репрезентовано концептами честі, обов'язку та права на помсту. Трагізм цього топосу полягає у неможливості здійснити мщення одразу, у болючій необхідності відкладати вирішальний момент.

Слід також виділити топос смерті, який відображає тогочасні погляди та розмірковування про завершення людського життя. Топос репрезентовано трагічними концептами самогубства, концептом земних страждань, вбивств та невідомості, що чекає на людину після смерті.

Скоріна С. Д., студентка
Костенко Г. М., к. філол. н., доц.
Запорізький національний технічний університет

РОМАН А. МЕЛЬНИЧУКА «ЩО СКАЗАНО» ЯК ЗОБРАЖЕННЯ ДОЛІ УКРАЇНИ

XX сторіччя – одне з найтрагічніших в історії України. Політичні події, щонайгостріша політична боротьба в самій Україні, політика Радянського Союзу привели до того, що багато українців були вимушені покинути історичну батьківщину. Сучасна Америка історично формувалася як країна емігрантів, і тому українці були лише одним з численних емігрантських співтовариств. Північна Америка давно привертала українських селян, які сподівалися знайти в Америці кращу долю, отримати землю і поліпшити свій матеріальний статус. Українські імена можна знайти серед перших європейських колоністів в Північній Америці, серед засновників англійської колонії Джеймстаун у Вірджинії. Згодом на початку XX-го століття кількість емігрантів з України збільшилась у зв'язку з революційними подіями у Російській імперії та Першою світовою війною. Вони у зарубіжній і вітчизняній науковій літературі визначаються як політичні емігранти, оскільки ними не сприймалась ідеологія подій того часу.

Важливість питань етнічної ідентичності тієї чи іншої нації були і залишаються актуальними для науковців з України та представників української діаспори. Вагомий внесок у висвітлення долі української сім'ї в Америці було зроблено Аскольдом Мельничуком. Його можна зарахувати до нового покоління письменників, що пишуть англійською мовою на українську тематику. Українська тема в романі «Що сказано» прописана точно та реалістично. Це стало результатом того, що він володіє мовою, буває на Україні і періодично перекладає творчість українських авторів. Оповідання в цьому творі розвивається в двох напрямках: перша тема в романі – українська, друга – еміграційна, діаспорна. Роман Мельничука, який належить до етнічної літератури, є романом сімейним з елементами історичної прози.

В романі «Що сказано» описуються найважливіші події української історії ХХ століття – перед нами детальна, але спрощена, оповідь українського минулого – перша світова війна, намагання національного визволення, національний рух в Польщі, голод в Радянській Україні. Автор розповідає про голодомор. Мельничук, немов підкреслюючи всю глибину трагедії, описує те, що українці були вимушені їсти людське м'ясо, відмовлятися від власних дітей. Роман став спробою привернути увагу західного англомовного читача до української трагедії в ХХ столітті.

На сторінках роману, А. Мельничук намагався показати, до чого може призвести поверхневе спілкування рідною мовою в еміграції. Якщо українська мова звучить тільки в спілкуванні між близькими родичами, то вплив англійської буде значно більший. Також він описує міжетнічні стосунки між індивідами, що належать до різних національних груп, коли українцям було важко знайти спільну мову з американцями, насамперед через відмінність у світосприйнятті. Як зазначає Т. Денисова, українська тема, історія, ментальність, доля – все спрямоване на висвітлення проблеми самоідентифікації особистості в тому мультикультурному середовищі, що ним є Сполучені Штати [1].

Роман А. Мельничука стає невід'ємною частиною сучасного американського літературного процесу. Специфіка твору в тому, що екзистенціальна й міфологізована історії нерозривно переплітаються, а сам процес самоідентифікації для автора немислимий поза переосмисленням дискурсу «тексту» прабатьківщини.

В цілому, роман демонструє нам колонізовану українську реальність, яку автор намагається деколонізувати. В українських імігрантів чітко бачимо прагнення до збереження своєї історії для наступних поколінь. Українська тема, історія, ментальність, доля – все спрямоване на висвітлення проблеми самоідентифікації особистості в тому мультикультурному середовищі, що ним є Сполучені Штати.

Література

1. Денисова Т. Український міф в американському мультикультурному просторі // Наукові записки. Том 21 : Філологічні науки. К. : Видавничий дім КМ Академія, 2003. 11 с.

ОБРАЗ СИЛЬНОЇ ЖІНКИ У РОМАНІ ДЖ. Р. Р. МАРТІНА «A GAME OF THRONES»

Одним із центральних явищ гендерного літературознавчого дискурсу є фемінізм, який відкрив цікаві ракурси осмислення літературно-мистецьких явищ і спричинив формування літературної феміністичної критики, плідною гілкою якої є саме критика жіночих образів. Найбільш чутливо на ігнорування жіночих проблем і неухвагу до розкриття реального жіночого характеру реагували як закордоном (С. де Бовуар, С. Галлахер, С. Корніллон, Т. Мой), так і в Україні (Н. Зборовська, С. Павличко, І. Жеребкіна, Н. Торкут та ін.).

На відміну від інших авторів творів у жанрі фентезі, Дж. Р. Р. Мартін зробив коласальний внесок у цей жанр. Жіночі персонажі його роману мають бажання, амбіції, мрії, навички і обов'язки; вони набагато більше, ніж просто двовимірні персонажі заднього плану для допомоги й підтримки традиційного чоловічого героя. Вони зазіхають на привілейовані “чоловічі” посади, опановують навички, які традиційно вважалися чоловічими, зокрема стають жінками-воїнами, які бездоганно володіють зброєю та мистецтвом бою.

Кетлін Старк можна назвати як матір'ю і дружиною, так і воїном і берегинею домашнього вогнища. Вона дружина хранителя Півночі, а її любов до дітей настільки ж люта, як і вовк на прапорі Дому Старків: *Catelyn looked at the knife, then at Bran. 'No,' she said. (...) She reached up with both hands and grabbed the blade with all her strength, pulling it away from her throat (...) She bit down hard into his palm* [1, с. 110].

Найбільшу психологічну трансформацію у романі зазнає Санса Старк, оскільки перетворюється з пасивно-егоцентричної дитини на активну самодостатню жінку, яка бачить реальність без «рожевих окулярів». З розвитком подій Санса виростає зі свого архетипу Невинної Діви – вона починає розуміти мистецтво обману і придворної інтриги. Символічне вбивство її вовка Леді відіграє велику роль у цій трансформації.

Арія Старк може бути охарактеризована як аномальний персонаж у суспільстві Вестеросу, оскільки вона є повною протилежністю старшої сестри Санси і тому може вважатися втіленням сучасного феміністичного стандарту для жінок. Арія – сучасний тип героя, який сміливо кидає виклик обмеженням статі, соціального класу та влади. Вона тяжіє більше до тих речей, які природні для хлопчиків: *Arya took after their lord father. (...) It hurt that the one thing Arya could do better*

than her sister was ride a horse. Well, that and manage a household. Sansa had never had much of a head for figures [1, с. 61].

Образ Серсеї Ланістер можна розглядати як маніпулятивний і зрадницький і певною мірою девіантний. Вона прагне влади всіма можливими способами і застосовує стандартний набір засобів, щоб домогтися бажаного. Як і Арія, Серсея використовує стратегії і поведінкові патерни чоловіків, а не жінок. Одного разу Серсея навіть висловлює бажання бути чоловіком: *Cersei's face was a study in contempt. 'What a jape the gods have made of us two,' she said. 'By all rights, you ought to be the one in skirts and me in mail'* [1, с. 347].

Шлях Дейнеріс Таргарієн від дівчинки-нареченої до першої кхалісі – це драматичний шлях жінки, яка взяла владу в свої руки. Налякана та розгублена від самого початку роману Дейнеріс починає проявляти такі «чоловічі» якості, як витримка та самовладання: *So she sat in her wedding silks, nursing a cup of honeyed wine, afraid to eat, talking silently to herself. I am Daenerys Stormborn, Princess of Dragonstone, of the blood and seed of Aegon the Conqueror* [1, с. 86].

Отже, жіночі образи роману Дж. Р. Р. Мартіна «A Game of Thrones» виходять за межі традиційних гендерних ролей і норм або повторно артикують чи повторюють представлення статі у новому вигляді.

Література

1. Martin George R. R. A Game of Thrones. Book One of A Song of Ice and Fire. Voyager, 2009. 671 p.

СОЦІАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ. КРОСКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ.

Мелешенко Р. А., студент

Кулабнева О. А., викл.

Запорізький національний технічний університет

METAFOR AS A MEANS OF LANGUAGE CONCEPTUALIZATION IN THE BUSINESS DISCOURSE IN EGYPT

All cultural and civilization achievements of humankind have great influence on the language; the received knowledge of oneself and the surrounding reality are outlined in it. The language reflects the level of development of society, the degree of its self-identification and the actual public consciousness. Language, therefore, is inextricably linked with the notion of culture, because in the language the central notions of culture are reflected, therefore there is a phenomenon of the verbalization of cultural

phenomena in the sphere of languages. A person can express himself, his inner world with the help of various linguistic means. Therefore, the language appears as a way of expressing one's own experience. In addition, we get information about the experience of previous generations thanks to the language. Since man is a social being, so language is an instrument for keeping communication and sharing information with other members of society. Therefore, a human being can not exist without language.

The first scientist, who began to study the language through the prism of human's phenomenon, was the scientist B. von Humboldt: «... the language of the people is their spirit, and the spirit of the people is their language ...» [1, c. 37]. Therefore, language as a complex and multidimensional system, itself, became the object of linguistic notion through the individual, who acts accordingly as subject of knowledge in this system of relations, functioning on the model «subject-object», so in all in society.

Therefore, considering the linguistic picture of the world, scientists give the language of leading importance. One of the main tasks of the language is the implementation of a communicative act between people. Therefore, it is necessary to dwell more on the functions of language as a necessary component for creating the world's language picture. The key functions of the language are:

- Communicative function that supports the process of communication between people;

The thinking creative function, which contributes to the creation of thought in the minds of the communicator, so that he can implement it with the help of language;

- Cognitive function, which acts as an important means for the knowledge of the person of the world;

- Expressive function, during which a person deliberately imagines the object and object of communication;

- Impressive function, which consists of a significant influence of the language on the recipient during the communicative act;

Therefore, if the language picture of the world is a variegated system, then we need to consider the most significant components and functions of this complex system. According to the opinion of researchers in the field of cognitive linguistics Z. Popova and J. Sternin, the language picture consists of [2, c. 64] the following:

- 1) means of nominating a language, that is, different tokens, phrases, speech clichés, paremees;

- 2) means of selecting an individual most commonly used (frequency) linguistic units for the implementation of an act of communication;

- 3) means for providing figurative tokens, the system of using the portable value of linguistic units;

- 4) phonemic and semantic means.

«Time is money», «The dispute is a war», «Life is a journey», «Love as war», using the newly termed systems. In addition, the researchers proposed their own classification of the cognitive metaphor, according to which the cognitive metaphor is divided into three main types:

1) *structural metaphor*, where one concept is metaphorically structured in terms of another concept;

2) *orientation metaphor*, which organizes one system of concepts in relation to another system. It is related to the orientation in space. Thus, this kind of metaphor gives the concept of spatial orientation;

3) *ontological metaphor*, based on the understanding of different concepts (events, emotions, thoughts and actions) as a discrete entity or substance, this understanding of the concept is based on centuries-old human experience.

The specificity of the functioning of the conceptual metaphor in political speeches are reviewed. Now let's consider the use of the conceptual metaphor on the example of the political speeches of Egyptian President A. Sisi (the review of the conceptual metaphor will be carried out in accordance with the classification of the cognitive metaphor of Lacoﬀ and Johnson).

ECONOMICS IS LIVING ORGANISM

«Developed and developed countries are equally interested in supporting innovations, entrepreneurs and young people, as they have a positive effect on economic growth ...». Here the metaphor is used for «economic growth», where the economy is interpreted as a living organism that has the property to grow and grow. In addition, one of the types of metonymy (synecdoche) was used in the speech: «countries are interested in supporting economic growth», which in fact means the population of these countries. As we see, the generic meaning of the «population of the countries» was replaced by the species of «the country».

TIME IS MONEY

«The problem is great, and we must redouble our efforts to compensate for lost time in recent years». In this passage, several ontological metaphors were used: the first metaphor is the «brothers» token denoting another people who actually have a common language and sometimes a historical past, and the other is the token of the «earth», which is the highest value that is to be redeemed.

Література

1. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию / пер. с нем. М.: Прогресс, 2000. 400 с.
2. Попова З. Д., Стернин И.А. Когнитивная лингвистика. М. : АСТ; «Восток-Запад», 2007. 314 с.

TECHNIQUES OF THE MODERN LEADER'S SPEECH WRITING

A masterful representation of speechwriting implies stylistics and rhetoric [1]. These sciences establish credible relations with the speaker, reach an emotional bond between the speaker and the audience. **Imagery means**, such as metaphor and simile, are widely used: «Like being savaged by a dead sheep» (expression from a speech in the House of Commons in June 1978) [3]. This simile appeals to the audience and makes an emphasis on required issues clearly.

Another tool is **repetition**. For example: «There are some of us... who will fight, fight, and fight again to save the party we love» (Hugh Gaitskell) or «Ask me my three priorities: education, education, education» (Tony Blair) [3]. One more 'cunning' technique is **puzzle-solution**. It has three stages: a speaker sets out a puzzle (Three kinds of lies... what are they? All right then, what are your three priorities?), dramatically makes a pause, and provides a solution. Another method used by the leader's speech-writers is the **compare-contrast** approach. For example, such phrases as: «I come to bury Caesar, not to praise him...»; «All this we can do, and all this we will do» appeal to the audience straightforwardly and focus on the informational focus [3]. **Alliteration** can be considered as the fifth and conclusive writing skill implemented by a leader's speech creator. For example: «We remain the most prosperous, powerful nation on Earth» (Barack Obama) [3].

Moreover, in spite of used techniques of leader's speech writing, one should focus on the role and influence of speech on the target audience. The speech should be direct because the central idea is of high importance. At the same time, it will be better if the audience thinks that the speech is given in a conversational manner. Therefore, it's appropriate to use jokes at the beginning of the speech in order to gain the attention of the target audience. The middle of the speech needs appropriate structure and before talking about core issues, the audience should be told beforehand about them [2].

Consequently, the leader's speechwriting requires well-developed writing skills and awareness of the used techniques of the 21st century. In order to reach the overall positive effect of the leader's speech, its techniques appeal to the consciousness of the audience and their understanding and memorizing of the core aspects of the speech.

Література

1. Cornbleet S. The Language of Speech and Writing. New York: Routledge 2001. 153 p.
2. Famous Speeches That Changed the World. URL: <https://www.biographyonline.net/speeches.html>

3. Semino E. *Corpus Stylistics: Speech, Writing and Thought Presentation in a Corpus of English Writing*. New York: Routledge, 2004. 306 p.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**МАТЕРІАЛИ II ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА,
ТЕКСТОЛОГІЇ І ДИСКУРСОЛОГІЇ»**

м. Запоріжжя, 5 квітня 2019 р.

Технічні редактори А. Б. Підгорна

Відповідальний за випуск А. Б. Підгорна

Оригінал-макет підготовлено на кафедрі ТПП ЗНТУ

69063, м. Запоріжжя, ЗНТУ, вул. Жуковського, 64, друкарня ЗНТУ
Запорізький національний технічний університет
Україна, 69063, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 64
Тел.: 8(0612) 769-82-96, 220-12-14